

Gouverneur
Provincie
Antwerpen

Vlaamse
overheid

Jaarverslag 2024

Coördinatieopdracht gouverneur Cathy Berx

Inhoud

1.	Woord vooraf	4
2.	Getuigenis	5
3.	Activiteiten	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Gebiedsgericht en thematisch overleg	8
3.3	Coördinatie dossiers	9
3.3.1	Hernieuwbare energie	9
3.3.2	Gebiedsgerichte werking	16
3.3.3	Mobiliteit en Verkeersveiligheid	39
3.3.4	Integraal waterbeleid en droogte	64
3.3.5	Werkgroep Milieu en Gezondheid Hoboken	74
3.3.6	Opvang ontheemden Oekraïne	75
3.3.7	Diverse	76
3.4	Transitietraject beheer onbevaarbare waterlopen	77
3.5	Verkiezingen	78
3.6	Bestuurlijke handhaving	79
3.7	Jacht	81
3.8	Machtiging gebruik explosieven	85
3.9	Werkbezoeken	86
3.10	Lezingen & debatten	87
3.10.1	Nationaal Deltacongres Nederland	87
3.10.2	Panelgesprek Stakeholdersdebat 'Bestuurskracht en territorialiteit'	88
3.10.3	Bouvignelezing	88
3.10.4	Eurochambers Congress 2024	89
3.10.5	Panelgesprek Europese Commissie "Onderzoeksperspectieven op de gezondheidsimpact van klimaatverandering"	89
3.10.6	Lezing Pandemische Paraatheid	90
3.10.7	Panelgesprek Connect2Change van Bond Beter Leefmilieu	91
4.	Openingsrede 2024	92
5.	Bijlagen	93

Contactpersonen:

Cathy Berx, cathy.berx@provincieantwerpen.be
Gouverneur

Bram Abrams, bram.abrams@provincieantwerpen.be
Arrondissementscommissaris

1. Woord vooraf

In 2024 kwamen enkele belangrijke maatschappelijke spanningen en beleidsvraagstukken duidelijk op de voorgrond. Twee thema's sprongen daarbij in het bijzonder in het oog: de boerenprotesten en de stagnerende ontwikkeling van windenergie. Ze weerspiegelen elk op hun manier de uitdagingen waarmee Vlaanderen geconfronteerd wordt bij de overgang naar een duurzamere samenleving, waarin economische leefbaarheid, ecologische verantwoordelijkheid en ruimtelijke planning met elkaar in balans moeten worden gebracht.

Begin februari kende Vlaanderen een piek in de boerenprotesten. Landbouwers uit heel het land – ook uit onze provincie – gingen de straat op om hun bezorgdheden te uiten over onder andere het stikstofbeleid, de stijgende kosten en de impact van regelgeving op hun bedrijfsvoering. De acties omvatten blokkades van snelwegen, haventoeegangen en distributiecentra, en zorgden voor merkbare verstoringen in het publieke leven. Wat de protesten vooral zichtbaar maakten, is dat landbouw zich in een kantelmoment bevindt. De vraag is hoe we kunnen evolueren naar een landbouwmodel dat economisch leefbaar blijft, terwijl het tegelijk de druk op natuur en milieu helpt verlichten. Vandaag lijken landbouw en natuur vaak tegenover elkaar te staan, maar de echte uitdaging ligt in het verkennen van combinaties waarin beide elkaar versterken. Dat vergt dialoog, vertrouwen en een gedeelde visie op de toekomst.

Tegelijk werd ook de energietransitie opnieuw een punt van aandacht. In heel Vlaanderen werden in 2024 slechts twaalf nieuwe windturbines gerealiseerd – het laagste cijfer in meer dan een decennium. Nochtans vormt windenergie een essentiële pijler in de Vlaamse klimaatstrategie. De trage vooruitgang is het gevolg van uiteenlopende factoren: beperkte beschikbare ruimte, technische obstakels zoals beperkingen vanuit de luchtvaart, en juridische knelpunten rond de inpassing in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Daarbovenop zorgen groeiende maatschappelijke bezorgdheden – vaak gevoed door een gebrek aan vroege en volgehouden participatie – steeds vaker voor lokale weerstand. Het draagvlak voor nieuwe projecten staat onder druk, wat zich uit in een toenemend aantal juridische procedures. Dat vraagt om doordachte keuzes en samenwerking met lokale besturen en omwonenden, zodat projecten gedragen zijn en effectief kunnen worden gerealiseerd.

Mijn kabinet en ik blijven ons inzetten voor samenwerking rond deze thema's. Het Strategisch Project Kleine Nete III is een voorbeeld van hoe we landbouw, waterbeheer en ruimtelijke inrichting op een integrale manier willen benaderen, met bijzondere aandacht voor duurzame landbouwpraktijken die ecologische en economische belangen verzoenen. Wat windenergie betreft, organiseren we maandelijks een vooroverleg waarop ontwikkelaars hun projecten in een vroeg stadium kunnen voorstellen. Zo kunnen mogelijke knelpunten en verbeterpunten tijdig worden opgespoord, met als doel om obstakels in de formele vergunningprocedures zoveel mogelijk te vermijden. Zulke initiatieven tonen hoe een goede voorbereiding en afstemming tussen sectoren en bestuursniveaus kunnen bijdragen aan werkbare en gedragen oplossingen.

2024 leerde ons dat transitie tijd en dialoog vraagt. De rol van de overheid – op elk niveau – bestaat erin die gesprekken te faciliteren, belangen te verbinden en ruimte te maken voor samenwerking. Alleen zo komen we tot oplossingen die niet alleen beleidsmatig juist zijn, maar ook maatschappelijk houdbaar.

Antwerpen, 09/05/2025

Cathy Berx
Gouverneur Provincie Antwerpen

2. Getuigenis

De Nieuwe Rand is een complex mobiliteits- en leefbaarheidsproject aan de noordrand van Antwerpen, dat kadert binnen het Toekomstverbond. Omdat het zoveel thema's en belangen raakt - van verkeer en gezondheid tot ruimte en natuur - is nauwe samenwerking tussen overheden, experts, burgers en burgerbewegingen onmisbaar. Alleen via gelijkwaardige participatie kunnen gedragen, duurzame oplossingen worden ontwikkeld.

Hieronder vertellen Stien Van Rompuy (Sweco), Paul Lermytte (GruunRant) en Peter Vermeulen (Ringland) hoe zij deze samenwerking ervaren binnen dit uitdagende en veelstemmige proces.

Stien Van Rompuy – Project Manager Sweco

De voorbije jaren nam Cathy Berx een rol op als voorzitter van de werkbank van het Haventracé, onderdeel van het in 2017 afgesloten Toekomstverbond. De doelstelling van het Haventracé is om doorgaand (haven-gerelateerd) verkeer om de stad heen te leiden. Sinds 2022 volgt Cathy in die hoedanigheid nauwgezet het complex project De Nieuwe Rand op, onderdeel van het Haventracé, waarvoor Sweco (samen met partners) in opdracht van AWW en Departement Omgeving het studiewerk uitvoert. De Nieuwe Rand onderzoekt de eventuele aanleg van een nieuwe ondergrondse snelweg A102 tussen Rondpunt Wommelgem en de knoop E19xA12 te Ekeren, aanpassingen aan de A12 noord, aanpassingen aan de E313 tussen de R1 en Ranst, de eventuele aanleg van de Nx.

Al van bij de start van het onderzoek was duidelijk dat de belangen groot zijn, maar tot op zekere hoogte aanvankelijk ook tegenstrijdig. De gouverneur heeft daarom van bij de aanvang van het project mee gepleit om een hoge ambitie voor ogen te houden. Het project zal moeten bijdragen aan én duurzame mobiliteit én het verhogen van de leef-kwaliteit én de klimaatvriendelijkheid en dit zowel voor de stad Antwerpen als voor de gemeenten in de oostelijke rand. Enkel zo zal een gedragen oplossing kunnen gevonden worden. Zoals ze daar zelf over zegt: "De Nieuwe Rand zal ambitieus zijn, of zal niet zijn".

Als studiebureau zien we hoe Cathy haar rol als voorzitter van de werkbank in het complexe stakeholderveld met zorg uitvoering geeft. Ze waakt er enerzijds over dat er aandacht is voor àlle stemmen in het debat -en niet enkel de luidste-. Anderzijds zet ze zich ten volle in om stakeholders en actoren aan te moedigen het eigen belang te overstijgen en op zoek te gaan naar het verbindende, gedeelde verhaal.

Centraal daarin zien we als studiebureau hoe Cathy er nauwgezet over waakt dat de inhoudelijke debatten steeds gestoeld zijn op het fundament van objectief, kwalitatief en methodologisch correct studiewerk. Cathy werkt samen met de werkbank toe naar zowel een gedragen als een juridisch robuuste voorkeursoplossing. We geloven oprecht dat dit een goede, zo niet de enige kansrijke aanpak is.

De Nieuwe Rand is nog niet aan zijn einde. 2025 wordt een cruciaal jaar in de voorbereiding van de besluitvorming. Voor sommigen mag het soms wat sneller gaan, maar wij geloven in het traject - of zoals Cathy het steeds zegt: "trust the process."

Paul Lermytte – Voorzitter vzw GruunRant

Toen Antwerps Gouverneur Cathy Berx belast werd met de coördinatie van het Complex Project Haventracé (later De Nieuwe Rand), werkte GruunRant al een hele tijd mee aan wat later het Toekomstverbond zou worden. De Gouverneur stond trouwens mee aan de wieg van wat later de 'complexe projecten' zouden worden. Ook toen werkten wij al aan dat project mee.

Elke ingreep in het openbaar domein móet gewoon een verbetering met zich meebrengen op vlak van mobiliteit, leefbaarheid én biodiversiteit. We raken niet van onze files af, en we hebben niet veel tijd meer om ons te wapenen tegen de klimaatopwarming. Alle mogelijkheden zullen daarvoor moeten ingezet worden.

Cathy Berx en participatie. Anders dan veel betrokkenen, die participatie 'gebruiken' vanuit een machtspositie, hecht zij heel veel belang aan het 'gelijk behandelen' van álle deelnemers. Zij beseft heel goed, wat vrijwilligers er moeten voor over hebben, om aan zo'n complex project mee te werken. Wij moeten hiervoor duidelijk uit onze comfortzone komen. En zij waardeert dat ook.

De Nieuwe Rand is inderdaad een 'complex' project. Het vraagt van vrijwilligers doorlopende inzet en bijscholing. Cathy Berx zorgt er mee voor dat wij voldoende informatie krijgen, en kijkt er op toe, dat die informatie voor alle deelnemers 'begrijpelijk' gebracht wordt. Zo kunnen we voluit onze inbreng doen in deze moeilijke materie. En op die manier zijn professionelen ook helemaal anders beginnen werken.

GruunRant levert, vanuit de burgerbewegingen, de covoorzitter van de werkbank. Ook deze samenwerking verloopt prima. In de komende maanden zullen een aantal belangrijke voorstellen aan de regering gedaan worden. Vanuit GruunRant zijn wij fier, om aan dit project te kunnen meewerken.

De Gouverneur draagt, tenslotte, duidelijk ook het leefmilieu in haar hart. En dat kunnen wij, als GruunRant, uiteraard alleen maar toejuichen.

Peter Vermeulen – Projectleider Ringland

Vanuit de drie 'Antwerpse' burgerbewegingen stRaten-Generaal, Ademloos en Ringland, die in 2017 mee het Toekomstverbond hebben onderhandeld en ondertekend, blijven wij uiteraard erg nauw betrokken bij de verdere uitwerking van de verschillende pijlers in dat hele verhaal. In die context werken wij ook intensief mee binnen het lopende traject van 'De Nieuwe Rand', onder leiding van gouverneur Cathy Berx.

Dat project omvat in feite een regionale verruiming van het 'Haventracé' of 'De Ring rond de Stad', in het Toekomstverbond vervat als noodzakelijke aanvulling op de 'Ring voor de Stad', met de Oosterweelverbinding als 'strategisch sluitstuk' en de 'overkapping van de Ring' als belangrijkste doelstelling in functie van de leefbaarheid in de stad en de regio, wel enkel haalbaar door tegelijk maximaal te werken aan een doorgedreven 'modal shift'.

Ter ondersteuning van die hooggestemde ambities en om het geheel effectief te kunnen realiseren is een voldragen participatie en samenwerking op alle niveaus cruciaal. Het zijn allemaal aspecten, inhoudelijk én operationeel, die Cathy Berx ten volle uitdraagt, ondersteunt en binnen dit project mee mogelijk maakt, vertrekkend van 'rechtstreekse open lijnen', niet alleen met ons als burgerbeweging, maar met alle betrokken partners.

Het project zelf richtte zich in eerste instantie op de noodzakelijke infrastructuurwerken, vertrekkende van de E34 op Linkeroever, door het hele havengebied, met onder meer de nieuwe Tijsmanstunnel, en verder tot de aansluiting van de nieuw aan te leggen A102, van de knoop A12/E19-Noord tot aan het rondpunt van Wommelgem op de E313/E34.

De 'verruiming' ervan, ingepast binnen de 'procedure complexe projecten', kwam tot stand in het brede overleg, mede onder impuls van de gouverneur georganiseerd met tal van partners in de hele regio van de Voorkempen. Die verbreding (met onder meer het hele verhaal van de klimaatgordel en de koppeling aan andere lopende projecten zoals de E313/E34-Oost tot Ranst), is op zich erg boeiend, maar maakte het traject natuurlijk ook complexer ... en dus de rol van de voorzitter nog des te belangrijker.

Daarbij kunnen we alleen maar getuigen dat Cathy Berx er de afgelopen jaren alles aan gedaan heeft en doet om met alle partners samen een evenwichtig en voldragen traject te lopen, in de voorbereiding van het 'voorkeursscenario' dat eind 2025-voorjaar 2026 zou moeten worden afgeklopt. Concreet moeten de 'schijnbare tegenstellingen' tussen stad en rand, die in het verleden al zo vaak een nefaste rol speelden (zowel op politiek als op maatschappelijk niveau), daarbij eindelijk overwonnen worden.

Bovendien moet een 'realisatie-traject' uitgetekend worden dat tegelijk strategisch klopt en financieel haalbaar is, zonder in te boeten op het maximale evenwicht tussen alle erg belangrijke doelstellingen die hier spelen, gaande van infrastructuur en economische ontwikkeling, mee ingezet als hefboom voor een 'geïntegreerde structurele aanpak op regionale schaal' rond natuur en ecologie, leefbaarheid en gezondheid, ruimtelijke kwaliteit én klimaatdoelstellingen. Het blijft een delicate maar boeiende uitdaging.

Graag dank ik Stien, Paul en Peter oprecht voor hun bereidheid om hun ervaringen binnen De Nieuwe Rand te delen. Daarnaast wil ik ook alle andere partners en betrokken stakeholders bedanken voor hun voortdurende inzet en engagement.

Een bijzonder woord van dank gaat naar Carl Dejonghe voor de dagelijkse opvolging en puike ondersteuning, en naar David Stevens en Annelies De Ridder voor hun weergaloze inzet.

Het is en blijft teamwork.

3. Activiteiten

3.1 Inleiding

De dossiers die in het raam van de coördinatieopdracht worden behandeld, zijn erg divers. Aan de hand van een thematische rapportage lichten we de thema's toe waarop we sterk inzetten:

- hernieuwbare energie
- gebiedsgerichte werking
- mobiliteit / verkeersveiligheid
- integraal waterbeleid en droogte
- opvang Oekraïense ontheemden
- jacht

We maken een onderscheid tussen het generieke deel van de coördinatieopdracht (3.2) en het dossier-gebonden luik (3.3 en 3.4).

Ook tijdens de werkbezoeken van gouverneur en deputatie aan de gemeentebesturen in de provincie werken we aan intra- en interbestuurlijke afstemming. Zo worden naast provinciale ook Vlaamse en federale administraties betrokken bij de voorbereiding van de agendapunten die de besturen aanbrengen. Deze werkbezoeken zijn niet zelden de aanleiding voor een nieuwe coördinatieopdracht.

De **federale opdrachten** zijn **niet** opgenomen in dit verslag. De rapportage over bestuurlijk toezicht vindt u in een apart verslag (hier eveneens als bijlage).

3.2 Gebiedsgericht en thematisch overleg

De vraag naar **gebiedsgericht** en/of **thematisch afstemmend en coördinerend overleg** is veel groter dan die naar generiek overleg met alle Vlaamse entiteiten. Via de coördinatieopdracht spelen we maximaal in op de immer toenemende vraag naar coördinatie en afstemming. Dit resulteert in vele dossiers met elk een eigen overlegtraject. Verschillende van die dossiers resulteren in langlopende overlegplatformen, hetzij gebiedsgerichte, hetzij thematische. Enkele voorbeelden (van meer omvangrijke, Vlaamse dossiers):

- Hernieuwbare energie (zie 3.3.1):
 - o Maandelijks vooroverleg windturbines
 - o Overleg warmtenetten
 - o Overleg zonneparken
- Buitengebied:
 - o Kleine Nete (www.kleinenete.be) (zie 3.3.2.1)
 - o Mol – Postel (zie 3.3.2.2)
 - o Liereman (zie 3.3.2.3)
 - o LIP Antwerpse Zuidrand (zie 3.3.2.4)
- Integraal Waterbeleid (bekkenwerking, droogte, ... zie 3.3.4)

3.3 Coördinatiedossiers

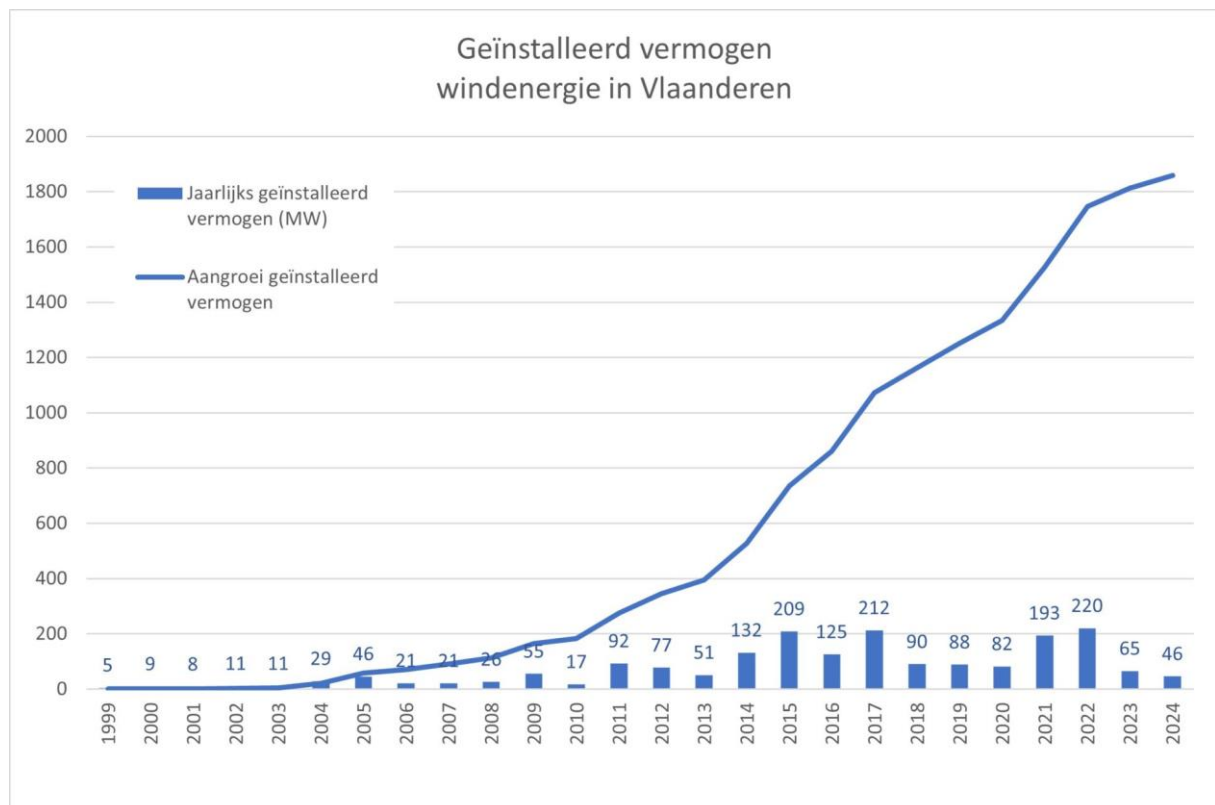
3.3.1 Hernieuwbare energie

In 2023 verhoogde de Europese Unie haar doelstelling voor het aandeel hernieuwbare energie in het finale energieverbruik van 32% naar maar liefst 42,5% tegen 2030. In een ruimtelijk sterk versnipperd Vlaanderen is dat een ware Hercules-opdracht. Om die Europese doelstelling te halen, zal ook Vlaanderen zijn ambities moeten opkrikken. De Europese Commissie dringt al geruime tijd aan op een actualisering van het Belgische en Vlaamse klimaatplan, dat moet aantonen hoe ons land de aangescherpte Europese doelstellingen zal realiseren. De deadline hiervoor verstreek in juni 2024, maar die haalden we niet. Dat leidde in oktober 2024 tot de opstart van een inbreukprocedure. Tot op heden blijft een aangepast klimaatplan voor 2030 – met nieuwe Vlaamse doelstellingen – uit. Wat echter vaststaat, is dat de lat hoger moet. Dat vraagt een stevige inzet van alle overheidsniveaus, bedrijven én burgers.

Één van mijn belangrijkste taken als gouverneur blijft daarom het coördineren van diverse hernieuwbare energiedossiers en -projecten. Vooroverleg voor nieuwe windturbineprojecten, warmtenetten en zonne-energieprojecten vormde ook in 2024 een belangrijke uitdaging. We werkten het voorbije jaar, net als voorgaande jaren, intensief aan deze dossiers.

3.3.1.1 Windenergie

Uit cijfers van de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA) blijkt dat er in 2024 in Vlaanderen amper 12 nieuwe windturbines werden geplaatst. Dit resulteerde in een beperkte capaciteitsgroei van 45,5 MW. Daarmee kende Vlaanderen zijn zwakste groei in windenergie van het afgelopen decennium. Nochtans heeft de nieuwe Vlaamse regering de lat hoger gelegd: tegen 2030 moet het geïnstalleerde onshore windvermogen oplopen tot 2.800 MW. Om dat doel te bereiken, is jaarlijks gemiddeld 160 MW extra windcapaciteit nodig — dat is meer dan vier keer de groei die in 2024 werd gerealiseerd, en dit elk jaar opnieuw tot 2030.

Figuur 1: Geïnstalleerd vermogen windenergie in Vlaanderen © VWEA

In 2024 werd in de provincie Antwerpen slechts één windturbine (4,2 MW) gerealiseerd, op de site van Umicore in Olen. Voor dit project speelde mijn kabinet en ik een faciliterende rol door via verschillende vooroverlegmomenten alle betrokken adviesinstanties samen te brengen. Die afstemming maakte het mogelijk om knelpunten in een vroeg stadium weg te werken, waardoor de vergunningsprocedure vlot kon verlopen. Dankzij deze windturbine zet Umicore een concrete stap richting klimaatneutraliteit op de site in Olen, door een aanzienlijk deel van de eigen energiebehoefte lokaal en hernieuwbaar op te wekken.

Figuur 2: Bouw nieuwe windturbine bij Umicore Olen © Umicore

Dat dit de enige nieuwe windturbine was in onze provincie, onderstreept hoe moeizaam de uitrol vandaag verloopt. Zoals eerder aangehaald, wordt de ontwikkeling van windenergie steeds vaker afgeremd door lokale weerstand. Ook het verkiezingsjaar 2024 speelde een rol: in aanloop naar de stembus wordt er vaak terughoudender omgegaan met projecten die lokaal gevoelig liggen, zoals de plaatsing van nieuwe windturbines.

Toch zijn er duidelijke aanknopingspunten om het tij te keren. Zo kan de verdere concretisering van bestemmingsneutraliteit de ontwikkeling van windenergie versnellen, door bestaande ruimtelijke beperkingen te versoepelen op locaties met technisch potentieel. Daarnaast is ook op federaal niveau vooruitgang mogelijk. Concreet gaat het hier om het wegnemen van luchtvaartbeperkingen door de plaatsing van nieuwe radars die storingen beter kunnen opvangen. Dat zou extra ruimte creëren voor windturbines – ook in de provincie Antwerpen, waar dergelijke beperkingen vandaag op heel wat geschikte locaties een aanzienlijke rem vormen.

Tot slot is het belangrijk te vermelden dat er in 2024 in de provincie Antwerpen wel degelijk meer dan één windturbine werd gebouwd. Enkele installaties, zoals de drie windturbines bij Water-link in Ranst die al in september 2024 werden opgericht, worden echter pas in de loop van 2025 operationeel. Deze realisaties zullen daardoor pas opgenomen worden in het jaarverslag van volgend jaar.

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	VLAANDEREN
Bijkomend vermogen (MW) in 2024	4,2	10,6	22	4,2	4,6	45,6
Totaal geïnstalleerd vermogen (MW)	485	381	633	75	284	1858
Bijkomend aantal turbines in 2024	1	3	5	1	2	12
Totaal aantal turbines	177	150	227	29	120	703

Tabel 1: Geïnstalleerd vermogen windenergie in 2024 per provincie © VWEA

Daarnaast hebben mijn medewerkers en ik, in het kader van mijn coördinatieopdracht, het afgelopen jaar opnieuw een aanzienlijk aantal windturbineprojecten besproken. Sinds eind 2022 organiseert mijn kabinet maandelijks een vast vooroverlegmoment, waar ontwikkelaars hun projecten kunnen voorleggen. Dit overleg laat toe om in een vroeg stadium knelpunten en verbeterpunten te detecteren, met als doel mogelijke obstakels in de formele vergunningprocedure zoveel als mogelijk te beperken. Sommige dossiers werden in dat kader breed en intensief opgevolgd; in andere gevallen spitste het overleg zich toe op één of meerdere specifieke knelpunten.

In 2024 organiseerden we 14 overlegmomenten, waarop in totaal 28 projecten werden besproken. Deze projecten vertegenwoordigen samen +/- 100 potentiële windturbines, met een gemiddeld vermogen van 6 MW per turbine – goed voor een totaal potentieel van zo'n 600 MW. Het ging zowel om nieuwe initiatieven als om repoweringsprojecten, waarbij oudere turbines worden vervangen door nieuwe krachtigere modellen met een groter vermogen. Van elk overleg werd een zorgvuldig verslag opgemaakt. In totaal namen 12 verschillende ontwikkelaars of initiatiefnemers deel, met zowel nieuwe voorstellen als lopende dossiers.

De overlegmomenten vonden plaats op volgende data:

- 09/02/2024 (Luminus)
- 09/02/2024 (EnDev-R)
- 12/03/2024 (Luminus, Elicio en Aspiravi)
- 12/03/2024 (ENGIE)
- 12/03/2024 (Luminus)
- 15/04/2024 (Invento)
- 07/05/2024 (Encon)
- 07/06/2024 (Aspiravi)
- 08/08/2024 (Ecopower)
- 10/10/2024 (Pidpa)
- 18/10/2024 (Witteveen+Bos)
- 06/12/2024 (Invento)
- 06/12/2024 (Storm en Invento)
- 13/12/2024 (Spark Power)

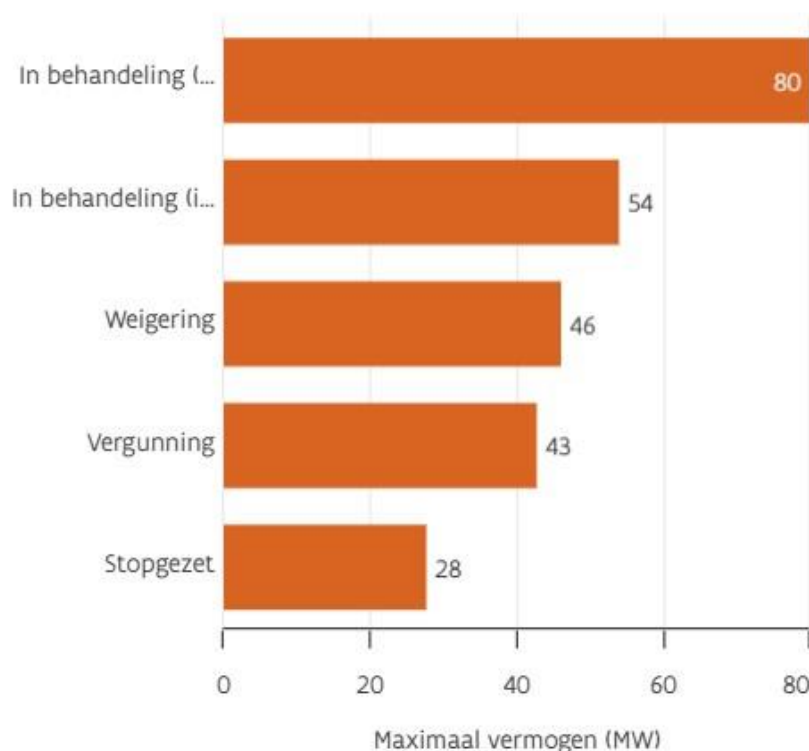
Niet elk project dat tijdens zo'n vooroverleg aan bod komt, mondt automatisch uit in een vergunningsaanvraag. Vaak bevinden initiatiefnemers zich nog in een verkennende fase en gebruiken ze het overleg om hun plannen af te toetsen bij de betrokken adviesinstanties. In sommige gevallen wordt daarbij al snel duidelijk dat een vergunning op een bepaalde locatie weinig kans maakt, waarna verdere uitwerking achterwege blijft. Toch biedt dit vroegtijdig overleg net de kans om tot duidelijkheid, betere planvorming en – waar mogelijk – bijsturing richting haalbare projecten te komen. Welke van de initiatieven die dit jaar werden besproken uiteindelijk leiden tot een vergunningsaanvraag en realisatie, zal pas in de volgende jaarverslagen blijken.

Vergunningscijfers 2024

In het licht van de verdere uitrol van windenergie in de provincie Antwerpen is het waardevol om stil te staan bij de vergunningscijfers van 2024. Afgelopen jaar werd over een aantal dossiers een beslissing genomen – vaak ging het om projecten die in eerdere jaren via ons vooroverlegtraject aan bod kwamen (zie vorige jaarverslagen). Van de 19 windturbines (89 MW) waarover in 2024 een beslissing viel, kregen er 10 een vergunning (43 MW) en werden er 9 geweigerd (46 MW).

Daarnaast zijn er 29 aangevraagde windturbines (134 MW) in onze provincie waarvoor de procedure momenteel nog loopt in beroep. Al deze dossiers zijn in behandeling bij ofwel de bevoegde minister, ofwel de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Voor deze projecten is het voorlopig nog wachten op een definitieve uitspraak. De uitkomst van deze procedures zal in belangrijke mate bepalen hoeveel nieuwe windenergieprojecten de komende jaren effectief gerealiseerd kunnen worden in onze provincie.

Vermogen per status

Figuur 3: Status vergunningsaanvragen windturbines 2024 © Departement Omgeving¹

¹ Ter verduidelijking: de eerste 80 MW is “in behandeling (na beroep)”, de tweede 54 MW is “in behandeling (in eerste aanleg)”

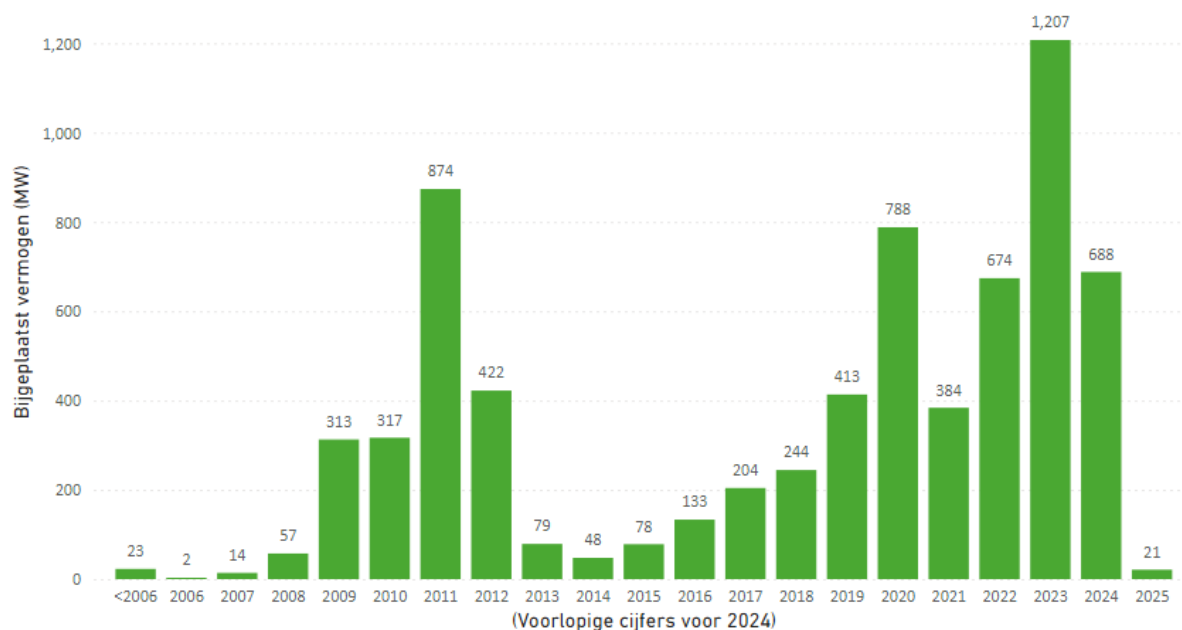
3.3.1.2 Zonne-energie

In 2024 werd in Vlaanderen 688 MW aan nieuwe zonnepanelen geïnstalleerd. Dat blijkt uit de meest recente cijfers van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA). Hoewel dat een daling is ten opzichte van het recordjaar 2023 – toen er maar liefst 1.207 MW bijkwam – blijft het aantal nieuwe installaties opvallend hoog in historisch perspectief.

De uitzonderlijke piek in 2023 was deels te danken aan tijdelijke stimuleringsmaatregelen: zo konden particulieren voor het laatst genieten van de premie voor zonnepanelen en het verlaagde btw-tarief van 6% voor nieuwe woningen. Ook de nasleep van de energiecrisis, die eind 2022 reeds tot een sterke groei leidde, droeg bij aan de uitzonderlijke cijfers.

Ondanks het stopzetten van die steunmaatregelen blijft zonne-energie aan belang winnen. Eind 2023 werd de symbolische grens van 1 miljoen installaties overschreden. Vlaanderen telt vandaag ruim 6.071 MW aan totaal geïnstalleerd PV-vermogen, een groei van 15% t.o.v. vorig jaar. Daarmee hoort Vlaanderen bij de Europese koplopers: enkel Nederland en Duitsland beschikken over een hoger geïnstalleerd vermogen per inwoner.

Bijgeplaatst vermogen zonnepanelen in Vlaanderen, in MW

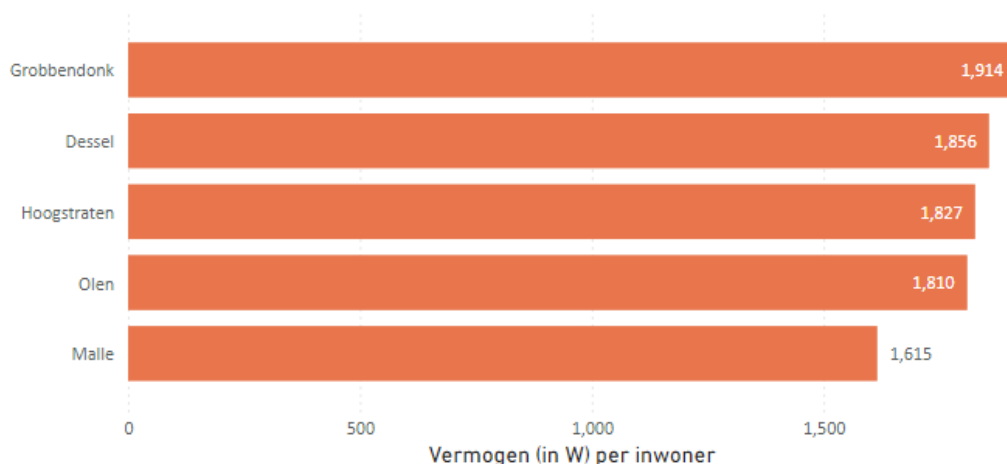

Figuur 4: Vermogen nieuwe PV-installaties in Vlaanderen © VEKA

In de provincie Antwerpen bedraagt het totale geïnstalleerde PV-vermogen intussen 1.622 MW, verdeeld over 236.716 installaties. Dat is een stijging van 12,25% ten opzichte van vorig jaar. Antwerpen beschikt daarmee over het hoogste PV-vermogen per vierkante kilometer van alle Vlaamse provincies.

Binnen de provincie zijn er opmerkelijke lokale uitschieters. De gemeente Grobbendonk voert de ranglijst aan wat betreft vermogen per inwoner, gevolgd door Dessel, Hoogstraten, Olen en Malle. Vooral in Olen werd in 2024 relatief het meeste bijkomende vermogen per inwoner geïnstalleerd.

Top 5-gemeenten van de provincie Antwerpen voor vermogen zonne...

Figuur 5: Top 5 gemeenten provincie Antwerpen voor vermogen zonnepanelen per inwoner © VEKA

Met het oog op de Vlaamse klimaatdoelstellingen tegen 2030 blijft zonne-energie een cruciale pijler. VEKA mikt op een totaal van 10.000 MW aan zonnepanelen tegen het einde van dit decennium. De huidige groei, ook zonder subsidies, wijst erop dat Vlaanderen goed op koers ligt, al zal blijvende aandacht voor netcapaciteit, opslag en slimme sturing nodig zijn om het potentieel maximaal te benutten.

In het kader van onze coördinatieopdracht organiseren we eveneens ad hoc vooroverleggen voor nieuwe grootschalige PV-projecten binnen de provincie Antwerpen. Het gaat doorgaans om installaties op maaiveld, op locaties met een specifiek karakter zoals stortplaatsen, wateroppervlakken of landbouwgronden waar een combinatie met actieve landbouw mogelijk is (zogeheten agrivoltaics). In 2024 werden de volgende projecten besproken:

- Olen – Umicore
- Zandvliet – BASF

3.3.1.3 Warmtenetten

Net als zonne-energie winnen ook warmtenetten gestaag aan terrein in Vlaanderen. Hoewel hun ontwikkeling vaak complex is – mede door het uitblijven van een duidelijke Warmtewet, zoals die bijvoorbeeld in Nederland bestaat – merken we een groeiende interesse bij lokale besturen. Dat hoeft niet te verbazen: naar schatting gaat ongeveer 50% van het totale energieverbruik in Vlaanderen naar de verwarming van gebouwen en sanitair warm water. Momenteel wordt die warmte voornamelijk opgewekt met aardgas, maar steeds meer steden en gemeenten erkennen het potentieel van warmtenetten als duurzaam alternatief binnen hun klimaat- en energiebeleid.

In 2024 waren we nauw betrokken bij twee individuele dossiers:

- GEO@Turnhout: geothermieproject met glastuinbouwers in Koeckhoven en eventueel stad Turnhout als afnemers.
- Herentals: concreet plan met warmtebron (diepe geothermie + restwarmte) en drie grote afnemers (Stad Herentals, Umicore en Aurubis).

Daarnaast vond op 16 december 2024 een algemeen overleg plaats met de projectmanager hernieuwbare energie van onze Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij en de warmtemakelaar van Provincie Antwerpen. Tijdens dit overleg werd de stand van zaken besproken van alle lopende en potentiële warmtenetprojecten in onze provincie. De volgende projecten kwamen hierbij aan bod:

- Willebroek – Imerys
- Hemiksem – Lamifil
- Schoten – Wijschot

- Hoogstraten – De Kluis
- Mortsel – Warmte Verzilverd
- Merksplas – Kolonie
- Boom – Krekelenberg 1
- Ranst (Oelegem)
- Herentals – Umicore & Aurubis
- Duffel – Alvance

In de volgende jaarverslagen zullen we verder rapporteren over de voortgang van deze dossiers.

3.3.2 Gebiedsgerichte werking

In voorgaande jaarverslagen legden mijn medewerkers en ik andermaal zeer veel nadruk op (de nood aan en het belang van) gebiedsgerichte werking. Het is en blijft o.i. dé sleutel tot effectieve realisaties op het terrein. Middelen worden schaarser, personele capaciteit ook. Het is net daarom van groot belang om middelen en mensen samen te brengen met het oog op de realisatie van gedeelde doelen van algemeen belang. Hieronder vindt u een beschrijving van enkele coördinatiedossiers die resulteerden in een volwaardige gebiedsgerichte werking.

3.3.2.1 Kleine Nete

Op 20 juli 2012 nam de Vlaamse Regering een principiële beslissing over de verdere voortgang van de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de vallei van de Kleine Nete en Aa tussen Kasterlee en Lier. De regering besliste o.a. om mij aan te stellen als procesbegeleider. Ik kreeg hierbij de opdracht om een overkoepelende opvolgingscommissie (OC) samen te stellen met vertegenwoordiging van de betrokken diensten van de Vlaamse overheid, de lokale besturen en middenveldorganisaties. Daarnaast bestond de opdracht ook uit de samenstelling van een ambtelijk procesbeheercomité (PBC). Met het OC en PBC kon het geheel van de gewestelijke plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier gecoördineerd worden.

Meer concreet gaat het om volgende plannen en projecten:

- a) de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) (regio Neteland);
- b) het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan Nete;
- c) het herinrichten van gebieden ter uitvoering van de doelstellingen van het geactualiseerd Sigmaplan;
- d) het bepalen en implementeren van gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor habitatrictlijngebied (SBZ-H) ("Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden" (BE2100026) deelgebieden 1, 10 en 11);
- e) het aanduiden van ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen (ankerplaats "Samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug"); en
- f) compenserende maatregelen in functie van de waterhuishouding in de vallei van de kleine Nete gekoppeld aan het realiseren van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g) tussen Kasterlee en Geel (maatregel 8A_022 van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde).

Via de overkoepelende opvolgingscommissie en het ambtelijk procesbeheercomité wordt de onderlinge afstemming en voortgang van deze gewestelijke initiatieven bewaakt, en de communicatie over het geheel van de projecten gestroomlijnd.

Voor een vlotte communicatie zijn een algemeen e-mailadres (info@kleinenete.be) en een overkoepelende website www.kleinenete.be in het leven geroepen. Alle relevante documenten, inclusief de rapportering aan de Vlaamse Regering en de verslagen van de Opvolgingscommissie zijn raadpleegbaar via deze website.

Aan de hand van een intentieverklaring, een kansenrapport, een eerste strategisch project ('Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' dat liep van 2018 tot en met april 2021), een tweede strategisch project ("Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete" dat loopt van mei 2021 tot mei 2024) en de selectie als vlaggenschip binnen de Blue Deal van minister Zuhal Demir (zie verder), evolueerden we van een coördinatieopdracht over een aantal Vlaamse processen en projecten tot een heuse gebiedscoalitie. Een gebiedscoalitie die met vereende krachten en respect voor eenieders zorgen en belangen dagelijks werkt aan een veerkrachtige vallei.

Voor een gedetailleerde verslaggeving over het dossier de Kleine Nete verwijzen we naar de rapportage in het raam van het (2de) strategisch project Kleine Nete die te vinden is op de website www.kleinenete.be en de rapportage die we periodiek voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Het PBC kwam in 2024 3 maal samen op volgende data: 29/01, 13/05 en 17/09. De Opvolgingscommissie kwam in 2023 3 keer samen op 27/02, 10/06 en 27/11. De verslagen van de opvolgingscommissie vindt u op www.kleinenete.be.

In 2024 werd, bovenop de generieke werking, onder andere specifiek ingezet op de hieronder beschreven dossiers.

3.3.2.1.1 GRUP Kleine Nete & Aa

De Vlaamse Regering keurde op 10 januari 2024 het GRUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk' definitief goed. Dit plan zet in op het klimaatrobuust maken van de vallei van de Kleine Nete en voorziet in uitvoering van de Blue Deal in ruimte voor water. Meer info vindt u in dit persbericht en op deze overzichtspagina.

De beslissing over de definitieve goedkeuring van het GRUP werd genomen op het moment dat in heel België boerenprotesten (zie ook X) ontstonden. Niettegenstaande het GRUP alle belangen in de vallei tracht te verzoenen en het op een bijzonder co-creatieve en participatieve manier tot stand kwam, besloot Boerenbond – een belangrijke partner in het samenwerkingsverband Kleine Nete – om samen met 5 lokale landbouwers de vernietiging van GRUP te vragen bij de Raad van State. Zowel de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde Antwerpen (KMDA) als VALK vzw hebben zich gemeld als tussenkomende partij in deze procedure. De uitkomst van deze procedure is nog niet gekend.

Hoewel de boerenprotesten in het algemeen en de procedure tegen het GRUP Kleine Nete & Aa in het bijzonder de samenwerking enigszins onder druk zetten, besloten de partijen om de samenwerking verder te zetten en het samenwerkingsverband Kleine Nete te behouden. Meer nog, er wordt actief gezocht hoe meer en beter kan worden ingezet op de zorgen van de landbouwsector uiteraard zonder de doelstellingen uit het oog te verliezen (zie ook X (SP KN III)).

Onder meer in Vorselaar was er protest tegen het geplande GRUP. — © Marc Peeters

Boerenbond naar Raad van State voor GRUP Kleine Nete en Aa: “Verlies aan agrarisch gebied is onaanvaardbaar”

Kempen - De Boerenbond stapt naar de Raad Van State om het GRUP Vallei van de Kleine Nete en Aa aan te vechten. Dat plan werd begin dit jaar goedgekeurd door de Vlaamse regering, maar kost volgens de boeren veel te veel landbouwgrond.

Figuur 6: Pers over de procedure bij de Raad van State (GRUP 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk') © Gazet van Antwerpen

3.3.2.1.2 Actieplan verdroging Zegge Mosselgoren

De Nette en Europees beschermde natuurgebieden Olens Broek, Zegge en Mosselgoren verdrogen structureel en hebben tegelijkertijd te kampen met disproportionele overstromingen met onvoldoende kwalitatief overstromingswater. Hierdoor komt het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de vogel- en habitatrichtlijngebieden in de vallei van de Kleine Nete zoals in 2014 vastgelegd door de Vlaamse Regering in het gedrang. Daarom keurde Vlaamse Regering op 23 oktober 2020 een [actieplan](#) m.b.t. de verdrogingsproblematiek in habitatrichtlijngebied 'De Zegge' goed ([VR 2020 2310 DOC.1156/1BIS](#)). De Vlaamse Regering gelaste de bevoegde ministers om hun administraties opdracht te geven het actieplan uit te voeren en gouverneur Cathy Berx om in te staan voor de opvolging en coördinatie van dit actieplan en daarover te rapporteren.

In uitvoering van deze beslissing:

- werd door ANB een ecohydrologische studie opgestart voor het deel van de vallei van de Kleine Nete dat relevant is voor de SBZ-gebieden Zegge-Mosselgoren en Olens Broek-Langendonk,
- werden door dOMG bijkomende planalternatieven voor het RUP Kleine Nete en Aa uitgewerkt,
- zetten ANB, VLM en VMM een bewarend grondbeleid op en werd ingegaan op een reeks aankoopopportuniteiten.
- Werden de voorbereidingen voor een LER opgestart
- Engageerden de verschillende, betrokken overheden zich tot een terughoudend vergunningenbeleid in het gebied.

De resultaten van de studie werden besproken met en goedgekeurd op de finale begeleidende stuurgroep dd. 18/03/2024.

De resultaten van de studie tonen onderbouwd aan dat een drastische omslag in het bodem- en waterbeleid nodig is in het gebied. De in de vorige eeuw gecreëerde toestand is niet langer houdbaar en er is nood aan een grootschalig hydrologisch herstel van het valleisysteem. Om de Natura 2000-doelen en het daarvoor noodzakelijk hydrologisch herstel tegen 2050 te kunnen realiseren, stellen de onderzoekers een aanpak in drie fases voor. De sets van maatregelen per fase zijn door de onderzoekers samengevat in de nota "Integrale toekomstvisie wetlandherstel"².

Meer duiding, zie <https://dekleinenete.be/ecohydrologische-studie-de-zegge-mosselgoren-olens-broek/>.

Figuur 7: ongerustheid bij landbouwers naar aanleiding van de resultaten van de ecohydrologische studie © Vilt

² Deze samenvattende nota werd op 2 mei 2024 gepubliceerd op de website www.kleinenete.be > https://agnas.ruimteinfo.be/kleinenete/Onderzoek/Ecohydro_Zegge_samenvatting_20240419.pdf

Op 13 mei 2024 rapporteerde gouverneur Berx aan minister Demir over de voortgang van de uitvoering van het actieplan en maakte ook het voorstel voor de verdere aanpak over dat door het procesbeheercomité Kleine Nete werd uitgewerkt over.

Op 7 juni 2024 bevestigde het kabinet Demir aan de gouverneur dat er nood is aan een grootschalig hydrologisch herstel op landschapsschaal om de gunstige staat van instandhouding te bekomen in de desbetreffende speciale beschermingszone(s). Er wordt gevraagd om binnen de context van de resultaten van de ecohydrologische studie, en samen met de relevante partners, te werken aan een inrichtingsnota in de zin van art. 4.2.1 van het decreet Landinrichting met het oog op een geïntegreerde en gebiedsgerichte aanpak en het bepalen en uitwerken van de doelstellingen, maatregelen en de daarvoor in te zetten instrumenten. Deze inrichtingsnota moet het noodzakelijke kader bieden voor de verdere besluitvorming en financiering in functie van de uitvoering van de voorgestelde maatregelen in de ecohydrologische studie en dient verder onderbouwd te worden door o.a. een landbouweffectenrapport (LER) om het effect op de aanwezige landbouw in kaart te brengen. Het LER heeft objectieve informatie om af te wegen bij de verdere uitwerking van het project en kan voorstellen doen voor eventuele flankerende maatregelen op maat.

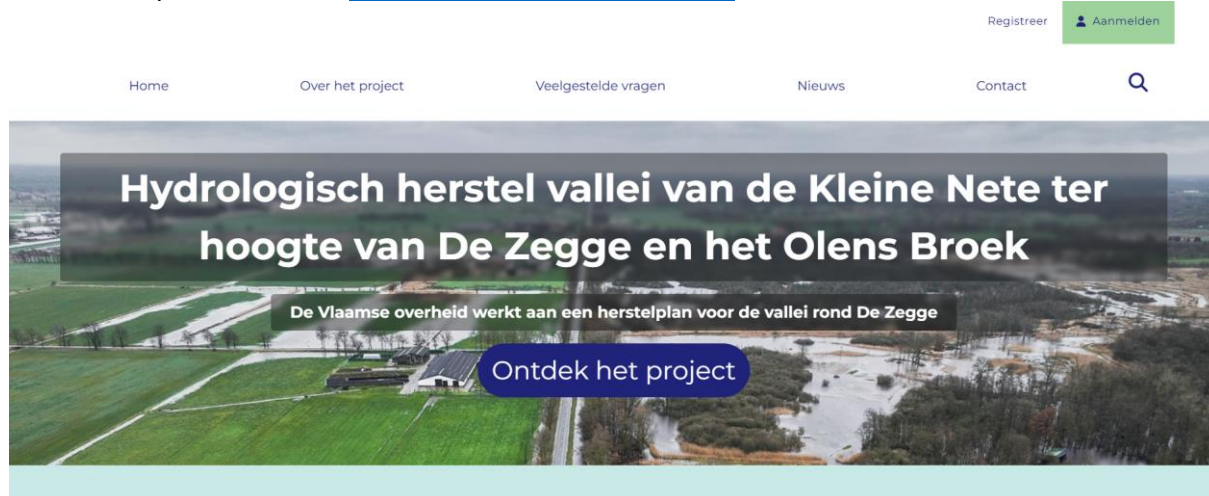
Kabinet Demir vroeg om overeenkomstig de aanpak voor de maatwerkgebieden binnen het Stikstofsaneringsprogramma van het PAS-decreet, voor de opmaak van deze inrichtingsnota te werken met een EntiteitsOverschrijdend Programma- en Projectteam (EOP). De minister gaf de opdracht aan de betrokken Vlaamse administraties van het beleidsdomein Omgeving (i.c. Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Landmaatschappij, Vlaamse Milieumaatschappij en Instituut voor Natuur en Bosonderzoek) om daarvoor het nodige te doen. Het Managementcomité Beleidsdomein Omgeving besliste op 5 juli 2024 om een EOP Kleine Nete op te richten en de gebiedswerking Kleine Nete als vlaggenschipproject binnen het beleidsdomein Omgeving te bestendigen.

Het kabinet Demir vroeg aan de gouverneur om de minister van omgeving binnen een termijn van twee jaar na opstart een ontwerp inrichtingsnota te bezorgen zodat deze voor goedkeuring voorgelegd kan worden aan de Vlaamse Regering (overeenkomstig art. 4.2.1.5 en art. 4.2.1.6 van het uitvoeringsbesluit landinrichting).

Voor de uitwerking van de inrichtingsnota en het realiseren van hydrologisch herstel op landschapsniveau werd reeds een Task Force Hydrologisch Herstel en een Begeleidingsgroep (= brede stuurgroep) opgericht, beiden onder voorzitterschap van de gouverneur.

De Task Force is opgestart en kwam samen op 13/06/2024, 01/08/2024, 20/08/2024, 11/09/2024, 16/10/2024, 8/11/2024, 29/11/2024, 10/12/2024, 13/12/2024, 9/01/2025, 31/01/2025 en 28/02/2025. De Begeleidingsgroep kwam twee keer samen (op 30/09/2024 en 22/01/2025).

Er werd een communicatieplan uitgewerkt met als belangrijk onderdeel een projectwebsite die alle info bundelt en up to date houdt: <https://dezegge.dekleinenete.be/>

Figuur 8: projectwebsite <https://dezegge.dekleinenete.be/>.

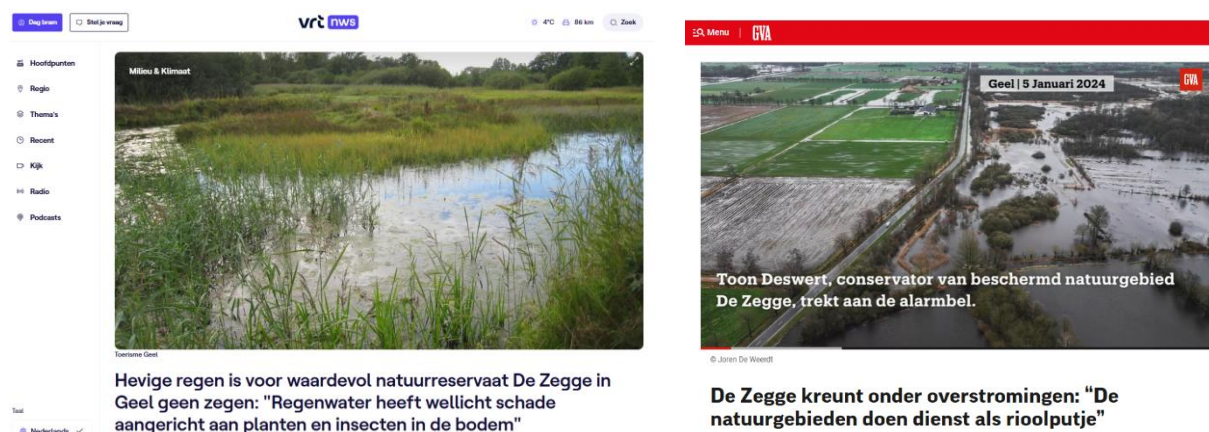
Op 13 november 2024 organiseerden we een informatiemoment voor alle betrokken landbouwers waarop het dossier en de aanpak van het landbouweffectenrapport (LER) werden toegelicht (ca. 80 aanwezigen). Deze avond was meteen ook het startschot voor het LER. De komende maanden contacteert VLM een 70-tal landbouwers voor een keukentafelgesprek.

Het eindresultaat wordt verwacht in het najaar van 2025 en zal opnieuw aan alle betrokken toegelicht worden. De resultaten van het LER zullen objectieve informatie aanrijken die de Task Force verder zal afwegen bij de verdere uitwerking van het project en de plannen én het uitwerken van een flankerend landbouwbeleid op maat.

3.3.2.1.3 Aanpak overstromingen Zegge-gebied

Bovenop een structurele overstromingsproblematiek kampt de Zegge en haar omgeving ook met een overstromingsproblematiek. De natuurgebieden in de omgeving overstroomden disproportioneel veel met overstromingswater waarvan de kwaliteit niet compatibel is met de te behalen Europese natuurdoelen.

Volgend op een gelijkaardig overleg in 2022 en 2023 organiseerden we op 19 augustus 2024 opnieuw een overleg om de wateroverlast aan te pakken. Er werden onder andere afspraken gemaakt over het pompregime van het kleine vijzelgemaal om zo de impact te milderen. Toekomstig overleg over de wateroverlast zal worden ingekanteld in de Begeleidingsgroep Zegge (zie punt 2).

Figuur 9: Pers over de overstromingsproblematiek Zegge © VRT (links) & Gazet van Antwerpen (rechts).

3.3.2.1.4 Strategische projecten

SP KN II

Het 2de strategisch project 'Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete' is gestart in mei 2021 en liep af in mei 2024. De eindrapportage vindt u hier. Als afsluiting van het 2de strategisch project in de vallei van de Kleine Nete organiseerde we een symposium in het raam van de Vlaamse Waterdagen (zie X).

Het 2de strategisch project hielp opnieuw mee zorgen voor een structurele investeringsboost van om en bij 18.4milj. EUR (excl. BTW – waarvan 14.3milj. EUR subsidie). Voor de volledigheid, tijdens de looptijd van het eerste strategisch project in de vallei werd 13.8milj. EUR geïnvesteerd.

Om de werker met een gebiedswerker die (grotendeels) gefinancierd werd met middelen van het strategisch project, te kunnen continueren, besliste de gebiedscoalitie om – in afwachting van een volgend strategisch project – de gebiedswerker op eigen kracht te financieren (mei 2024 – december 2025, financiering door 13 lokale besturen en het provinciebestuur).

SP KN III

In de loop van 2024 werd hard gewerkt aan een aanvraag voor een 3de [strategisch project](#) in de vallei van de Kleine Nete, dit keer met focus op landbouw in de vallei. We voerden talloze bilaterale gesprekken in dit kader, legden het dossier voor aan de Opvolgingscommissie Kleine Nete (27/11/2024), bespraken het dossier met de landbouwschepenen van de 13 Kleine Nete-gemeenten (15/01/2025) en organiseerden in dit kader een werkbezoek aan het ILVO (05/11/2024). De aanvraag voor een derde strategisch project wordt ingediend in april 2025.

Figuur 10: samenvattend schema aanvraag 3de strategisch project Kleine Nete

💡 Duurzame transitie in landbouw en voeding: dat waren de onderwerpen van gesprek vanmiddag tijdens het werkbezoek van de Antwerpse delegatie onder leiding van Gouverneur **Cathy Berx** aan ILVO.

🌱 Is landbouw in combinatie met vernatting van valleigebied haalbaar? Voor wie? Wat zijn alternatieve verdienmodellen voor de boer, nieuwe teelten en mogelijke afzetkanalen?

🌱 Hoe loopt de eiwitdiversificatie en is microbieel eiwit dé voedingsrevolutie van de toekomst?

We deelden onze kennis en inzichten uit verschillende wetenschappelijke onderzoeksprojecten en loodsten het gezelschap enthousiast door de **Food Pilot**, de **#Onderzoekskouter** en de **#Gondebeekvallei**

BERX Cathy Bram Abrams Christophe Vandevort Lies Cambie

Marcipont, Yves #JefDeSchutter Marc Florus Bas Van der Veken Joris Relaes Sarah Garré

Jeroen De Waegemaeker Marlinde Koopmans Elke Rogge Isabel Roldán-Ruiz Geert Van

Royen Thijs Vanden Nest Sofie Van Brussel

Figuur 11: bezoek gouverneur Cathy Berx aan ILVO © ILVO

Strategisch project Aa

Samenwerkingsverband [Kordia](#) diende in 2024 een aanvraag in voor een strategisch project in de vallei van de Aa. De aanvraag werd gesteund door de gebiedscoalitie Kleine Nete (de vallei van de Aa maakt deel uit van het werkingsgebied Kleine Nete). De aanvraag werd goedgekeurd wat zorgt voor nieuwe en extra dynamiek in dit deelstroomgebied van de Kleine Nete.

Nieuw Leven voor De Aa(-vallei)

Gemeenten pakken samen uitdagingen van waterproblematiek aan

Het klimaat verandert en zorgt steeds vaker voor lange periodes van droogtes. Bij ons speelt de Aa(-vallei) een belangrijke rol om de gevolgen daarvan aan te pakken. Vandaag stroomt het water bij hevige waterval te snel weg uit het stedelijk gebied en het bedrijventerrein Veedijk. Dit heeft ernstige gevolgen voor landbouwers in Lille en Kasterlee. Bij periodes van droogte is er dan weer te weinig water en bedreigt captatieverbod de oogst.

Via het ingediende strategisch project, gesteund door het 'Charter van de Aa', willen onze gemeenten door samenwerking en coördinatie een totaalaanpak voor de problemen in de Aa-vallei. Zo willen we de rivier weer als een positief en verbindend element in de regio laten schitteren. Het is een belangrijke stap naar een duurzame en aantrekkelijke toekomst voor De Aa en haar omgeving. In het najaar hopen we op een goedkeuring van het strategisch project van de Vlaamse overheid.

Figuur 12: nieuwsbericht over het strategisch project Aa © Kordia

3.3.2.1.5 Netedag 2024

Op zaterdag 23 maart 2024 organiseerden we een nieuwe editie van de Netedag, dit keer bestaande uit een symposium (afsluiting 2de strategisch project) en een fietstocht in de vallei. De Netedag 2024 werd gekoppeld aan de Vlaamse Waterdagen en werd georganiseerd in samenwerking met de buurvallei van de Grote Nete (www.degrotenete.be).

NETEDAG za 23 maart
Lier

Week van het WATER

Zullen we ooit terug zorgeloos kunnen zwemmen in de Nete?
Wordt het Netewater in de toekomst opnieuw drinkbaar?
Is er nu teveel of te weinig water in Lier?
En kunnen we die schadelijke Chinese wolhandkrabben niet gewoon serveren in de Lierse horeca?

Ontdek het tijdens de NETEDAG!

CC Vredeberg
Vredebergstraat 12/14
2500 Lier

INSCHRIJVEN (voormiddag - lunch - namiddag):
INFO en GEDETAILLEERD PROGRAMMA:
WEEKVANHETWATER.BE/NETEDAG

PROGRAMMA (meer details op website)

9u - 10u	Ontvangst
10u - 12u25	Vier boeiende lezingen over water in en rond Lier
12u25 - 13u30	Lunch
13u - 14u30	Vrije start fietstocht, ±27 km en bewegwijzerd
	Langs 10 bemande tussenstops met waterweetjes
17u30	Einde fietstocht
19u	Sluiting bar CC Vredeberg

Ambassadrice Saartje Vandendriessche met Didier Soens is, de directeur van de dienst Integraal Waterbeleid. © RR

Netedag in Lier: wandelpaden en houten brug brengen mensen in contact met water

LIER De Week van het Water, een initiatief dat over heel Vlaanderen activiteiten organiseert om het waterbewustzijn te verhogen, is begonnen. Zo was er in Lier zaterdag de vierde editie van de Netedag.

Figuur 13-14: promo voor en pers over de Netedag 2024 © Gazet van Antwerpen (rechts)

WEEKVANHETWATER.BE/NETEDAG
NETEDAG za 23 maart
lezingen

Week van het WATER

CC Vredeberg
Vredebergstraat 12/14
2500 Lier

PROGRAMMA - VOORMIDDAG

9u	Ontvangst
10u	Verwelkoming - Bert Wolants (schepen Stad Lier)
10u15	Waterkwaliteit: de feiten op een rij - Marc Florus (Vlaamse Milieumaatschappij)
10u45	Paauze
11u15	Te veel of te weinig water: is grondwater het probleem of de oplossing? - Marijke Huysmans (KU Leuven, VUB)
11u55	Een blik op de toekomst in en om de Grote Netevallie - Jan De Haes (gedeputeerde provincie Antwerpen)
12u10	Valethierstel als antwoord op droogte en wateroverlast - Cathy Berx (gouverneur provincie Antwerpen)
12u25-13u30	Lunch

WEEKVANHETWATER.BE/NETEDAG
NETEDAG za 23 maart
fietstocht

Week van het WATER

PROGRAMMA - NAMIDDAG

12u30-14u30	Infobalie fietstocht geopend
13u-14u30	Vrije start fietstocht: start en einde aan CC Vredeberg Lier, ±27 km. Bewegwijzerd en met onderweg 10 tussenstops waar je toelichting krijgt
17u30	Einde fietstocht
19u	Sluiting bar CC De Vredeberg

Route fietstocht met tussenstops: zie binnenzijde

WEEKVANHETWATER.BE/NETEDAG
NETEDAG
route fietstocht

GPX VAN DE ROUTE
DOWNLOADEN

AFSTAND: ±27 km
START & EINDE: CC Vredeberg, Vredebergstraat 12/14, 2500 Lier
HALTES (bemand met toelichting):

1. BINNENNETE & HISTORISCHE SAMENVLOEIING NETES
Waterforum Lier
Waar ligt de zilveren knoop van Felix Timmermans?
Halte bemand van 13u - 15u30
2. SIGMAGEBIED ANDERSTADT
Natuurpunt De Wielewaal
Semen bruggen staan tussen water en natuur
Halte bemand van 13u - 15u30
3. SIGMAGEBIED MONDING GROTE NETE
Provincie Antwerpen
Niet brullen wanneer de boemden zich vullen
Halte bemand van 14u - 17u30
4. FORT VAN KESSEL
Gemeente Nijlen
Van kolkende oorlog naar oase van rust
Halte bemand van 14u - 17u30
5. MOLENBEEK-BOLLAAR
Vlaamse Milieumaatschappij
Oeverloos meanderen tussen Kleine Nete en Netekanaal
Halte bemand van 14u - 17u30
6. KRABBENSCHUIF MONDING BOLLAAR
Vlaamse Milieumaatschappij
Wat k(r)abbelt er in de onderstroom?
Halte bemand van 14u - 17u30
7. DUIKER KLEINE NETE - NETEKANAAL
Stadspijlen Lier
Onderduiken, vanen en een viezigie historiek
Halte bemand van 14u - 17u30
8. BOERSE PLASSEN
Provincie Antwerpen & Regionaal Landschap Rivierland
Waar bloeien zoemen en onderwateravonturen wachten
Halte bemand van 14u - 17u30
9. GROOT SPUI
Stadspijlen Lier (n opleiding)
Een stukje geschiedenis dat de spugeten uitloopt ...
Halte bemand van 14u - 17u30
10. STADSMUSEUM LIER - EXPO RUIMTE VOOR WATER
Stad Lier
De verstandhouding tussen Lier en water: kristalhelder uitgelegd
Expo gratis te bezoeken tot 18u

Figuur 15-16: programma en parcours Netedag 2024

3.3.2.1.6 Werkbezoek Pays Des Collines

Op 28 juni 2024 organiseerden we – samen met de gebiedswerking Grote Nete, Landschapspark De Merode en ILVO – een werkbezoek naar het [Pays des Collines](#) om daar te leren hoe landbouwers betrokken kunnen worden bij gebiedsontwikkelingen. Op de bus heen en terug inspireerde de groep (circa 40 geïnteresseerde deelnemers) met korte presentaties over de Routeplanner Melkvee, grenspark Groot Saeftinge en publieke gronden. Via [deze link](#) kan u ook een uitgebreid verslag downloaden.

INSPIRATIEDAG PAYS DES COLLINES

SAVE THE DATE: 28 JUNI 2024

Een zoektocht naar harmonie tussen landbouw en zijn omgeving, mét een realistisch economisch model voor onze landbouwbedrijven.

Want landbouw is cruciaal en biodiversiteit is dat ook (en ook landbouw heeft nood aan biodiversiteit). Landbouwers beheren samen het grootste deel van ons landschap en hebben dus een essentiële sleutel in handen.

Maar ook toekomstperspectief voor en levensvatbaarheid van landbouwbedrijven zijn essentieel. Dit is een uitdaging waar we langs Kleine en Grote Nete en in landschapspark de Merode mee worden geconfronteerd. Omdat er vele vragen zijn naar praktijkvoorbeelden, organiseren we een inspiratiedag (+/- 7.00u - 18.00u) naar Pays Des Collines in de provincie Henegouwen. We bezoeken er de coördinerende organisatie en enkele landbouwbedrijven. - *Meer info over de regio: www.paysdescollines.be*

Geef nu al uw interesse aan via het Google Formulier | Meer praktische info volgt later

Figuur 17: Save the date voor werkbezoek Pays Des Collines

Figuur 18: Werkbezoek Pays Des Colinnes

3.3.2.1.7 NBP Breeven

Het dossier Natuurbeheerplan (NBP) Breeven en in het bijzonder de publieke consultatie die hierover werd georganiseerd, heeft tot ongerustheid bij de landbouwsector en de betrokken, lokale besturen geleid. Om tot een oplossing te komen, werd het dossier besproken op de Opvolgingscommissie Kleine Nete dd. 27 februari 2024 en 2 specifieke overlegmomenten op 19 maart en 26 juni 2024. Minister Zuhair Demir keurde het Natuurbeheerplan Breeven goed op 22 juli 2024.

VRT nws

-4°C 45 km Zoek

De boeren kwamen samen in de Netevallei
Liesje Demeulenaere

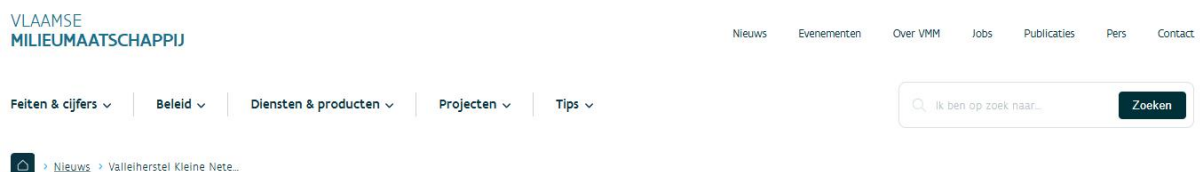
Honderdtal boeren protesteert in Kasterlee tegen natuurbeheerplan domein Breeven

Figuur 19: Dossier Natuurbeheerplan Breeven in de pers © VRT

3.3.2.1.8 De Grote Opkuis

De vallei van de Kleine Nete werd geselecteerd als één van de vier vlaggenscheppen van de [Blue Deal](#). Hierdoor kwam een extra budget van ca. 5.75 miljoen EUR vrij voor de vallei. De middelen worden ingezet in drie projecten (zie o.a. [deze link](#) voor meer uitleg en achtergrond) waaronder De Grote Opkuis (trekker VMM).

De 13 betrokken Kleine Nete-gemeenten hebben zich in het kader van het strategisch project o.a. geëngageerd om op korte termijn (tegen 2024) elk minstens 1 ha netto ontharding en 13 ha bosuitbreiding te realiseren. Om deze ambitie inzake ontharding waar te maken en te faciliteren wordt vanuit het beleidsdomein Omgeving het initiatief genomen om in één centrale aanbesteding voor werken de concrete sloop van gebouwen en constructies en het wegnemen van verhardingen, ophogingen, voormalige visvijvers en verontreinigingen etc. met het oog op valleiherstel, herstel natte natuur en herstel van de infiltratiecapaciteit (De Grote Opkuis). Hierdoor konden werken op korte termijn effectief uitgevoerd kunnen worden op de terreinen van de betrokken gemeenten of andere partners binnen de gebiedswerking en werden de partners ontzorgd. In 2024 liep de tweede fase van dit project. Meer info: <https://vmm.vlaanderen.be/nieuws/fase-2-de-grote-opkuis-gestart>.

Valleiherstel Kleine Nete: tweede fase van start

In oktober startte fase 2 van 'De Grote Opkuis', een project dat het natuurstreefbeeld, nat grasland of broekbos in de goedgekeurde beheerplannen herstelt. Daarvoor moeten we ontharden, onder andere bebouwing (vooral weekendverblijven) en omheiningen afbreken.

Figuur 20: Nieuwsbericht over de Grote Opkuis © VMM

Figuur 21: Impressie werken in het raam van de Grote Opkuis © VMM

3.3.2.1.9 Bruggenbeemd

In Herentals wordt het gebied Bruggenbeemd herbestemd via een Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan (PRUP), met bijzondere aandacht voor een evenwicht tussen stedelijke ontwikkeling, natuur, recreatie en waterbeheer. De vallei van de Kleine Nete vormt daarbij een belangrijke open ruimte en vormt het hart van een complex geheel van functies, waaronder ook ziekenhuisinfrastructuur, sport, mobiliteit en waterbeheer.

Na de goedkeuring van het PRUP volgt de effectieve uitvoering op het terrein. De VMM zal instaan voor de inrichting van de vallei van de Kleine Nete als waterbergingsgebied, in samenwerking met ANB. Stad Herentals is verantwoordelijk voor de herinrichting van de Olympiadelaan. Om het open valleigebied te vrijwaren en ecologische verbinding mogelijk te maken, is de bouw van één lange brug (of twee kortere bruggen) noodzakelijk. Die brug vormt een cruciale schakel in het geheel, maar vraagt een aanzienlijke investering. Er wordt daarom actief gezocht naar bijkomende financiering. Vanuit het kabinet volgen we dit traject mee op en ondersteunen we de betrokken partners in de coördinatie en zoektocht naar subsidiemogelijkheden.

Figuur 22: Ontwerp totaalplan © LAMA

3.3.2.2 Mol-Postel

In uitvoering van het kaderplan Kempense Meren werkte het provinciebestuur Antwerpen aan de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Het zal leiden tot de herbestemming van het Zilvermeer te Mol (van ontginningsgebied naar recreatie) en de afbakening van een vervangend ontginningsgebied. Tijdens de plenaire vergadering over dit PRUP werden enkele negatieve adviezen uitgebracht. Onder andere ANB wees op de interferentie met een mogelijke hypotheek op de realisatie van diverse Vlaamse beleidsdoelstellingen. Het Agentschap vroeg me om ook in dit dossier coördinerend op te treden. Het provinciebestuur toonde zich bereid het planningsproces PRUP Kempense Meren (deel 1) tijdelijk op te schorten in afwachting van een eventueel compromis als resultaat van de coördinatieopdracht.

Het PRUP interfereerde rechtstreeks en onrechtstreeks met volgende processen:

- het operationeel uitvoeringsprogramma in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), afbakening van het buitengebied, regio Neteland (Ruimtelijke Visie voor landbouw, natuur en bos, deelruimte 3, Grensgebied Postel, beslissing Vlaamse Regering dd. 21 december 2007), in het bijzonder de acties 30 en 31;
- de herbevestiging van agrarisch gebied middels de beslissing van de Vlaamse Regering dd. 21 december 2007 (incl. correctie zoals voorgelegd aan de Vlaamse Regering dd. 22 februari 2008);
- de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD's) voor het habitatrichtlijngebied nr. BE2100026 Vallei van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden en het vogelrichtlijngebied nr. BE2101639 De Ronde Put zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering;
- het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), GEN Nr. 324 De Maat - Den Diel – Buitengoor (Besluit van de Vlaamse Regering dd. 18 juli 2003);
- het beschermd landschap “*De bossen en de plassen van Den Del aan het Kempisch Kanaal met sluis nr. 3 en de Bailybrug*” (m.b. 22/06/2004).

In overleg met alle betrokkenen en de Vlaamse Regering werd in een startnota een plan van aanpak uitgewerkt. Het overleg in dit dossier loopt via een (ambtelijk) bureau en een brede stuurgroep. De bedoeling is om te zoeken naar afstemming tussen het provinciale planningsinitiatief m.b.t. het aanduiden van een reserve-ontginningsgebied en de hiervoor genoemde (Vlaamse) processen. In functie van de verdere besluitvorming leg ik de resultaten van de besprekingen in de stuurgroep voor aan de deputatie van Antwerpen en aan de bevoegde minister(s).

Een ruimtelijk compromis werd bereikt voor de zuidelijke helft van Mol – Postel dat planologisch vertaald werd in een (nieuw) provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Om de samenwerking een formeler karakter te geven en de effectieve uitvoering op het terrein te faciliteren, werd een gezamenlijke **Engagementsverklaring uitvoering Postel Zuid** getekend door ANB, VLM, provinciebestuur Antwerpen en Sibelco. Naast een herbestemming (via PRUP) is er vooral ook nood aan instrumenten om de transitie op het terrein ook effectief te realiseren. Hiertoe werd in 2019 een concreet plan van aanpak uitgewerkt dat werd voorgelegd aan en goedgekeurd door de stuurgroep Mol-Postel. Dit plan van aanpak werd vervolgens ook voorgelegd aan en goedgekeurd door destijds bevoegd Vlaams minister Zuhal Demir.

Het plan van aanpak bestaat uit volgende instrumentenmix:

- herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil
- ruilgrond via grondenbank
- natuurinrichting
- (nieuw) PRUP

Dat het gaat om een erg omvangrijk en arbeidsintensief proces dat loopt over meerdere jaren, zal iedereen erkennen. In 2024 kwam het bureau 4 keer samen (11/01, 27/03, 09/02, 14/05 en 30/09). Er vonden diverse, bilaterale overlegmomenten plaats. De stuurgroep kwam, onder voorzitterschap van mezelf, in 2024 één keer samen (17/01/2024).

In 2020 liep een openbaar onderzoek over de ontwerp-inrichtingsnota voor het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan Kempense Meren II. Om de beoogde bestemmingswijzigingen in Postel-Zuid te realiseren, zijn een aantal eigendomswissels (inclusief herinrichting) nodig tussen landbouw- en natuurgebieden. De **inrichtingsnota** en vooral de **herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil** maken dit proces concreet.

Het openbaar onderzoek over het PRUP, de inrichtingsnota en herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil liep van 5 februari 2024 t.e.m. 4 april 2024. Op 20/02/2024 organiseerde we in het raam van het lopende openbaar onderzoek een infomarkt. Lokale landbouwers grepen de infomarkt aan om (kort) te protesteren.

Figuur 27-29: Impressie landbouwprotesten aan de ingang van de infomarkt dd. 20/02/2024 © Bram Abrams

Tijdens het openbaar onderzoek werden 119 bezwaarschriften ingediend, waarvan 1 laattijdig, en werden 10 adviezen verleend, waarvan 3 laattijdig. **De Antwerpse provincieraad heeft PRUP "Kempense Meren II" incl. plan-MER en grondruilplan te Mol en Dessel en de inrichtingsnota 'PRUP Kempense Meren II' te Mol en Dessel definitief vastgesteld op 26 september 2024.** Er werden geen beroepen ingesteld waardoor het plan nu definitief is. Hierdoor is een belangrijk deel van de ruimtelijke opgave voor Mol Postel ingevuld (zuidelijke helft). Meer info over het definitieve PRUP: zie <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/drem/dienst-ruimtelijke-planning/kempense-meren-ii-mol.html>.

PRUP Kempense Meren II

De provincie Antwerpen zoekt met het Provinciaal Uitvoeringsplan (PRUP) Kempense Meren II naar een nieuw evenwicht tussen recreatie, ontginning, landbouw en natuur. Het gebied bevat het Zilvermeer, zijn ruime omgeving en enkele zones in Postel-Zuid.

In het domein Zilvermeer is volgens het Gewestplan zandontginning mogelijk. Om de recreatie op het Zilvermeer te kunnen behouden, zocht de provincie Antwerpen een vervangend gebied voor de zandontginning. Dat leidt tot verschuivingen in de nabijgelegen landbouw- en natuurgebieden. Volgens het PRUP blijven in Schansheide de bestaande waterwinning van PIDPA en de natuur- en bospercelen behouden. Het vervangend gebied voor zandontginning ligt in Postel-Zuid, waar ook gebieden aangeduid zijn voor de realisatie van Europese Natuur. De provincie Antwerpen werkte dit alles uit in een PRUP Kempense Meren II.

De provincieraad stelde op 26 september 2024 het definitieve PRUP vast. Op 9 december 2024 publiceerden we het PRUP in het Belgisch Staatsblad waardoor het op 23 december 2024 in werking treedt. Vanaf dan hebben het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften juridisch verordenende kracht.

Deel dit op

Dienst Ruimtelijke Planning

Koningin Elisabethlei 22

2018 Antwerpen

03 240 66 23

ruimte@provincieantwerpen.be

<http://www.provincieantwerpen.be>

Bereikbaarheid en
toegankelijkheid

Figuur 30: Informatie over het PRUP Kempense Meren II op www.provant.be © Provincie Antwerpen

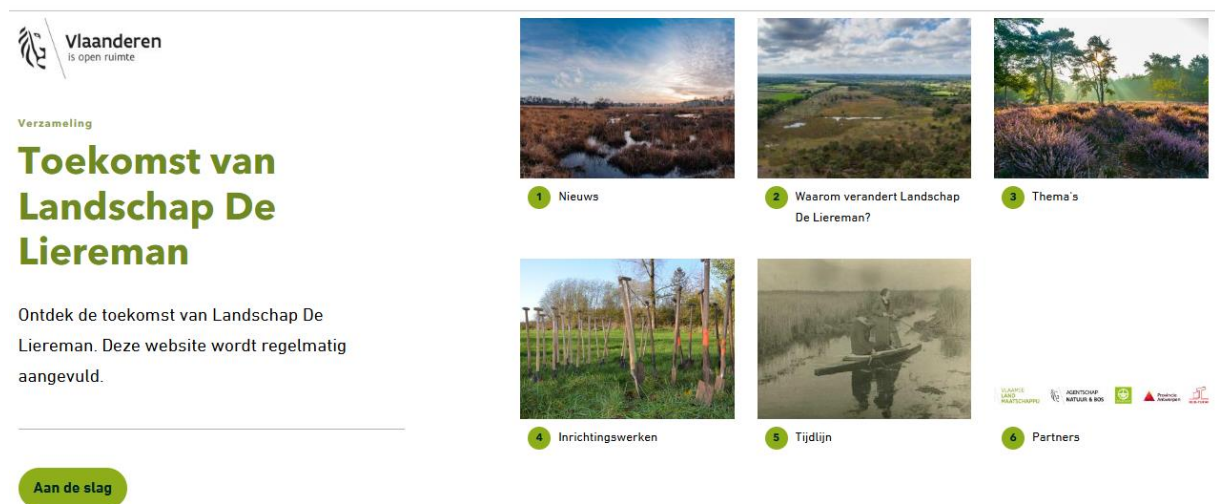
In de komende jaren wordt verder gewerkt en zal worden gefocust op de effectieve inrichting cfr. het PRUP, de inrichtingsnota en het grondruilplan en wordt er gestart met de voorbereiding van een planningsproces in de noordelijke helft van Mol Postel.

3.3.2.3 Liereman

In juni 2020 vroeg Vlaams minister Zuhal Demir om ook de coördinatie van de uitvoering van het Raamakkoord De Liereman en het voorzitterschap van de overleggroep Liereman over te nemen van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). VLM blijft uiteraard – samen met de vele partners – nauw betrokken bij de verdere ontwikkeling van de Liereman, maar dan met focus op de kerntaak van de vereniging, namelijk de inrichting van het gebied. Meer info vindt u terug [via deze link](#).

In 2024 kwam de Overleggroep Liereman onder mijn voorzitterschap samen op 5 februari. Volgende punten stonden op de agenda:

1. Natuurinrichting – PUP Hydrologische isolatie
2. Peilbesluit Liereman
3. Natuurbeheerplan Liereman
4. Natuurinrichting – Uitvoeringsdossier Rode Goor
5. Gebiedsvisie 600
6. Slagbomen openbare wegen
7. Overstromingsgebied Aa – stavaza
8. Website Liereman

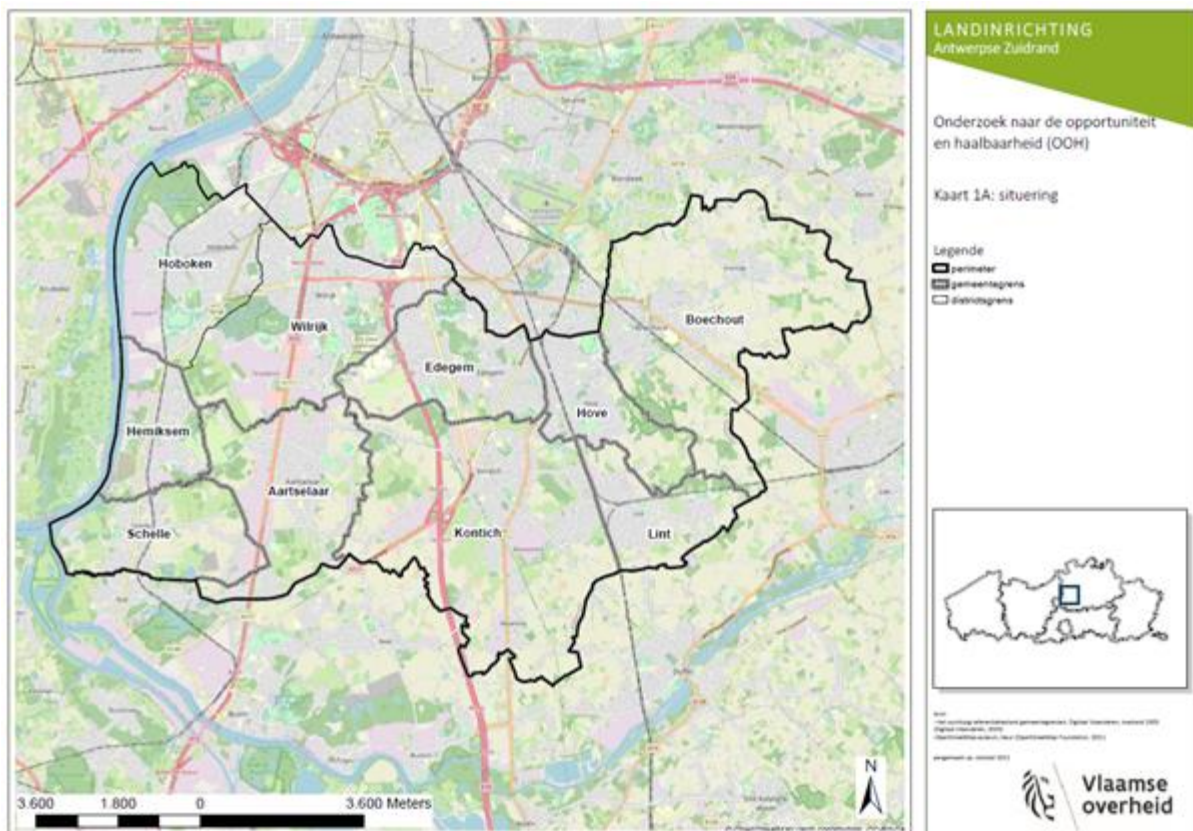

De focus van deze website ligt op de inrichtingswerken die in de nabije toekomst gepland zijn in Landschap De Liereman en omgeving. We hopen u hiermee te informeren over de veranderingen die op til staan en de motivering die hieraan ten grondslag ligt. Een groot deel van de werken geven uitvoering aan maatregelen in het kader van het lopende natuurinrichtingsproject. Maar ook initiatieven van de provincie, Natuurpunt en andere partners komen aan bod.

Figuur 31: Nieuwe website voor de Liereman (in opbouw)

3.3.2.4 Landinrichtingsproject Antwerpse Zuidrand

Op 9 november 2023 werd het Landinrichtingsplan Antwerpse Zuidrand officieel opgestart onder het voorzitterschap van eerste gedeputeerde Luk Lemmens, waarbij ik werd aangesteld als plaatsvervangend voorzitter. Het landinrichtingsproject omvat de gemeenten Schelle, Hemiksem, Aartselaar, Kontich, Edegem, Hove, Lint en Boechout en de districten Hoboken en Wilrijk van de stad Antwerpen. De Vlaamse Landmaatschappij voert hier verschillende projecten uit om het landschap te wapenen tegen het veranderende klimaat.

Figuur 32: Overzicht projectgebied LI Antwerpse Zuidrand © VLM

De Antwerpse Zuidrand heeft vandaag geen duidelijke landschappelijke identiteit. Het landschap is sterk versnipperd, maar wordt wel gekenmerkt door groene open-ruimte-kamers (stukken niet-bebouwde oppervlakte) die tot een landschappelijk aaneenhangend geheel ontwikkeld kunnen worden. Het zijn restanten van oude landschappen en leefgebieden, die vaak nog herkenbaar zijn tot in de woonkernen. De omgeving rond kasteelbos Cleydeal, kasteelpark Solhof en de Boshoeck zijn daar goede voorbeelden van. In de Antwerpse Zuidrand wordt ook al van oudsher lokaal voedsel geteeld, met de graanmolens van Aartselaar en Boechout als stille getuigen.

De vallei van de Vliet en de Grote Struisbeek, de vallei van de Lachenebeek en de Babbelse beek en de vallei van de Molenbeek hebben, samen met hun zijlopen, heel wat potentiële ecologische waarde. Ze vormen samen met de open-ruimte-kamers de groenblauwe aders in het landschap.

Figuur 33: Lachenebeek in Hove © VLM

De Antwerpse Zuidrand heeft de potentie om zich te ontwikkelen tot één landschappelijk geheel. Het gebied heeft heel wat troeven, die wachten op ontwikkeling. In de volgende jaarverslagen zullen we verder rapporteren over het verloop van dit landinrichtingsproject.

In 2024 vonden de volgende overlegmomenten plaats:

- Werkgroep 1: 20/02/2024 (Hove)
- Werkgroep 2: 25/04/2024 (Edegem)
- Planbegeleidingsgroep: 21/06/2024
- Plabegeleidingsgroep: 29/11/2024

3.3.3 Mobiliteit en Verkeersveiligheid

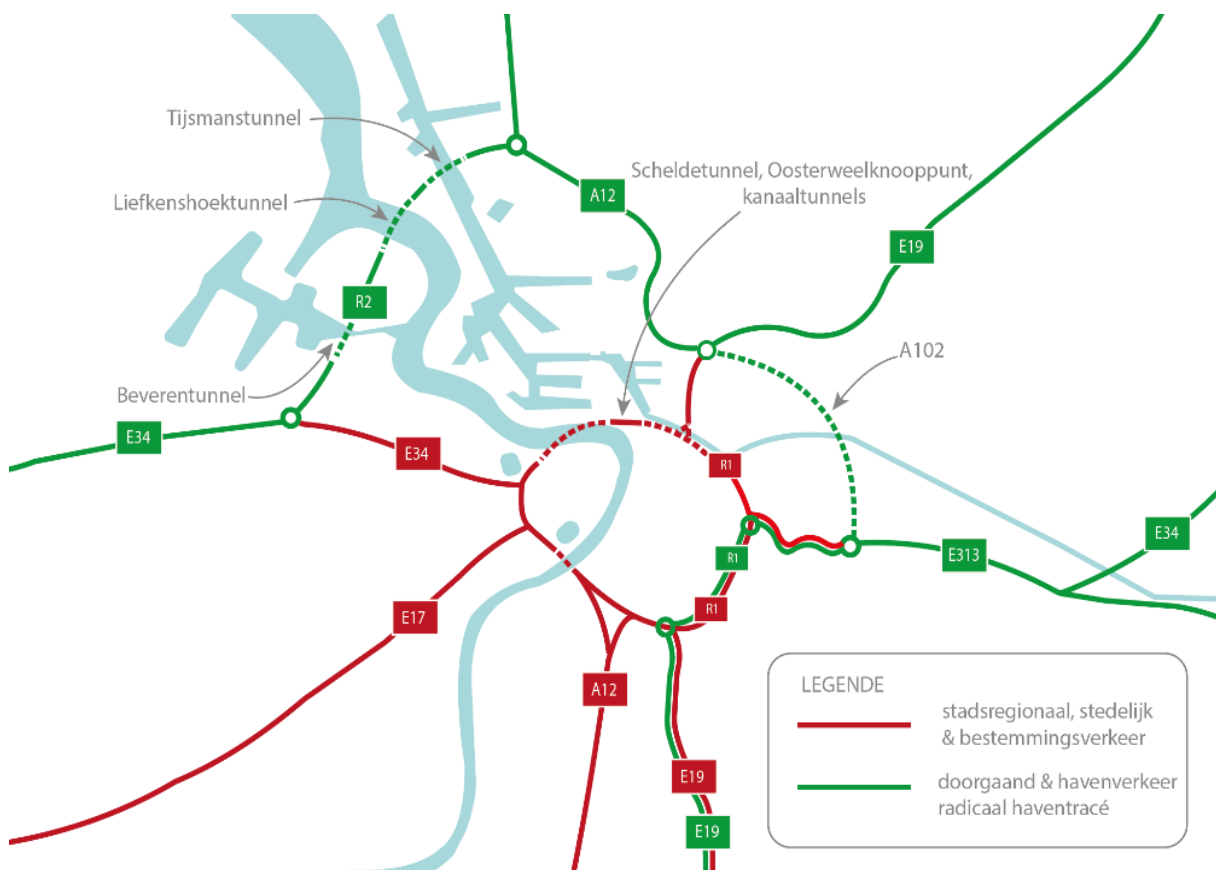
3.3.3.1 Haventracé als onderdeel van het Toekomstverbond

In 2017 sloten de Vlaamse Regering, de stad Antwerpen en de burgerbewegingen stRaten-generaal, Ringland en Ademloos een Toekomstverbond voor een bereikbare en leefbare Antwerpse regio. Dat Toekomstverbond hertekende de aanpak, reikwijdte en organisatie van de mobiliteitsprioriteiten in de Antwerpse regio.

Dit Toekomstverbond voorziet in een noordelijk alternatief rond de stad, dat doorgaand en havengerelateerd verkeer zoveel mogelijk rond de stad moet leiden naar het zogenaamde Haventracé. Het Haventracé is de hoofdontsluiting van de haven van Antwerpen en de noordelijke hoofdroute voor het doorgaand verkeer. Het bestaat uit een verbeterde en versterkte R2 en is een verzameling van bestaande en nieuwe infrastructuurprojecten. Grosso modo bestaat het uit 3 onderdelen:

1. De optimalisatie van de **E34-West** (inclusief de aanpassingen aan het complex E34-R2)
2. De uitbreiding van de capaciteit, met een **tweede Tijsmanstunnel**, en het verbeteren van de R2 tussen de Liefkenshoektunnel en de verkeerswisselaar met de A12.
3. De Oostelijke verbinding – heden **De Nieuwe Rand** genaamd – bestaande uit:
 - De optimalisatie van de A12 en de realisatie van de Nx
 - Een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19 Noord
 - De verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

De Vlaamse Regering stelde me aan als trekker van deze belangrijke pijler van het Toekomstverbond.

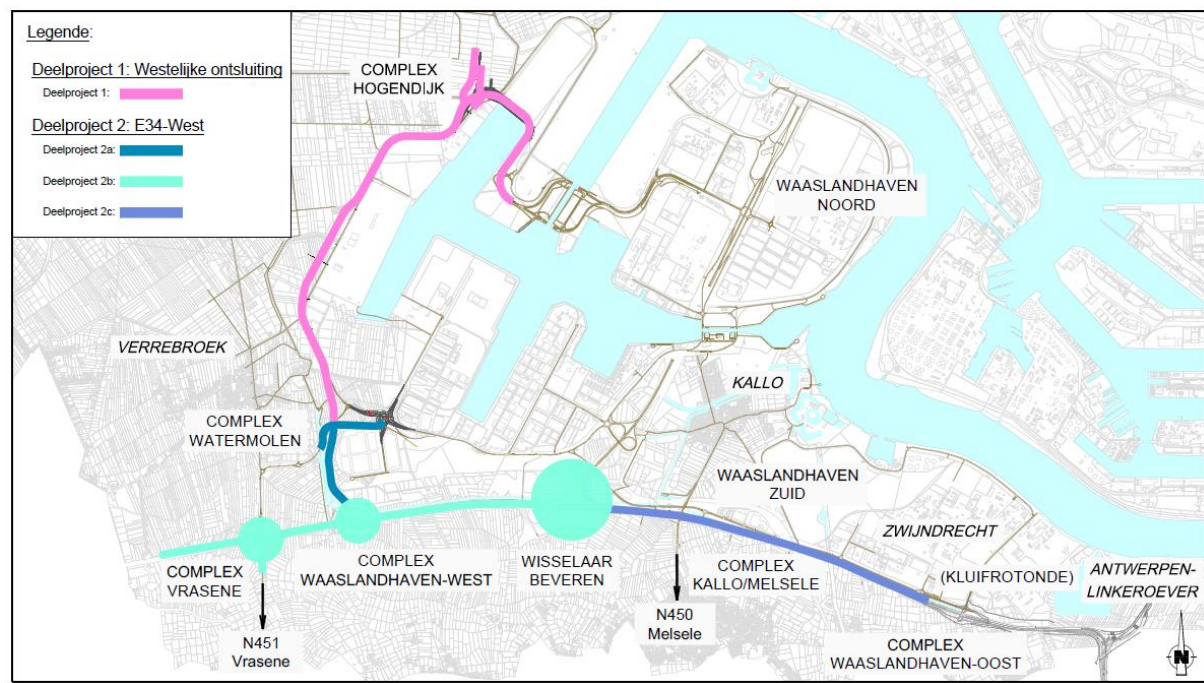
Figuur 34: Overzicht Haventracé

3.3.3.1.1 Optimalisatie E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven³

Het projectgebied omvat de E34 ter hoogte van de Waaslandhaven en omgeving. Het start in het westen net voor het bestaande op- en afrittencomplex Vrasene-Verrebroek en sluit in het oosten aan op het projectgebied van Lantis waarbinnen het complex Waaslandhaven-Oost reeds gerealiseerd is. Het betreft een traject van ongeveer 10 km hoofdweg. De twee belangrijkste elementen van het project van de E34-West betreffen:

- Aanpassing van de huidige verkeerswisselaar E34/R2 gezien deze op korte termijn geen voldoende capaciteit meer zal hebben.
- De aansluiting van de westelijke ontsluiting op de E34. Deze is noodzakelijk omwille van de uitbreiding van de containerbehandelingscapaciteit in de Waaslandhaven. Ook in de huidige situatie is een aansluiting op E34 in het zuidwesten van de Waaslandhaven noodzakelijk. Tenslotte is ook voor mogelijke andere toekomstige haveninbreidingsprojecten deze aansluiting nodig.

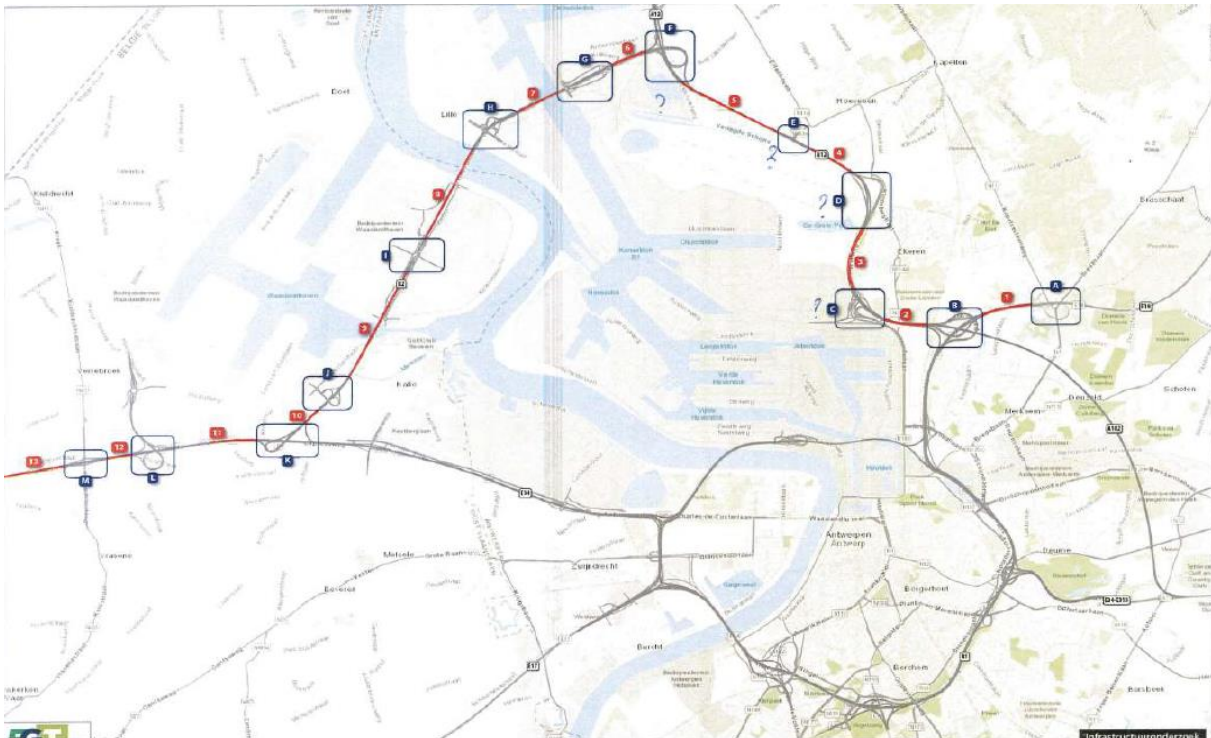
Ook de verbinding tussen de nieuw aan te leggen westelijke ontsluitingsweg (WOW wat een onderdeel is van het complex ECA) en het complex Watermolen maken deel uit van dit project.

Figuur 35: Overzicht deelprojecten Waaslandhaven

Het project is geen zuiver verhaal van infrastructuuruitbreiding, maar als een geïntegreerd ontwerpproces waar landschap, natuur, erfgoed,... worden meegenomen. Zo maakt het fietsnetwerk, de fietsostrade en een leidingenstrook deel uit van het project. Tussen het huidige complex Melsele-Kallo en Waaslandhaven-Oost dient er geen capaciteitsuitbreiding te gebeuren van de hoofdweg. Op dit segment wordt er nog wel de landschappelijke inpassing en buffering voorzien waar nodig, inclusief de aanleg van een fietssnelweg.

³ Tekst door Els Debruyne, Departement Mobiliteit en Openbare Werken Vlaamse overheid

Figuur 36: overzicht van de E34-West

Een overzicht van de reeds afgelegde en komende procedurestappen ziet er als volgt uit:

- Goedkeuring Vlaamse Regering van de startnota van het GRUP E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven: 16 juli 2021;
- Opmaak Plan-MER: najaar 2022
- Mededeling op de Vlaamse Regering van het voorkeursalternatief: 23 oktober 2023;
- Ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan vastgesteld door VR op 7 juni 2024
- Definitieve vaststelling GRUP E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven door Vlaamse Regering: voorjaar 2025 (ten laatste 9 april 2025)
- Geplande start werken: 2033

De planning is aangepast van de theoretisch mogelijke naar een planning die meer in lijn ligt met de doorlooptijd van soortgelijke projecten. Verschillende risico's naar de planning blijven bestaan. Zo zal de bouwtijd zeer afhankelijk zijn van het te kiezen alternatief, het verloop van de nodige onteigeningen, plaatsingsprocedure en het verplaatsen van de nutsleidingen.

Momenteel is het project volledig losgekoppeld van andere projecten.

Binnen het complex project CCL wordt er vanuit gegaan dat de E34 gerealiseerd is. In hun onderzoek wordt er geen rekening gehouden met een scenario zonder de uitvoering van de heraanleg van Vrasene/Verrebroek, de aansluiting van de westelijke ontsluitingsweg op het hoofdwegennet en de heraanleg van Melsele/Kallo. Er wordt dat ook verwacht dat er het definitief projectbesluit van ECA (extra containercapaciteit Antwerpen) gehinderd kan worden, als er geen definitief goedgekeurd GRUP is van de E34.

3.3.3.1.2 Tijsmanstunnel

De Tijsmanstunnel is samen met de Liefkenshoektunnel en de Beverentunnel onderdeel van de R2 die Stabroek en Beveren met elkaar verbindt. De eerste auto's reden al in 1967 door de tunnel: het jaar waarin ook de Antwerpse schepen Frans Tijsmans overleed. Bijgevolg werd de tunnel naar hem vernoemd.

Het Kanaaldok was reeds gegraven, maar stond droog bij de aanleg van de tunnel. Dat voordeel zal er niet zijn voor de bouw van de tweede Tijsmanstunnel. Die technische uitdaging mag echter niet beletten dat er een bijkomende verbinding komt tussen beide Kanaaldokoevers. Niet enkel de haven, maar ook de verkeersdrukte groeide immers fors de voorbije 60 jaar. Het verkeer op de R2 kende vooral een hoge vlucht na de bouw van de Liefkenshoektunnel. De twee maal twee rijstroken zonder pechstrook zijn onvoldoende om het verkeer op een veilige en vlotte manier te verwerken. Daarnaast doet de Tijsmanstunnel tegelijk ook dienst als verbinding voor de lokale bedrijventerreinen en dokken. Die dubbele functie krijgt de huidige tunnel niet meer gebolwerkt.

Als onderdeel van de R2 vormt ook de Tijsmanstunnel een schakel in het hoofdwegennet met als hoofdfunctie een verbinding op internationaal niveau en tevens een verbinding op Vlaams niveau. Daarnaast vormt de Tijsmanstunnel tevens de verbinding tussen de beide onderdelen van het havensysteem op Rechteroever aan weerszijden van het Kanaaldok waardoor hij ook druk gebruikt wordt als lokale verbinding tussen beide kanaaloeveren (Noorderlaan en Scheldelaan). Vooral ter hoogte van de Scheldelaan is de verkeersafwikkeling problematisch, met frequente files tot gevolg. De capaciteit voor doorgaand verkeer in de bestaande Tijsmanstunnel wordt hierdoor beperkt.

Daarnaast is ook gebleken dat het veiligheidsniveau van de Tijsmanstunnel verhoogd moet worden om te kunnen voldoen aan de uitdagingen van de toekomst, bijvoorbeeld met betrekking tot internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg, oftewel ADR-transport.

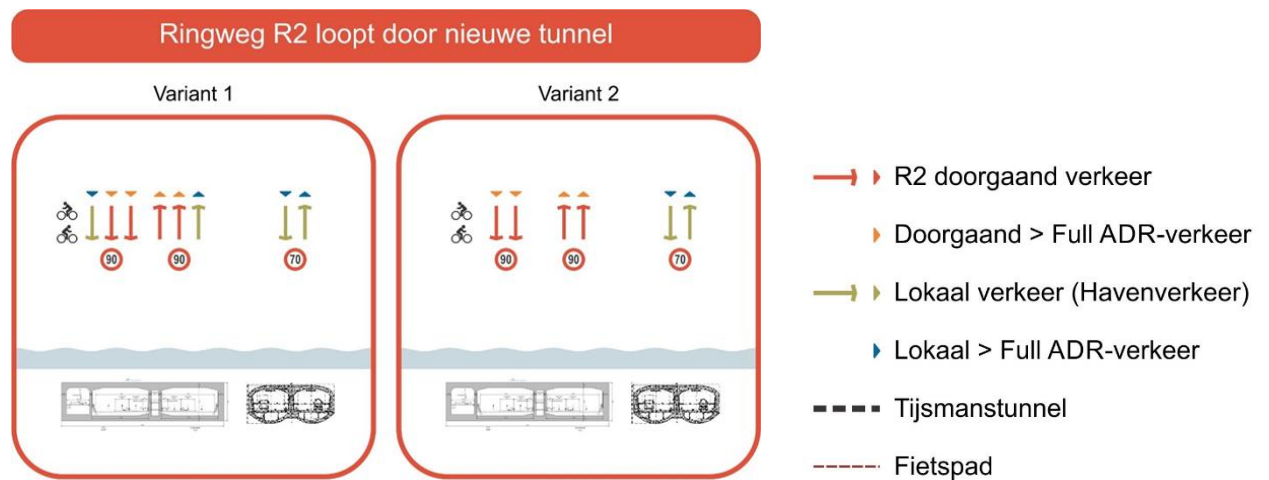
Kortom, een tweede Tijsmanstunnel is noodzakelijk om de uitdagingen rondom de bestaande Tijsmanstunnel inzake leefbaarheid, bereikbaarheid en veiligheid van de Antwerpse regio het hoofd te bieden. De uitbreiding van de capaciteit van de Tijsmanstunnel is daarnaast een noodzakelijke ingreep om de capaciteit van de Liefkenshoektunnel ten volle te gebruiken. Zo kan de Liefkenshoektunnel zijn volwaardige rol opnemen in de evenwichtige spreiding over de 3 Scheldetunnels, op basis van hiervoor noodzakelijke verkeersturing.

De in opdracht van Lantis uitgevoerde haalbaarheidsstudie bracht de kansrijke varianten voor het project Tweede Tijsmanstunnel in kaart. Een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer met renovatie van de bestaande Tijsmanstunnel voor lokaal verkeer kwam naar voor als een logische voorkeursvariant. Ook dient de bestaande Tijsmanstunnel te worden gerenoveerd, met een upgrade van de tunnelveiligheidsinstallaties en herstellingen aan de tunnelconstructie. Dit wordt o.a. mee opgevolgd vanuit het Bestuursorgaan Tunnelveiligheid (zie verder).

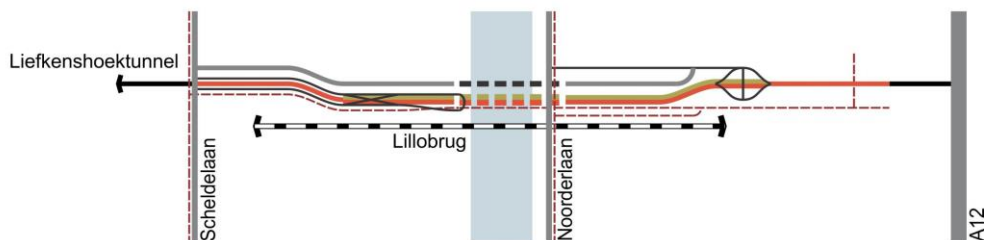
Hoewel er eind 2019 uit de haalbaarheidsstudie een tunnelvariant als oplossing naar voren kwam, werd er in verder tussentijds onderzoek voor geopteerd om de oplossingsrichtingen ruimer te benaderen. Naast tunnelvarianten werden daarom ook kansrijke brugvarianten onderzocht. Op deze manier wordt er gestreefd naar volledigheid om later in het ontwerpproces de uitsluiting van bepaalde oplossingen te kunnen beargumenteren. Deze aanpak biedt ook een antwoord op huidige en toekomstige vragen vanwege alle belanghebbenden. Vier kansrijke varianten voor de kanaaldokkruising worden gedefinieerd en gegroepeerd volgens de hoofdfunctie die ze vervullen.

Varianten waarbij er nieuwe infrastructuur wordt gebouwd voor de hoofdweg (R2):

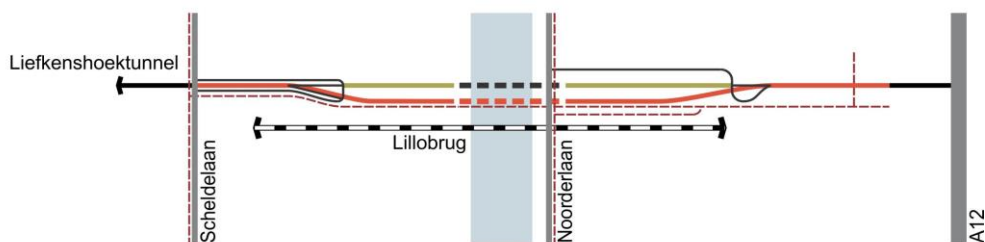
- Variant 1: een nieuwe tunnel voor doorgaand en lokaal verkeer met behoud van de bestaande Tijsmanstunnel voor tevens lokaal verkeer;
- Variant 2: een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer met behoud van de bestaande Tijsmanstunnel enkel voor lokaal verkeer;

Variant 1: Nieuwe tunnel voor lokaal en doorgaand verkeer

Variant 2: Nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer

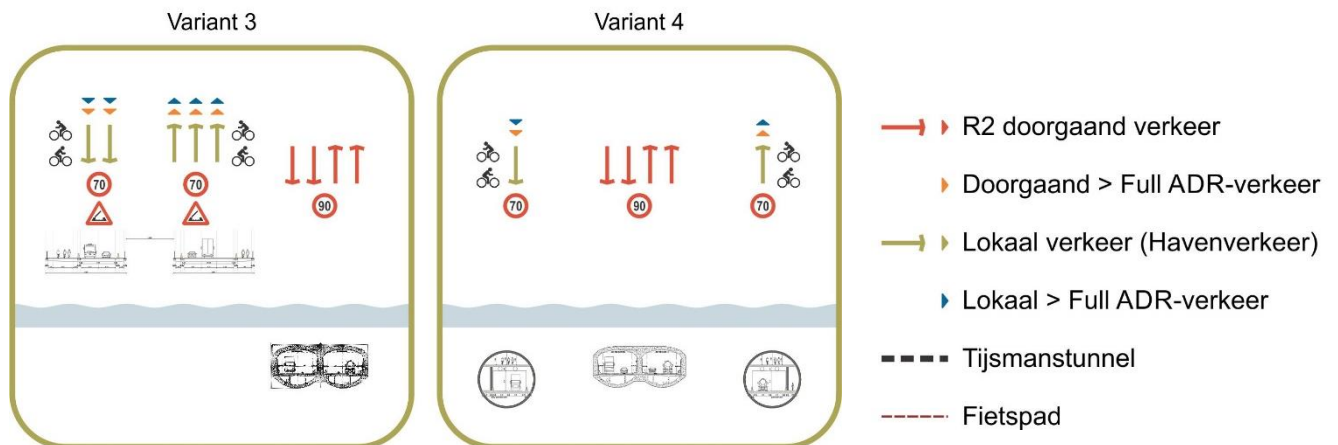

Figuur 37-38: Ringweg R2 – varianten 1 en 2

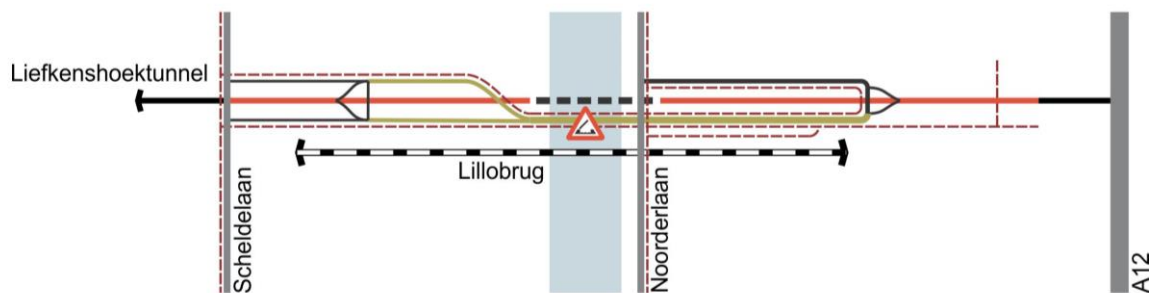
Varianten waarbij er nieuwe infrastructuur wordt gebouwd voor de lokale ontsluiting:

- Variant 3: een nieuwe beweegbare brug voor lokaal verkeer met behoud van de bestaande Tijsmanstunnel voor doorgaand verkeer;
- Variant 4: twee nieuwe kleinere tunnels door middel van boring onder het dok voor lokaal verkeer met behoud van de bestaande Tijsmanstunnel voor doorgaand verkeer.

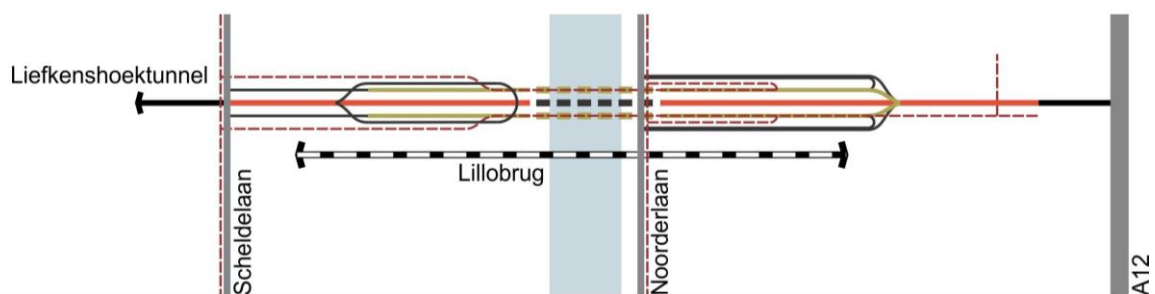
Ringweg R2 loopt door gerenoveerde Tijsmanstunnel

Variant 3: Nieuwe brug voor lokaal verkeer

Variant 4: Nieuwe tunnels voor lokaal verkeer

Figuur 39-40: Ringweg R2 – varianten 3 en 4

Vanuit het onderzoek komt variant 2, d.i. realisatie van een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer (autoweg R2) met renovatie van de bestaande Tijsmanstunnel voor lokaal verkeer, naar voor als een logische basisvariant waarbij aan alle beoordelingscriteria een gebalanceerde invulling gegeven kan worden.

De nieuwe kanaaldokkruising realiseren met een tunnel vormt de meest gedragen oplossing zowel naar invulling van de functionele criteria als in waardebeoordeling door de belanghebbenden. Vanuit mobiliteit en omgeving werden er immers talloze bezorgdheden geopperd over de verkeersafwikkeling van de brugoplossing, zowel met betrekking tot voertuigen als scheepvaart.

Voorts kan voldaan worden aan de huidige normen en richtlijnen omtrent weginfrastructuur, veiligheid, etc.

Door bij de verkeersafwikkeling via vereenvoudigde aansluitingscomplexen met Noorderlaan en Scheldelaan te werken ontstaat bovendien een voordeel op verkeersveiligheid, uitvoerbaarheid en kostprijs. Tevens zal een kanaaldokkruisende fietstunnel voorzien worden die aansluit op het aanwezige en toekomstige fietsnetwerk.

De bestaande Tijsmanstunnel vormt daarbij wel een noodzakelijk onderdeel van het mobiliteitssysteem voor de afwikkeling van het lokale verkeer. Een gedegen renovatie is dan ook noodzakelijk.

De variant 2 vormt aldus een optimalisatie van het ganse systeem “Tijsmanstunnel”, een herwaardering van de bestaande Tijsmanstunnel als drager voor het lokale verkeer, een vereenvoudiging van de op- en afritcomplexen op beide dokoevers ter bevordering van de verkeersveiligheid en de bouw van een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer die volledig kan worden ingericht in overeenstemming met de huidige normen.

Financiering

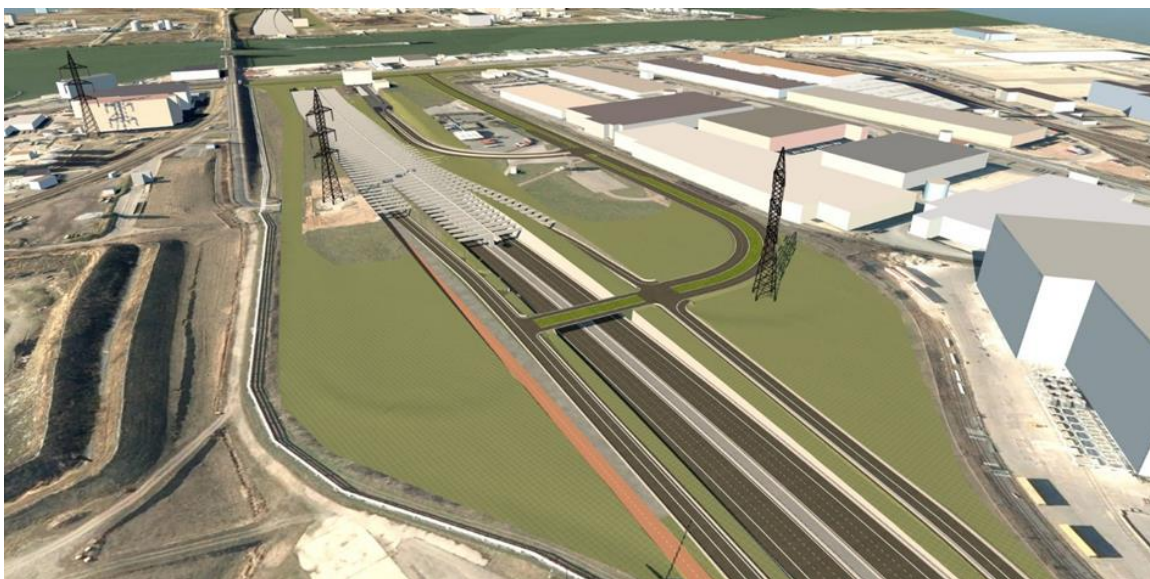
In 2023 werd vooral verder gewerkt aan de pistes over de aanbestedings- en financieringswijze van dit project. Samenvattend kan gesteld worden dat de huidige context impliceert dat het contract met grote waarschijnlijkheid een DBFM moet worden, waarbij moet worden beslist of een regulier DBFM contract wordt gehanteerd dan wel een Vlaamse NEC4-versie van een DBFM op punt wordt gesteld. Bij dat laatste zal in de aanbesteding voldoende aandacht moeten gaan naar een commercieel-educatief traject over risicoverdeling met aannemers én banken.

Timing

Gedurende de studiefase wordt de wijze van aanbesteding en de projectfinanciering bestudeerd. Dit moet leiden tot één of meer voorstellen van plan van aanpak voor het project en moet de Vlaamse Regering inzicht geven in de mogelijkheden om het project naar realisatiefase te brengen. Pas na de beslissing van de Vlaamse Regering over o.a. het financieringsmodel zullen ontwerpstudies worden opgevoerd, worden de vergunningsprocedures doorlopen en wordt de aannemingsopdracht in de markt gezet. Het vergunningstraject voor het project Tweede Tijsmanstunnel bestaat uit drie onderscheiden maar onderling gekoppelde processen, waarvan de timing onderling wordt afgestemd en geïntegreerd in de globale projectplanning.

1. De vaststelling van het project als project van algemeen belang met een ruimtelijk beperkte impact door de projectvergadering;
2. Het project-MER traject vóór omgevingsvergunningsaanvraag;
3. De procedure voor omgevingsvergunningsaanvraag met geïntegreerd project-MER.

Het volledige project is in overeenstemming met het GRUP “Afbakening Zeehavengebied Antwerpen” enkel ter hoogte van de effectieve kanaaldokkruising wijkt het project af van de stedenbouwkundige voorschriften. Uit het project MER en de projectvergadering zal moeten blijken of toepassing van artikel 4.4.7, §2 VCRO mogelijk is en een planningsinitiatief niet noodzakelijk is.

Figuur 41: 3D-model van het halve verkeerscomplex met een tweede Tijsmanstunnel © Lantis

3.3.3.1.3 Complex project Oostelijke Verbinding – De Nieuwe Rand⁴

Situering en voortraject

Het Complex Project De Nieuwe Rand - voorheen 'Oostelijke Verbinding' - heeft als algemene doelstelling het oostelijk traject van het Haventracé te realiseren met het oog op de verbetering van de hoofdontsluiting van de haven van Antwerpen, en om langsheen de noordelijke hoofdweg het doorgaand verkeer zoveel mogelijk om de stad te leiden. Het betreft onder meer volgende infrastructuurprojecten:

- de optimalisatie van de A12-noord en de realisatie van de Nx;
- een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19;
- de verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

Het complex project heeft echter een bredere scope. Aan deze doelstelling betreffende snelweginfrastructuur worden een reeks andere maar evenwaardige doelstellingen zoals leefbaarheid, omgevingskwaliteit en klimaatrobuustheid gelinkt. Zo willen we de potentiële negatieve impact op de omgeving pro-actief, geïntegreerd en gebiedsgericht aanpakken (Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, Vlaams Klimaat- en Energieplan). De uitwerking van deze opgave is bovendien gevat door een aantal ruimtelijk samenhangende infrastructuurprojecten voor duurzame modi zoals de Tweede Spoortoegang tot de haven van Antwerpen, de leidingstraat Antwerpen-Geleen en de hoogwaardige openbaar vervoersas langsheen de E313.

Tijdens de ambitiefase werden de doelstellingen verder verfijnd. Het syntheseverslag dat in januari 2022 werd afgewerkt, brengt de ambities van de verschillende stakeholders in kaart en liet toe om mogelijke quick wins te bepalen. Samen met de verschillende gebiedsgerichte synthese-murals, de presentatie van de klimaatgordel en de bundeling van opmerkingen die we ontvingen n.a.v. de presentaties in het najaar is dit syntheseverslag richtinggevend voor het opmaken van de alternatieven-onderzoeksnota en de aanpak van de onderzoeksfase.

Onderzoeksfase

Tijdens de onderzoeksfase willen we niet enkel komen tot een duidelijke keuze over het infrastructurele oostelijke traject van het Haventracé, inclusief het verbeteren van bestaande situaties (bv. verkeershinder, barrières, verkeersveiligheid, ...), maar willen we ook nagaan wat de kansrijke opties zijn om deze weginfrastructuur te integreren met de infrastructuur voor de duurzame transportmodi. Hierbij wordt gewaakt over afstemming met het gebiedsprogramma 'Wommelgem/Ranst' (cfr. VR 2020 1812 DOC.1521/1).

Tijdens de onderzoeksfase willen we eerst komen tot een geïntegreerde gebiedsvisie als kader voor het formuleren van concrete projecten die leiden tot kwalitatieve verbetering van de omgevingskwaliteit en klimaatmaatregelen in het gebied ten noorden en ten oosten van Antwerpen. De te realiseren infrastructuurprojecten zijn structurerend voor hun omgeving, bijgevolg is het essentieel de functies en kwaliteiten van die omgeving duurzaam te versterken en klimaatrobuust uit te bouwen.

Met de goedkeuring van de alternatievenonderzoeksnota op 9 januari 2023 werd een eerste mijlpaal bereikt. De alternatievenonderzoeksnota is een formeel document in de procedure complexe projecten en geeft een uitvoerige beschrijving van de scope van het geïntegreerd onderzoek:

- welke alternatieven worden er onderzocht (inclusief concrete tekeningen en kaarten);
- op welke wijze worden de alternatieven onderzocht.

De alternatievenonderzoeksnota geeft een gedetailleerde beschrijving van waar we met het complex project naartoe willen en hoe we de doelstellingen van het complex project gaan onderzoeken. Na de goedkeuring van de alternatievenonderzoeksnota werd het geïntegreerd onderzoek opgestart.

⁴ Tekst door Annelies De Ridder (AWV), <https://www.degroteverbinding.be/nl/over-ons/media/dgv-algemeen-publicatie-5-jaar-toekomstverbond>

Tijdens de zomer van 2023 zijn de eerste inzichten van het geïntegreerd onderzoek samengelegd. Deze inzichten deden het kernteam en studieteam vermoeden dat er kansen zijn tot vereenvoudiging van het onderzoek. Om deze reden werd in het najaar van 2023 een vereenvoudigingsfase ingevoerd. Hierbij werden de inzichten samen met de werkbankleden besproken om te bekijken of het onderzoek kon worden vereenvoudigd waarbij er enkele werkvoorbeelden niet meer als redelijk kunnen worden beoordeeld, en dus geen deel meer uitmaken van het verdere onderzoek. Eveneens werd gekeken waar het detail van het onderzoek te ver zou leiden in deze strategische fase en werd de vraag welke beslissingen beter kunnen worden genomen in de uitwerkingsfase van het project nader onderzocht. De inzichten die tijdens deze vereenvoudigingsfase werden verzameld, werden gebundeld in een tussennota. Deze tussennota geldt als aanvulling aan de AON. De publieke raadpleging over deze tussennota en de adviesrond liep in het voorjaar van 2024. Er werden ook 2 infomomenten georganiseerd.

De Tussennota bestaat uit 3 grote delen:

1. Boekdeel Haventracé: drie programma's voor verder onderzoek, zoekzone ASC A102
2. Boekdeel Nx: zes alternatieven voor verder onderzoek via vereenvoudigde methodiek
3. Boekdeel Klimaatgordel: voorstel van gebiedsvisie als kader en basis voor verdere uitwerking

In het tweede deel van 2024 werd de Tussennota aangepast op basis van de ingewonnen adviezen en inspraakreacties. Daarnaast werd vanuit het thematisch onderzoek vooral hard doorgewerkt aan de verdere opbouw van de gebiedsprogramma's in functie van de MER fase 2 en werden diverse werkgroepen voor gebiedsgericht ontwerkend onderzoek opgericht, met name werkgroepen ruimtelijk ontwerp voor:

1. Werkgroep focuszone aansluitingscomplex A102
2. Werkgroep focuszone E313West en Rondpunt Wommelgem
3. werkgroep 'A102 park'

Aanvullend werden in het najaar ook een reeks bilaterale overlegvergaderingen met de belangrijkste stakeholders en werkbankleden in kleinere groepen georganiseerd.

In 2025 wordt de onderzoeksfase afgerond met de planMER fase 2 en opmaak van de synthesesnota. Het voorontwerp voorkeursbesluit zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering met als doel op de adviesvraag en het openbaar onderzoek vervolgens te kunnen opstarten.

Na de onderzoeksfase vat de uitwerkingsfase aan voor de verschillende (deel)projecten, waarna de effectieve uitvoering kan starten, ten vroegste na 2026.

In afwachting hiervan wordt wel verder gewerkt aan een aantal quick wins om alvast een aantal concrete realisaties op het terrein te kunnen versnellen. Naast aanpassingen aan het kruispunt Ekersesteenweg-N114 en het kruispunt aan de Makro ter bevordering van de oversteekbaarheid, werd het ontwerptraject ingezet ter realisatie van het fietspad FR02 in de reservatiestrook.

Tot slot werden ook subsidiedossiers opgemaakt voor de Vlaamse strategische projectsubsidie 'de Antwerpse Rand Verbindt' alsook voor de Oproep Levend water en de Gebiedsdeal Droogte.

Co-creatieve werkbankformule

De lopende werkzaamheden lopen volgens een participatief en open proces. Dit wordt geborgd in de werkbank van het complex project De Nieuwe Rand. De werkbank is te beschouwen als een veilige ruimte voor een open debat over de verschillende infrastructurele oplossingen voor het Haventracé.

In 2024 werd opnieuw fors ingezet op veelvuldig overleg binnen de werkbankformule, hetzij via plenaire werkbankvergaderingen, maar evenzeer binnen de thematische werkgroepen en gebiedsgerichte werkateliers. Telkens opnieuw is de opkomst erg ruim met voldoende brede aanwezigheid vanuit de diverse stakeholders en burgerbewegingen. Het is een erg tijdsintensief traject maar noodzakelijk om gezamenlijk tot een maximaal gedragen gebiedsprogramma te komen. De gekozen aanpak kan ook op ruime appreciatie rekenen.

Het complex project biedt de mogelijkheid om de bestaande dynamiek in dit gemeenschappelijke proces van actoren verder te zetten met uitzicht op het uitklaren en nemen van verantwoordelijkheden in een gedeeld engagement. Het voorkeursbesluit verankert de keuzes die cruciaal zijn voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Antwerpse regio.

Figuur 42: werkbank aan het werk – DNR onderdeel Nx (13 mei 2024)

Figuur 43: De Nieuwe Rand & Haventracé tekenen present op de Ringdag 16 maart 2024

Figuur 44: impressies van terreinbezoeken in het kader van de werkgroepen Ruimtelijk Ontwerp voor het aansluitingscomplex A102 en Rondpunt van Wommelgem

3.3.3.2 Verkeersveiligheid

3.3.3.2.1 Vlaams Forum Verkeersveiligheid

Sinds april 2019 heb ik de eer om het Vlaams Forum Verkeersveiligheid voor te zitten. Dit forum is een overlegplatform waarin alle betrokkenen op het gebied van verkeersveiligheid in Vlaanderen zetelen. Het forum heeft enerzijds een overlegfunctie: de deelnemende organisaties zoeken naar afstemming en wisselen kennis en ervaring uit. Anderzijds formuleert het adviezen aan de Vlaamse of federale Regering om de verkeersveiligheid op de wegen te verbeteren.

Samen met het Forum probeer ik – in de brede context van de 5 E's: engagement, engineering, enforcement, education en evaluation – o.m. van de strijd tegen rijden onder invloed- een topprioriteit te maken in het federale en Vlaamse verkeersveiligheidsbeleid. Een speerpunt in dit pleidooi is de nultolerantie voor alcohol (en smartphones) achter het stuur. Voorts gaat veel aandacht naar opleiding en vorming, duurzame(re) mobiliteit, de introductie van nieuwe verkeersveilige technologieën, vergevingsgezinde wegen en een betere handhaving. Het doel: samen naar nul verkeersdoden en zwaargewonden in en door het verkeer tegen 2050. Meer info: <https://www.vsv.be/over-de-vsv/vlaams-forum-verkeersveiligheid>

In 2024 kwam het Vlaams Forum Verkeersveiligheid 4 keer samen:

- 01/03/2024 (online);
- 07/06/2024 (fysiek);
- 20/09/2024 (fysiek);
- 13/12/2024(online).

De thema's die o.a. aan bod kwamen:

- Inzet van data voor verkeersveiligheid
- Rijgeschiktheid
- Voorstelling van het Parket voor de Verkeersveiligheid
- Recidive in het verkeer
- Nultolerantie voor alcohol in het verkeer
- Fietsambities en -uitdagingen in Vlaanderen

3.3.3.2.2 Traject Verkeersveilige Gemeente

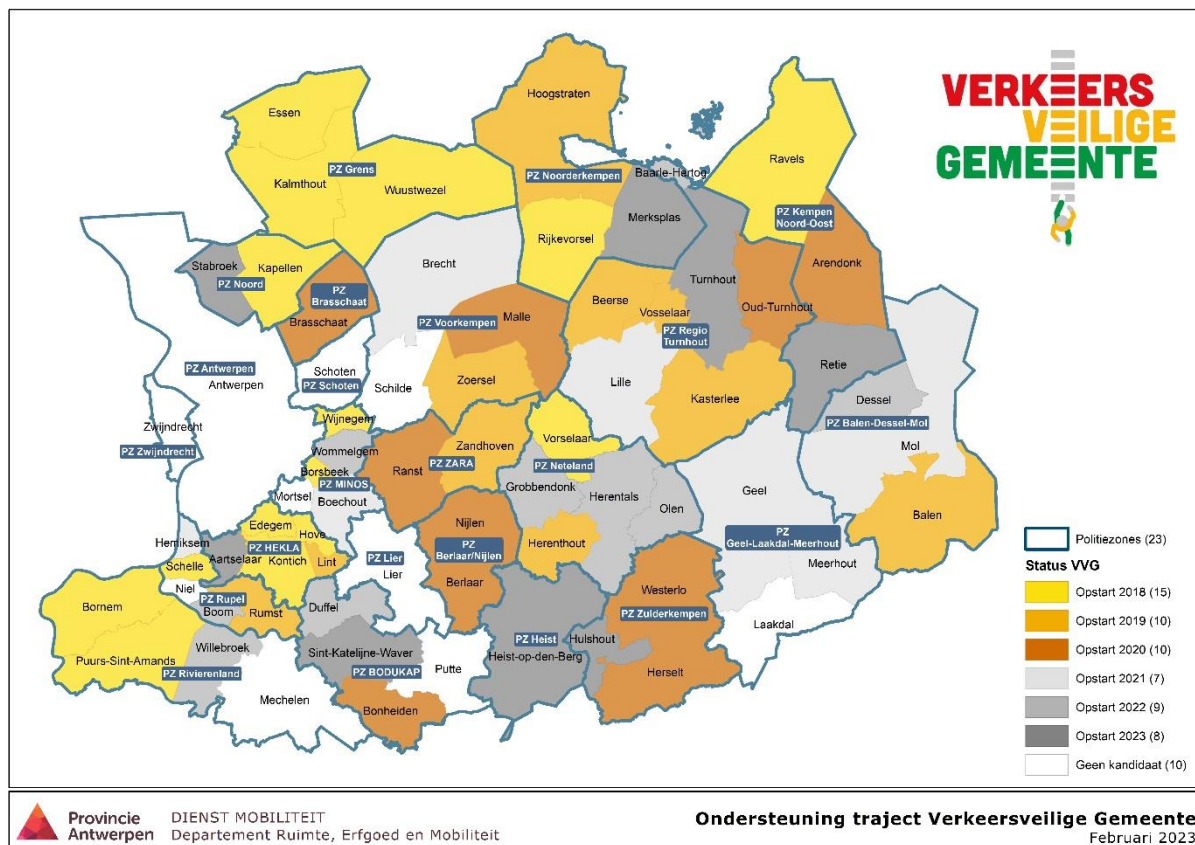
Nul slachtoffers in en door het verkeer... Voor provincie Antwerpen, de (federale diensten van de) gouverneur, Ouders van Verongelukte Kinderen vzw (OVK) en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) is dit dé doelstelling van een goed verkeersveiligheidsbeleid. Met het oog op een ingrijpende daling van het aantal verkeersslachtoffers lanceerden gedeputeerde voor Mobiliteit Luk Lemmens en ik een oproep aan alle gemeenten van de provincie om deel te nemen aan het traject Verkeersveilige Gemeente.

Het traject is het resultaat van een unieke samenwerking tussen de (federale diensten van de) gouverneur, de dienst Mobiliteit van provincie Antwerpen, VSV en OVK. Zolang er nog een dode of zwaargewonde valt in en door het verkeer, is elke euforie misplaatst. Een doelstelling die 'streeft' naar maximum 200 verkeersdoden in 2020 blijft verbazen. Na de Veiligheidsconferentie van 2016 (met als thema verkeersveiligheid en innovatie), de goed ingeburgerde WODCA-controles en twee openingsredes over dit thema, is het hoog tijd voor meer concrete actie.

Het traject Verkeersveilige Gemeente in de provincie Antwerpen komt daaraan tegemoet. Het gaat nog een stap verder dan de reeds bestaande en overigens sterke verkeersveiligheidsinitiatieven van VSV en het SAVE-charter van OVK. Deelnemende gemeenten gaan een inspanningsverbintenis aan op de korte en langere termijn. Bij alle medewerkers en beleidsverantwoordelijken in onze gemeenten willen we een verkeersveiligheidsreflex ontwikkelen en versterken. Het is belangrijk dat alle niveaus de verkeersveilige visie uitdragen en daarbij nauw samenwerken met de lokale politie en alle maatschappelijke actoren.

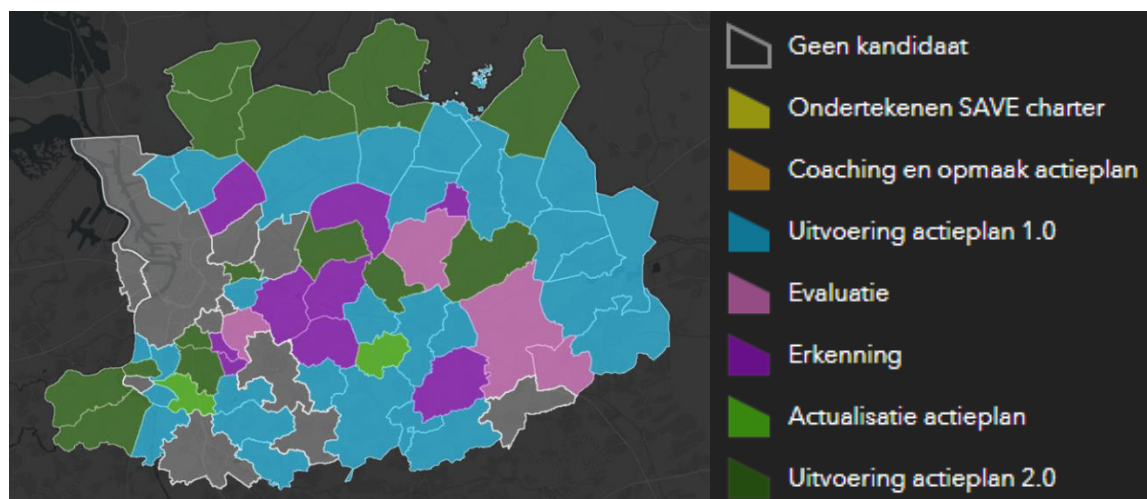
Boven alles telt het resultaat: op duurzame wijze geen slachtoffers meer in en door het verkeer. Dit is wat ons allen zou moeten verbinden en sterken in onze gezamenlijke ambitie.

Sinds 2018 zijn 58 van de 67 gemeenten in de provincie Antwerpen toegetreden tot het traject Verkeersveilige Gemeente. Borsbeek was oorspronkelijk de 59e deelnemer, maar door de fusie met Antwerpen wordt deze gemeente niet langer afzonderlijk meegerekend. Negen gemeenten hebben ervoor gekozen om (voorlopig) niet deel te nemen aan het traject. In 2024 zijn er geen nieuwe gemeenten toegetreden, waardoor er geen gemeenten meer in de eerste twee fasen zitten en alle deelnemende gemeenten inmiddels gestart zijn met de uitvoering van hun eerste actieplan Verkeersveiligheid.

Figuur 45: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Provincie Antwerpen

In 2025 komen Boechout, Geel, Lille en Meerhout in aanmerking voor erkenning wegens hun inspanningen voor verkeersveiligheid. Gemeenten die reeds erkenning ontvangen hebben, krijgen het aanbod om hun actieplan te actualiseren of hebben dit al gedaan en zijn hier mee aan de slag gegaan. Deze laatste groep zijn gemeenten die al langer actief met het traject bezig zijn.

Figuur 46: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Provincie Antwerpen

Hieronder volgt een overzicht van de deelnemende gemeenten, het jaar waarin ze instapten en hun huidige status binnen het traject:

Gemeente	Start traject	Huidige status
Aartselaar	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Antwerpen	-	Geen deelname
Arendonk	2020	Uitvoering actieplan 1.0
Baarle-Hertog	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Balen	2019	Uitvoering actieplan 1.0
Beerse	2019	Uitvoering actieplan 1.0
Berlaar	2020	Uitvoering actieplan 1.0
Boechout	2021	Evaluatie
Bonheiden	2020	Uitvoering actieplan 1.0
Boom	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Bornem	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Brasschaat	2020	Erkenning
Brecht	2021	Uitvoering actieplan 1.0
Dessel	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Duffel	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Edegem	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Essen	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Geel	2021	Evaluatie
Grobbendonk	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Heist-op-den-Berg	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Hemiksem	2021	Uitvoering actieplan 1.0
Herentals	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Herenthout	2019	Actualisatie actieplan
Herselt	2020	Uitvoering actieplan 1.0
Hoogstraten	2019	Uitvoering actieplan 2.0
Hove	2018	Erkenning
Hulshout	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Kalmthout	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Kapellen	2018	Uitvoering actieplan 1.0
Kasterlee	2019	Uitvoering actieplan 2.0
Kontich	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Laakdal	-	Geen deelname
Lier	-	Geen deelname
Lille	2021	Evaluatie
Lint	2019	Erkenning
Malle	2020	Erkenning
Mechelen	-	Geen deelname
Meerhout	2021	Evaluatie
Merksplas	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Mol	2021	Uitvoering actieplan 1.0
Mortsel	-	Geen deelname
Niel	-	Geen deelname
Nijlen	2020	Erkenning
Olen	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Oud-Turnhout	2020	Uitvoering actieplan 1.0
Putte	-	Geen deelname
Puurs-Sint-Amands	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Ranst	2020	Erkenning
Ravels	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Retie	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Rijkevorsel	2018	Uitvoering actieplan 1.0
Rumst	2019	Actualisatie actieplan
Schelle	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Schilde	-	Geen deelname

Schoten	-	Geen deelname
Sint-Katelijne-Waver	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Stabroek	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Turnhout	2023	Uitvoering actieplan 1.0
Vorselaar	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Vosselaar	2019	Erkenning
Westerlo	2020	Erkenning
Wijnegem	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Willebroek	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Wommelgem	2022	Uitvoering actieplan 1.0
Wuustwezel	2018	Uitvoering actieplan 2.0
Zandhoven	2019	Erkenning
Zoersel	2019	Uitvoering actieplan 2.0

Tabel 2: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Provincie Antwerpen

Dag van de Verkeersveilige Gemeente

Op woensdag 29 mei vond de derde editie van de Dag van de Verkeersveilige Gemeente plaats. De provincie Antwerpen dompelde 124 deelnemers uit 36 Antwerpse gemeenten en 11 politiezones onder in de verschillende aspecten van verkeersveiligheid.

Zes gemeenten werden extra in de bloemetjes gezet: Brasschaat, Lint, Malle, Nijlen, Ranst en Westerlo. Ze werken al minstens 4 jaar aan hun verkeersveiligheidsbeleid via het traject Verkeersveilige Gemeente en realiseerden, in uitvoering van hun verkeersveiligheidsactieplan, onder meer:

- uniforme en leesbare schoolomgevingen
- schoolstraten
- de actualisatie van het mobiliteitsplan met input van burgers
- conflictvrije kruispunten
- een veiliger verkeerssysteem door een duidelijk snelheidsplan
- een verkeerscommissie met interne en externe partijen die zich buigt over de verkeersveiligheid

Bij deze dank ik alle gemeenten, politie en andere partners voor hun inzet voor veiliger verkeer. Dat 124 deelnemers uit 36 gemeenten en 11 politiezones aanwezig waren, motiveert. Zolang er doden en zwaargewonden vallen in het verkeer blijft de inzet op verkeersveiligheid cruciaal. Het doel is en blijft nul slachtoffers. Dat gemeenten en politiezones deze doelstelling massaal onderschrijven, betekent dat ze om de veiligheid van hun inwoners geven.

Figuur 47: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Tom Cornille

Figuur 48: Dag van de Verkeersveilige Gemeente © Tom Cornille

3.3.3.2.3 Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen

In april 2012 startte ik met een provinciaal forum rond verkeersveiligheid: de Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen (kortweg: PAVA).

PAVA komt tweemaal per jaar samen en brengt alle stakeholders van mobiliteit en verkeersveiligheid samen. Deze partners zijn o.m. de procureur des Konings, DirCo, gemandateerde korpschefs, de wegpolitie, het Vias institute, departement Mobiliteit en Openbare Werken, beheerders van de weginfrastructuur, De Lijn, provinciebestuur van Antwerpen (departement Ruimte, Erfgoed en Mobiliteit), Ouders van Verongelukte Kinderen en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde. PAVA buigt zich voornamelijk over handhaving, af te stemmen wetgeving, verkeersveiligheidsacties en infrastructuuringrepen met het oog op een verkeersveilige omgeving en het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers.

In 2024 kwam de PAVA 2 keer samen, namelijk op 18 april en 16 oktober. Volgende punten stonden op de agenda.

Vergadering 18 april 2024:

- AMS – ANPR@GPI-project
- Uniformering van de tolerantiegrenzen van de snelheidsregimes in provincie Antwerpen
- Gemachtigde opzichters: opvolging opleiding in Campus Vesta
- IJking van mobiele flitstoestellen
- Verkeersongevallen met dodelijke afloop in 2023 in de provincie Antwerpen (zie hieronder)
- Dodelijke ongevallen: beleid parket – aankondiging studie i.s.m. VIAS Institute
- Lachgas in het verkeer: wat zijn de effecten? Hoe kan het opgespoord worden?
- Sturen zonder rijbewijs of spijs verval
- Rijden onder invloed – bestelling van speekseltesten
- WODCA-resultaten
- Vlaams Forum Verkeersveiligheid

Vergadering 16 oktober 2024:

- Inzet technologie bij de vaststelling van verkeersongevallen
- Gehospitaliseerde verkeersgewonden in België
- AMS – ANPR@GPI-project
- Uniformering van de tolerantiegrenzen van de snelheidsregimes in provincie Antwerpen
- Gemachtigde opzichters: opvolging opleiding in Campus Vesta
- IJking van mobiele flitstoestellen
- Lachgas
- Dodelijke ongevallen: beleid parket – aankondiging studie i.s.m. VIAS Institute
- Handhaving van verkeerscriminaliteit
- Rijden onder invloed – bestelling van speekseltesten, speekselcollectoren en drugsdetectietoestellen
- Kalender verkeerscampagnes 2025
- Provinciaal dashboard Verkeersongevallen
- Vlaams Forum Verkeersveiligheid

Rapportage verkeersongevallen met e afloop in provincie Antwerpen (2023)

In het jaar 1994, bij de start van de WODCA-acties, stierven er 231 mensen in en door het verkeer in de provincie Antwerpen. In 2014 waren dat er 90, in 2022 nog steeds 60. Het doel is dus nog niet in zicht. Daarom ging ik eind 2022 met overtuiging in op de vraag van Vlaams minister voor Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) Lydia Peeters om mee te werken aan een project om de registratie en de analyse van verkeersongevallen met dodelijke afloop in onze provincie te optimaliseren.

In dit rapport vindt u een overzicht van de resultaten van dit project waarbij in samenwerking met het openbaar ministerie, de politie, de provinciale dienst Mobiliteit en de wegbeheerders de geregistreerde verkeersongevallen met dodelijke afloop onder de loep werden genomen. Ik dank iedereen die eraan meewerkte meest hartelijk, in het bijzonder mijn verbindingsofficier Luc Smeyers die het project in goede banen leidde.

Wanneer u door het rapport en de cijfers bladert, sta dan vooral ook stil bij de mensen die erachter schuilgaan. Want achter deze cijfers gaan ouders en grootouders schuil die een kind of kleinkind verloren, kinderen die een ouder of beide ouders verloren, personen die een geliefde, vriend, broer of zus verloren, werknemers en werkgevers die een collega verloren.

Blijvend investeren in en werk maken van verkeersveiligheid is dan ook een opdracht van en voor iedereen. Zodat ook in de toekomst iedereen zijn of haar nieuwe jaar kan inzetten zoals het hoort: zorgeloos én veilig.

Het rapport kan u raadplegen via de link aan het einde van dit jaarverslag, onder [bijlagen](#).

Figuur 49: Rapport verkeersongevallen met dodelijke afloop – provincie Antwerpen 2023

3.3.3.2.4 WODCA

Al 30 jaar zetten politiemensen zich tijdens WODCA-acties (Weekend Ongevallen Door Controles Aanpakken) in de weekendnachten in om het verkeer op de Antwerpse wegen veiliger te maken. Gemiddeld zijn er elk weekend 140 politiemensen op de been om WODCA-controles (snelheids-, alcohol- en drugscontroles) uit te voeren in de hele provincie Antwerpen. Bovendien organiseren we regelmatig grootschalige provinciale WODCA-acties waaraan zowat alle politiezones deelnemen. Zo ook tijdens de nacht van 15 op 16 maart 2025, waarbij 150 politiemensen controles uitvoerden.

2024 was (net als 2023) een jaar dat op vlak van weekendnachtelijke ongevallen slecht startte met een dodelijk slachtoffer tijdens de nieuwjaarsnacht van 1 januari. De cijfers van 2024 zijn bijzonder confronterend. Het totaal aantal ongevallen tijdens de weekend nachten daalde lichtjes. Het aantal dodelijke slachtoffers, is helaas meer dan verdubbeld: van 5 doden in het nachtelijke weekendverkeer in 2023 naar 11 in 2024. Elf levens eindigden abrupt in en door het verkeer. Familie en vrienden van 11 personen moesten totaal onverwachts afscheid nemen van een dierbare.

De afname van het aantal zwaargewonden in 2024 is een kleine opsteker. Tegelijk blijft het betreurenswaardig dat vorig jaar nog steeds 55 mensen na een zwaar ongeval maanden, zo niet jaren, moeten revalideren.

Snelheid blijft één van de grootste oorzaken van de verkeersongevallen tijdens de weekendnachten in provincie Antwerpen: 10% van de gecontroleerde bestuurders reed te snel, een verdere stijging ten opzichte van de voorgaande jaren.

Ook rijden onder invloed van alcohol en/of drugs blijft een te hardnekkig probleem. Het aandeel bestuurders dat betraapt werd op rijden onder invloed van alcohol daalde in 2024 lichtjes naar 2,4%. Dat betekent dat nog steeds 1 op de 40 van de gecontroleerde bestuurders betraapt wordt op rijden onder invloed van teveel alcohol in het bloed tijdens de weekendnachten. Ook het drugsgebruik achter het stuur blijft bijzonder zorgwekkend. Van de 448 chauffeurs die een speekseltest ondergingen, testten 235 bestuurders positief. Of nog, meer dan de helft van de bestuurders die een speekseltest onderging, was onder invloed van een of meerdere drugs.

Deze cijfers bewijzen andermaal de absolute noodzaak van sensibilisering, een hoge pakkans door voldoende en doortastende controles én lik-op-stuk handhaving.

Andermaal dank ik alle politiezones, de Federale Wegpolitie, de medewerkers van de dienst Operationele Coördinatie en Steun van de Coördinatie- en Steundirectie Antwerpen, de Scheepvaartpolitie, de aspiranten van de afdeling politieopleidingen van 'Campus Vesta' en het parket voor hun grote inzet om de verkeersveiligheid te verhogen. De professionele, volgehouden en opnieuw opgevoerde inzet van alle politiediensten en de politieschool blijft noodzakelijk om de pakkans te vergroten. Vooral die hoge pakkans en sterke sensibilisering blijven noodzakelijk om weekendongevallen onder controle te houden en opnieuw terug te dringen. Niet enkel tijdens de provinciale WODCA-acties, bij voorkeur alle dagen en vooral weekendnachten van het jaar.

Ik dank alle bestuurders die altijd nuchter rijden, zich te allen tijde aan de snelheidslimieten houden en nooit de smartphone gebruiken tijdens het rijden. Hen roep ik op om collega's en vrienden die wel gedronken hebben er vriendelijk van te weerhouden om de wagen te nemen en hen te wijzen op het plezier van veilig rijden.

Alle andere bestuurders roep ik om dat gedrag te volgen, en steeds te kiezen voor zekerheid door nuchterheid en het matigen van snelheid. Zo helpt u te vermijden dat u verder moet leven met de wetenschap dat u, door uw keuze, het leven van een ander nam of hem/haar ernstig verwondde.

Op zaterdag 15 maart bezocht ik een grootschalige controlepost van de Politiezone Rupel i.s.m. de Politiezone HEKLA in het gezelschap van de heer Koen Metsu (burgemeester van Edegem en voorzitter van de politieraad van Politiezone HEKLA), de heer Reiner Smets (Hoofdcommissaris en directeur operaties Politiezone HEKLA) en de heer Koen Eggers (Commissaris PZ Rupel). Aansluitend bezocht ik een controlepost van de Politiezone Lier in het gezelschap van Rik Verwaest (burgemeester Lier) en commissaris Marc Simons (Politiezone Lier).

Hieronder vindt u de WODCA-resultaten van 2024.

WODCA-resultaten 2024

bron cijfers: Federale Politie - DRI – BIPOL

Nachtelijke weekendongevallen

In de provincie Antwerpen gebeurden er in 2024 **427** ongevallen op vrijdag- en zaterdagnacht (tussen 22u en 8u) en zondagnacht (tussen 22u en 6u). In 2023 waren er **444** ongevallen.

	2023	2024	verschil	procentueel
Afdeling Antwerpen	291	282	-9	-3%
Afdeling Mechelen	47	55	+8	+17%
Afdeling Turnhout	106	90	-16	-15%
Totaal	444	427	-17	-4%

68 van de 427 ongevallen gebeurden op de snelwegen in de provincie Antwerpen (t.o.v. 69 in 2023).

Ernst van de ongevallen

	2023	2024	verschil
Dodelijke slachtoffers	5	11	+6
Zwaargewonden	66	55	-11
Lichtgewonden	515	450	-65
Totaal	586	516	-70

Dodelijke verkeersslachtoffers in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2023	2024	verschil
Afdeling Antwerpen	3	8	+5
Afdeling Mechelen	1	1	/
Afdeling Turnhout	1	2	+1
Totaal	5	11	+6

Zwaargewonden in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2023	2024	verschil
Afdeling Antwerpen	48	30	-18
Afdeling Mechelen	12	15	+3
Afdeling Turnhout	6	10	+4
Totaal	66	55	-11

Tabel 3: Nachtelijke weekendongevallen

In volgende gemeenten lieten 11 personen het leven ten gevolge van een nachtelijk weekendongeval in 2024:

Gemeente	Datum	Uur	Straat	Straatnummer	Huisnummer	Doden	ZG	LG
Brecht	1/01/2024	03:58	Vaartstraat	N133		1	0	0
Olen	21/01/2024	03.48	Dorp	N152	39	1	0	0
Zoersel	5/02/2024	04:20	A21-E34 Richting Antwerpen	A21		1	0	0
Wuustwezel	25/03/2024	03:30	Kalmthoutse Steenweg	N111/N133	284	1	0	0
Brecht	18/05/2024	22:20	A1-E19 Richting Breda (NL)	A1		1	0	0
Mol	19/05/2024	07:00	N110a Verbinding N103 - N71	N110		1	0	0
Mechelen	29/06/2024	00:00	Brusselsesteenweg	N1	540	1	0	0
Rumst	28/07/2024	01.11	Kapelstraat	Lokale weg	30	1	0	0
Antwerpen	7/09/2024	04:50	Ruggeveldlaan	Gemeenteweg	onbep	1	0	0
Kontich	13/09/2024	23:40	Mechelsesteenweg	N1	340	1	0	0
Antwerpen	20/10/2024	04:20	R1 Buitenring	R1		1	0	0
						11		

	Afd. Antwerpen
	Afd. Mechelen
	Afd. Turnhout

Legende
ZG : zwaargewonden
LG : lichtgewonden

Tabel 4: Dodelijke nachtelijke weekendongevallen in prov. Antwerpen

WODCA-controles

Bemane snelheidscontroles: 10,0 % reed te snel (2023 = 8,9%)

SNELHEID	2023	2024	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	169.449	208.658	+39.209	+23%
Aantal in overtreding	15.147	20.774	+5.627	+37%

- M.a.w. **10,0%** van de gecontroleerde bestuurders beging een snelheidsovertreding. Dit is opnieuw een stijging van het aantal snelheidsovertreders t.o.v. de voorafgaande jaren (8,9% in 2023 en 6,8% in 2022).
- Ondanks een sterke stijging van het aantal controles (+23%) werden er minder rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken voor overdreven snelheid. In 2024 werd er 1 rijbewijs onmiddellijk ingetrokken (3 in 2023).

Alcoholcontroles: 2,4% had te veel op (2023 = 2,6%)

ALCOHOL	2023	2024	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	76.886	67.071	-9.815	-13%
Aantal in overtreding	1.966	1.624	-342	-17%

- Er werden **44.006** pretesten uitgevoerd (47.200 in 2023). Bij **25.415** bestuurders werd een ademtest afgenomen (32.578 in 2023).
- **1.624** bestuurders (of **2,4%** van de gecontroleerde bestuurders) hadden meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed. Dat is een lichte daling ten opzichte van 2023: toen waren er 2,6% positieven waarbij een te hoge alcoholwaarde in het bloed werd vastgesteld.
- Van de **1.624** bestuurders met meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed, hadden **889** bestuurders (of 55%) meer dan 0,8 promille in het bloed. In 2023 lag dit percentage in dezelfde lijn (59%).
- Er werden **444** rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken (433 in 2023).

Drugscontroles: 52% van speekseltesten positief resultaat

DRUGS	2023	2024	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	41.832	35.952	-5.880	-14%
Aantal uitgevoerde speekseltesten	684	448	-236	-35%
Aantal positieve speekseltesten	239	235	-4	-2%

- Van de **448** bestuurders bij wie een speekseltest werd afgenomen, bleken **235** bestuurders positief te speeksel.
- **52%** van wie een speekseltest onderging, bleek dus onder invloed van drugs (35% in 2023). Bij de bestuurders die positief speekselde werd een speekselstaal afgenomen.
- **214** rijbewijzen werden onmiddellijk ingetrokken (206 in 2023).

WODCA-themazittingen, een samenwerking met politieparketten

Met de WODCA-themazittingen wensen gouverneur Cathy Berx en het Parket van Antwerpen de controleacties van de politie op overdreven snelheid en op het voeren onder invloed van alcohol en drugs te ondersteunen. Zo confronteren we automobilisten extra met de zware strafrechtelijke gevolgen waartoe het te snel en/of rijden onder invloed leidt.

De sectie Verkeer van het Parket van Antwerpen levert zo een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van het aantal weekendongevallen met slachtoffers waarbij overdreven snelheid, alcohol en drugs in het spel zijn.

	WODCA-themazitting
Afdeling Antwerpen	19 mei 2025 en 29 oktober 2025
Afdeling Mechelen	20 mei 2025
Afdeling Turnhout	nog niet bekend

Ik dank graag andermaal het Parket van Antwerpen voor deze samenwerking.

Figuur 50: WODCA-controle op 2 maart 2024

Figuur 51: Interview tijdens WODCA-controle op 2 maart 2024

3.3.3.3 Diverse mobiliteitsdossiers

3.3.3.3.1 Tuinlei

In 2015 realiseerde het lokaal bestuur van Schelle werkzaamheden in de Steenwinkelstraat, die een belangrijke verbindingsweg is naar de A12 / N177. De Tuinlei bevindt zich op grondgebied van Schelle en Niel en fungeerde tijdens de werkzaamheden als omleidingsroute. De gemeentebesturen van Niel en Aartselaar vreesden dat de heraanleg van de Tuinlei (in functie van de omleiding) zou leiden tot een blijvende toename van sluipverkeer. Dit zou indruisen tegen het intergemeentelijke mobiliteitsplan Rupelstreek en Aartselaar en de daarin vastgelegde kamstructuur. Daarom werd een overeenkomst afgesloten tussen de 3 lokale besturen dat na de werken een mobiliteitsanalyse zal gemaakt worden om de eindtoestand van de weg te bepalen. Die zal maximaal een éénrichtingstraat inhouden in de middenzone, en dit in de richting van de Steenwinkelstraat.

Tot op heden is geen uitvoering gegeven aan de overeenkomst. De gouverneur faciliteerde verschillende pogingen tot toenadering tussen de gemeentebesturen. Het dossier is evenwel verweven met andere dossiers, wat de complexiteit verhoogt. Parallel spanden Niel en Aartselaar een rechtszaak aan tegen Schelle. Na veelvuldig overleg werd er niet gewacht op een uitspraak door de Rechtbank in deze zaak maar vonden de gemeenten Schelle, Niel en Aartselaar een vergelijk waarin elke gemeente zich kan terugvinden. Daardoor komt er stilaan een definitieve oplossing in het vizier waarbij het vrijliggende fietspad in de Tuinlei op grondgebied van Niel kan worden doorgetrokken. Dit gebeurt in verder overleg tussen de gemeente en de ontwikkelaar van de naastliggende bouwpercelen.

3.3.3.3.2 Bestuursorgaan Tunnelveiligheid

De bestaansreden voor het bestuursorgaan Tunnelveiligheid zit verankerd in de Richtlijn 2004/54/EG van het Europees parlement en de raad van 29 april 2004 inzake minimumveiligheidseisen voor tunnels in het trans-Europese wegennet. De daaruit voortvloeiende wetgeving is van toepassing op alle tunnels in het trans-Europese wegennet van meer dan 500 m lang, ongeacht of die in gebruik, in aanbouw, of in de ontwerpfase zijn.

Het bestuursorgaan is een administratief orgaan dat rechtsbeslissingen neemt. Het bestuursorgaan neemt haar beslissingen op basis van de veiligheidsdocumentatie en het advies van de veiligheidsbeambte. Het bestuursorgaan is ook het toezichthoudende administratief orgaan dat controleert dat veiligheid gewaarborgd blijft en dus bovenstaande regelmatig moet opvolgen.

De wet verplicht om de rol van bestuursorgaan in te vullen voor tunnels waarvan (a) de lengte van het gesloten gedeelte meer dan 500 m bedraagt en (b) gelegen zijn op het trans-Europese wegennet. Concreet gaat dit in Vlaanderen over de Liefkenshoeektunnel, de Tijsmanstunnel, de Kennedytunnel, de Craeybeckxtunnel en de Vieramentunnel.

Dossiers m.b.t. bestaande en nieuwe tunnels op het trans-Europese wegennet korter dan 500 m moeten ter kennisgeving aan het bestuursorgaan voorgelegd worden, bijvoorbeeld na een wezenlijke wijziging in de constructie, voorzieningen of in de exploitatie. Het bestuursorgaan kan hierover een formeel advies verlenen aan de tunnelbeheerder. Hoewel dat advies niet de jure bindend is, kan het wel door andere instanties of stakeholders als de facto bindend beschouwd worden.

Gelet op het aantal tunnels onder toepassingsgebied van de Richtlijn op het Antwerps grondgebied, is de gouverneur vertegenwoordigd in het Bestuursorgaan Tunnelveiligheid. In 2024 waren er 6 overlegmomenten van het Bestuursorgaan.

In 2024 werden de noodzakelijke veiligheidsgerelateerde herstellingswerkzaamheden aan Tijsmanstunnel succesvol afgerond en werd gestart met de grondige totaalrenovatie van de Beverentunnel.

De Beverentunnel wordt vanaf juli 2024 tot oktober 2025 volledig gerenoveerd. Deze renovatie zal uitgevoerd worden in wisselende werkfasen. De fasering ziet er als volgt uit:

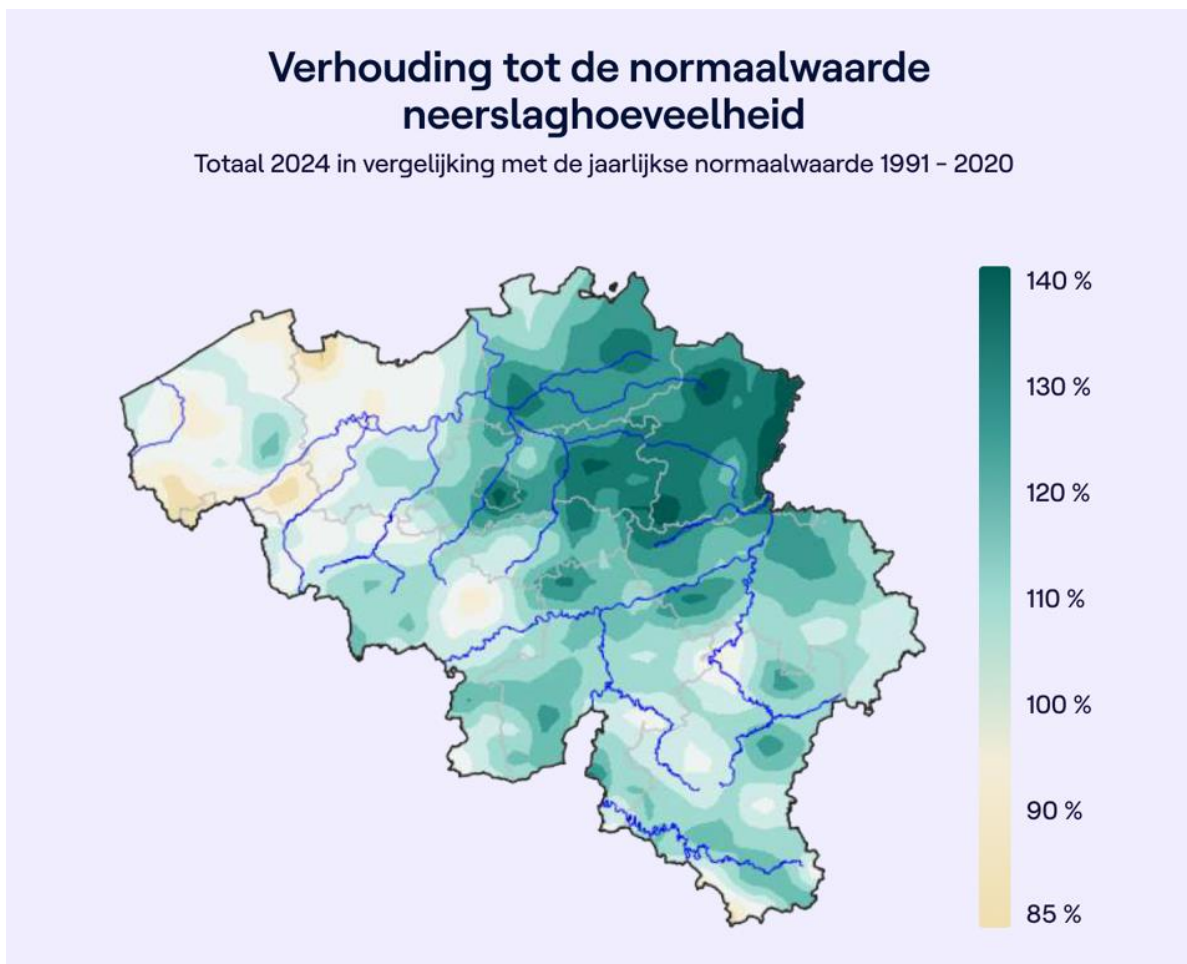
- Fase 1: 15 juli 2024 - 16 maart 2025: renovatiewerken koker richting Gent
- Fase 2: 17 maart 2025 - 28 september 2025: koker richting Nederland
- Fase 3: 29 september 2025 - 12 oktober 2025: geïntegreerde testen (ombouw koker NG)
- Fase 4: De finale oplevering is voorzien midden oktober 2025

Figuur 52: calamiteitenoefening Zelzate tunnel 20 maart 2024

3.3.4 Integraal waterbeleid en droogte

Dat klimaatverandering het risico op en frequentie van weerextremen verhoogt, is ondertussen een wetenschappelijk onderbouwde evidentie. De afgelopen jaren maakten dat zeer concreet tastbaar. Onze provincieervaarde zowel periodes van extreme droogte (2018, 2019, 2020, 2022 én 2023) als van hevige wateroverlast (2021 en 2023). Ook 2024 vormde geen uitzondering: het werd het natste jaar ooit gemeten, met op meerdere plaatsen in Vlaanderen wateroverlast als gevolg van langdurige en intense regenval.

Figuur 53: Neerslag 2024 in vergelijking met jaarlijkse normaalwaarde 1991 - 2020 © VRT NWS

Nieuws

2024 is nu al het natste jaar ooit gemeten in ons land

Getty Images

Het jaar 2024 is nu al het natste ooit sinds het begin van de metingen in Ukkel, meldt het KMI. Met nog een meer dan een maand te gaan, is het neerslagrecord van 2001 deze ochtend al verbroken.

Figuur 47: Krantenartikel: “2024 is nu al het natste jaar ooit gemeten in ons land” © De Morgen

Om die reden vormt integraal waterbeleid een belangrijk aandeel in de werkzaamheden, niet alleen door de talrijke dossiers die deel uitmaken van de coördinatieopdracht, maar evenzeer vanwege de specifieke, decretale rol die gouverneurs kregen (bekkenbesturen) en dus niet in het minst de uitdagingen op vlak van waterbeleid en –beheer die de afgelopen jaren pijnlijk tastbaar werden.

Op Vlaams niveau vertegenwoordig ik de Vlaamse gouverneurs in de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW, zie www.integraalwaterbeleid.be) en de High Level Taskforce Droogte van minister Zuhal Demir (Blue Deal). Mijn diensten werken actief mee in verschillende sub-werkgroepen. Op deze manier maken we de noodzakelijke brug tussen de uitvoering op het terrein enerzijds en de beleidsmatige sturing anderzijds.

CIW – agenda 2024

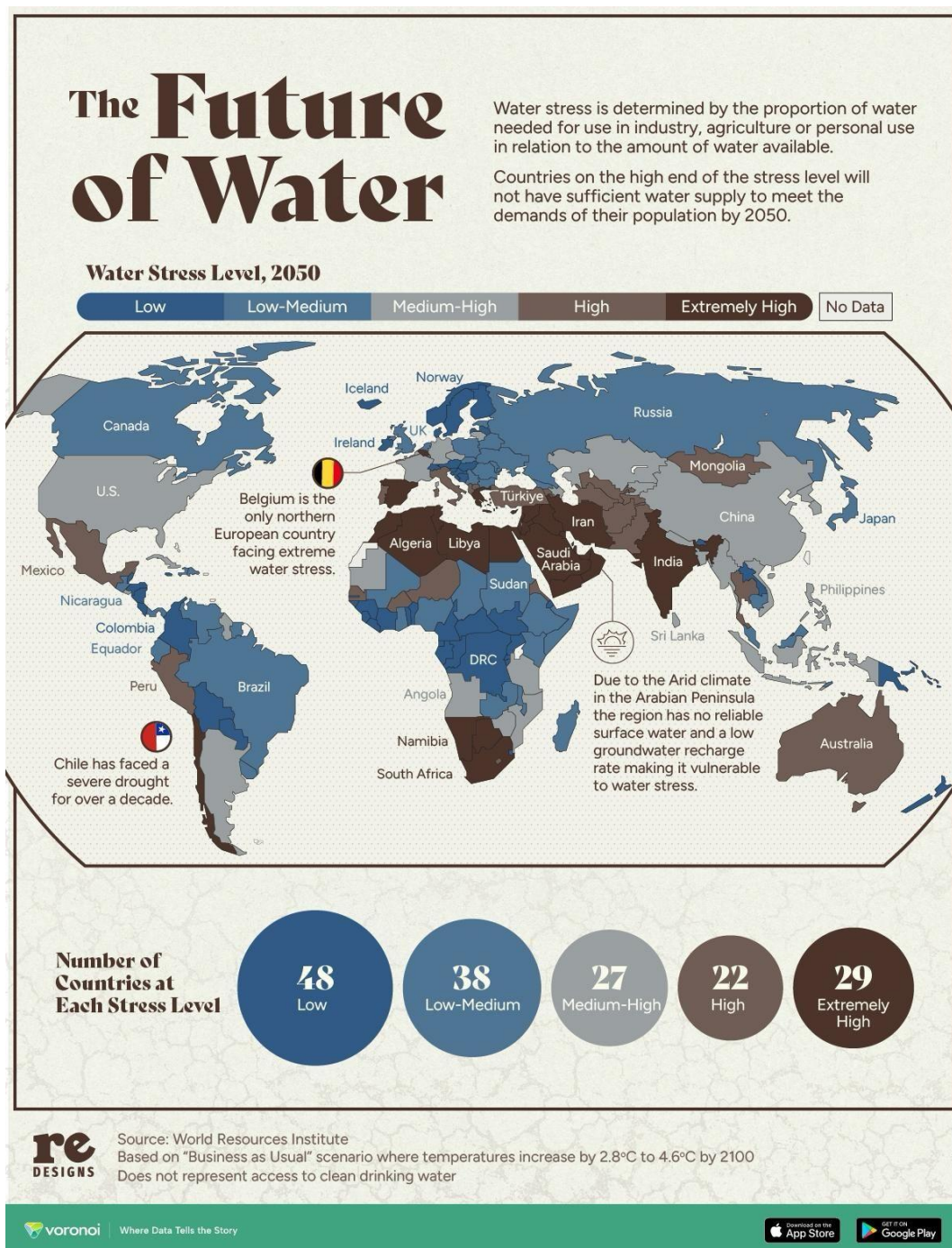
- 20/03/2024
- 08/05/2024 (CIW-seminarie)
- 19/06/2024
- 05/07/2024 (overleg CIW voorzitter - gouverneurs 05/07)
- 18/12/2024

HLTF Droogte – agenda 2024

- 17/06/2024

3.3.4.1 Droogte

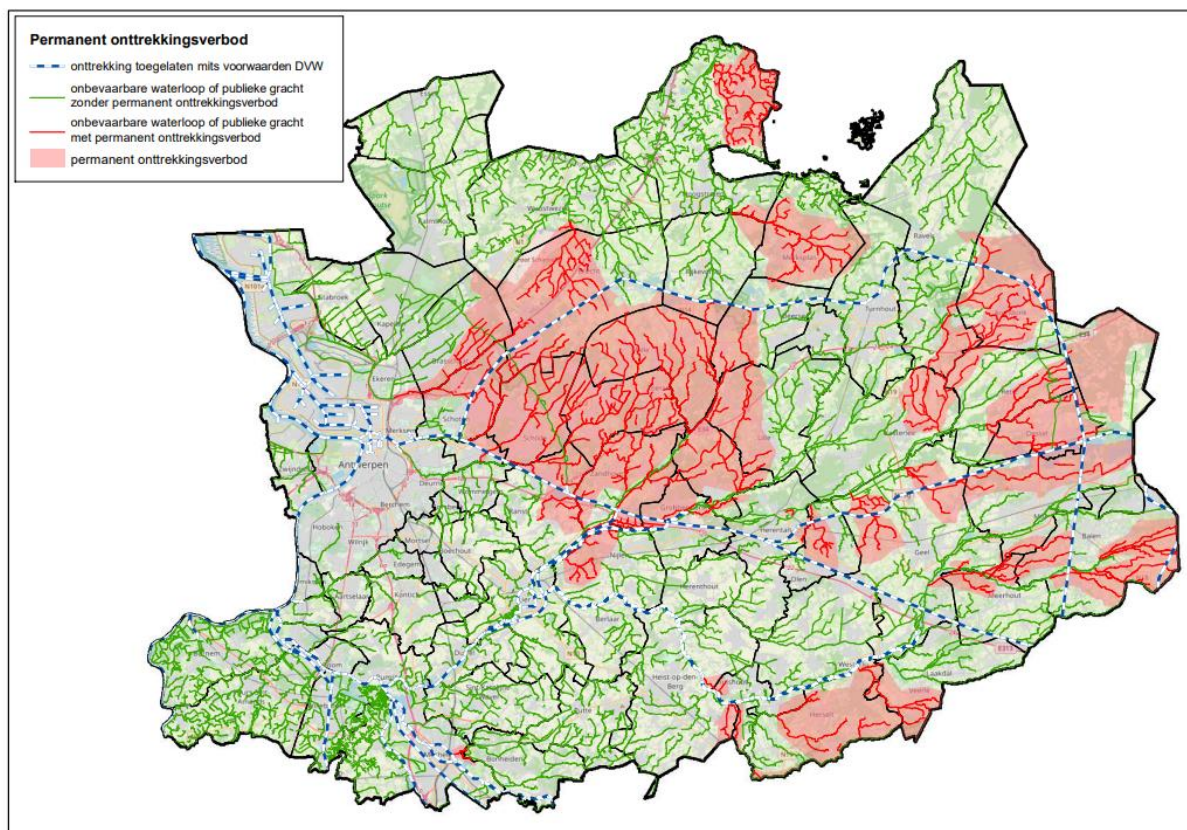
Terwijl Vlaanderen vroeger waterrijk was, evolueerde ons watersysteem naar een systeem waarbij de rol van het grondwater relatief gezien beperkter geworden is. Door verminderde infiltratie, drainage en hoog watergebruik vermindert de grondwatervoorraad. Door de verharde omgeving is ook evapotranspiratie afgenomen en wordt er meer water afgevoerd naar de zee. Daarbovenop zorgt de klimaatverandering – ten gevolge van de opwarming van de aarde – voor een toename van extreme weersomstandigheden, waaronder langdurige periodes van droogte. Een aanhoudend en incrementeel tekort aan water is een even grote uitdaging als periodes van hevige regenval. Droogte is echter een 'trage ramp', want leidt tot een graduele verslechtering van de toestand. In die zin is droogte een uiterst verraderlijke crisis die even lastig te beheren is als de weersomstandigheden – minstens op langere termijn – onvoorspelbaar zijn. De noodzaak van een alomvattende aanpak met gebiedsgerichte maatregelen wordt bijgevolg alleen maar urgenter.

Figuur 54: The Future of Water © REDesigns

Dat onze droogteproblematiek ook internationaal steeds meer aandacht krijgt, blijkt uit onderzoek van het World Resources Institute, geïllustreerd in de projectiekaart The Future of Water. België springt daarbij in het oog als het enige land in Midden- en Noord-Europa dat tegen 2050 geconfronteerd wordt met een extreem hoge waterstress. Vlaanderen – dat vandaag al de laagste natuurlijke waterbeschikbaarheid per inwoner kent binnen Europa – wordt aangeduid als een van de regio's met de scherpste kloof tussen watervraag en -aanbod. Deze projectie plaatst onze regio op hetzelfde niveau als droogtegevoelige gebieden zoals Saudi-Arabië en Libië. Het gaat daarbij niet enkel om tijdelijke tekorten, maar om een structureel onevenwicht dat dreigt te verankeren in ons ruimtelijk, ecologisch en economisch systeem. De cijfers maken duidelijk: zonder ingrijpen zal Vlaanderen evolueren naar een situatie waarin water niet langer vanzelfsprekend is.

Het besef groeit dat handelen noodzakelijk is – en urgent. Om de meest kwetsbare ecosystemen te beschermen tegen verdere uitputting, zijn de voorbije jaren al gerichte ingrepen doorgevoerd. Sinds 1 januari 2022 is het verboden om water te onttrekken uit kleine, ecologisch zeer kwetsbare beken en grachten. Het permanente onttrekkingsverbod op deze beken bleef ook in 2024 van kracht. Onttrekkingen hebben een grote impact op waterlopen met een klein debiet. Ze kunnen onherstelbare schade aan de natuur veroorzaken, bijvoorbeeld aan zeldzame, kwetsbare vissoorten zoals beekprik en rivierdonderpad. Enkel in specifieke situaties zijn onttrekkingen bij uitzondering nog toegelaten.

Figuur 55: overzicht permanente onttrekkingsverboden provincie Antwerpen © Provincie Antwerpen

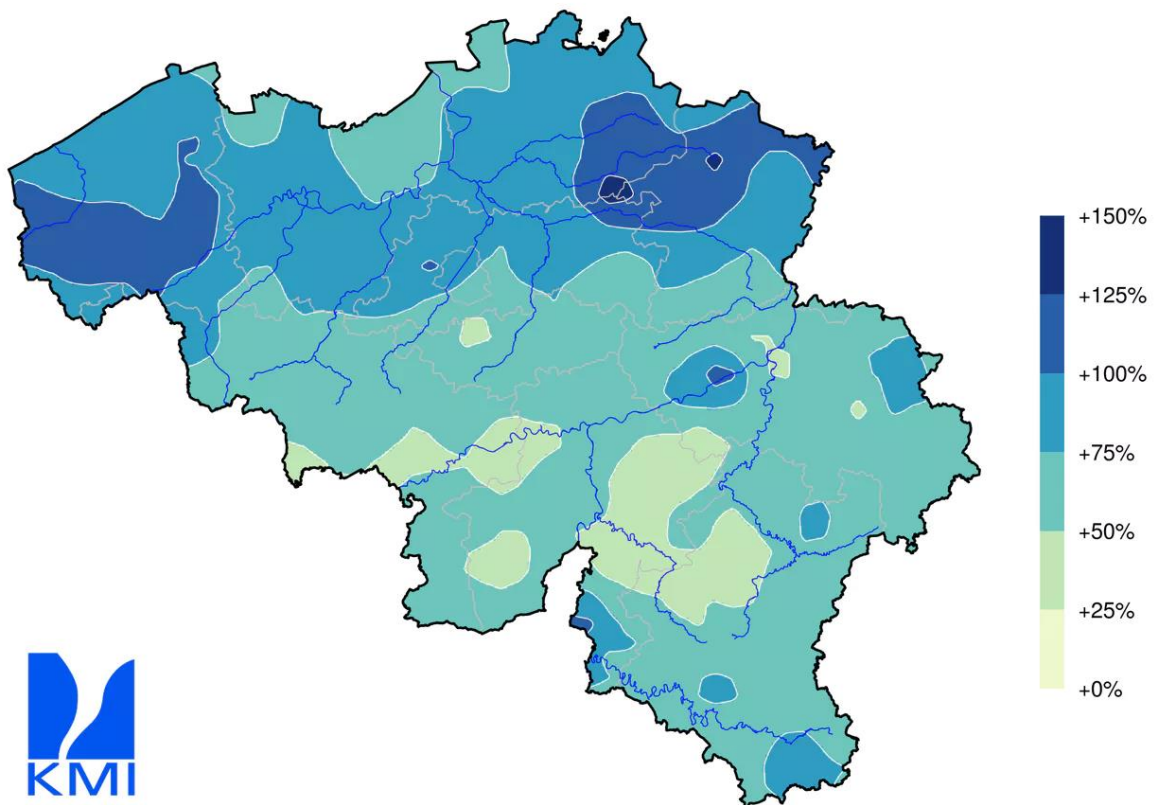
Aangezien 2024 uitzonderlijk nat was, werd het provinciaal droogteoverleg van de provincie Antwerpen het afgelopen jaar niet samengeroepen. Het was meteen ook de eerste keer sinds de oprichting in 2020 dat er een volledig jaar lang geen bijeenkomst plaatsvond.

3.3.4.2 Wateroverlast

Tussen oktober 2023 en begin januari 2024 viel meer dan het dubbele van de normale neerslaghoeveelheid. Door de sterk verzadigde bodem leidde bijkomende regenval begin januari vrijwel onmiddellijk tot aanzienlijke wateroverlast. De piekafvoeren op waterlopen overschreden op sommige plaatsen terugkeerperiodes van 10 tot 100 jaar. Vlaanderen breed werden op sommige meetpunten historische maximumpeilen overschreden.

Neerslagtotaal van 11 oktober 2023 tot en met 2 januari 2024

Vergelijking met de normaalwaarde 1991-2020 (voor dezelfde periode van 84 dagen)

Figuur 56: Neerslagtotaal van 11/10/2023 t.e.m. 2/01/2024 © KMI

De provincie Antwerpen kreeg te maken met fluviale overstromingen op o.a. volgende locaties:

- Aa – Bremheidelaan (Turnhout)
- Aa – Dijkbaan.
- Kleine Nete – Grobbendonk (AOG)
- Kleine Nete – De Zegge
- Kleine Nete – Olens Broek / Hellekens
- Molenbeek-Bollaak (Viersels Gebroekt)
- Grote Nete – Winningloop (Geel Oosterlo)

Figuur 57: Olens Broek – De Hellekens © VMM

Figuur 58: De Zegge (opwaarts Ark van Noë) © VMM

De 28 gecontroleerde overstromingsgebieden van de provincie werden allemaal aangesproken, en de 23 pompinstallaties draaiden op volle capaciteit. De investeringen van de afgelopen jaren in valleihervorming, gecontroleerde overstromingsgebieden en hermeandering, wierpen duidelijk hun vruchten af.

Onze brandweerzones ontvingen meer dan 100 meldingen van wateroverlast bij woningen en infrastructuur. Meerdere tunnels en straten moesten tijdelijk worden afgesloten. In onder meer Geel-Zammel, Nijlen, Oud-Turnhout en Ranst zorgde hevige neerslag voor ondergelopen tuinen, garages en sportterreinen.

De herhaalde overstromingen – soms vlak na periodes van droogte – tonen aan dat we steeds vaker geconfronteerd worden met klimaatextremen. In de vallei van de Kleine Nete zijn de hermeanderingsprojecten en waterbufferingsmaatregelen succesvol gebleken, maar zorgen ze ook lokaal voor discussies over de verdeling van lasten tussen natuur en landbouw (bv. De Zegge).

In april 2024 werd de ecohydrologische studie voor het Zeggegebied afgerond. De studie stelt een gefaseerde aanpak voor: dringende maatregelen om schade aan natuur door overstromingen te beperken, gevolgd door technische ingrepen voor herstel van grondwaterpeilen, en op langere termijn een landschapsbreed hydrologisch herstel met o.a. herprofilering en hermeandering van de Kleine Nete. Deze voorstellen vormen de basis voor verdere structurele maatregelen en een evenwichtige afweging tussen landbouw en natuur in het gebied (meer info, zie dezegge.dekleinenete.be/).

Belangrijke actiepunten die voortvloeien uit de incidenten van 2023-2024:

- Optimaliseren van de terugslagkleppen op kritieke locaties (Aa, Kleine Nete).
- Aanpassen van het peilbeheer in functie van actuele neerslag en vegetatie.
- Herbekijken van maairegimes om afvoercapaciteit bij zware regenval te garanderen.
- Vergroten van inzicht in moeilijk regelbare tappingen uit kanalen.
- Afstemmen van natuurbeheer en waterbuffering via maatwerk per vallei.
- Sensibiliseren van bewoners in gekende overstromingsgevoelige zones.

Inzetten op meerlaagse waterveiligheid – protectie, preventie, paraatheid – blijft de kern van het provinciaal beleid. In samenwerking met Vlaamse en lokale partners zetten we die lijn ook in 2025 verder door.

3.3.4.3 Rook- en vuurverboden

Sinds 2022 geldt in alle Vlaamse natuurgebieden een permanent rook- en vuurverbod. In 2024 bleef, omwille van de overvloedige neerslag, de risicocode gedurende het volledige brandgevaarlijke seizoen (van 1 maart tot 30 september) op groen. Dit betekent dat er in 2024 geen verhoogd brandgevaar werd vastgesteld.

3.3.4.4 Bekkenwerking

Als voorzitters van de bekkenstructuren staan gouverneurs op het kruispunt van de verschillende overheden en betrokken beleidsdomeinen. Het is het voorbeeld bij uitstek van een cruciale afstemming tussen een veelheid aan partners met specifieke doelstellingen en (soms tegenstrijdige) belangen maar steeds ook met een gemeenschappelijk doel en gedeelde beleidsopdracht. Deze aanpak kan een voorbeeld zijn voor andere beleidsdomeinen waar meer afstemming en coördinatie een meerwaarde betekenen (mobiliteit, ruimtelijke ordening, ...). Voor een uitgebreid verslag van de activiteiten in het kader van integraal waterbeleid verwijs ik naar de jaarlijkse wateruitvoeringsprogramma's (WUP) (zie o.a. www.netebekken.be, www.maasbekken.be en www.benedenscheldebekken.be). Hieronder volgt een niet-limitatief overzicht van de in 2024 behandelde dossiers:

Netebekken

Het bekkenbestuur van 20 februari stond volledig in het teken van de wateroverlast die zich voornamelijk rond de jaarwisseling had voorgedaan. De waterbeheerders gaven een overzicht van de belangrijkste vaststellingen in het Netebekken, en er werd met de sectoren natuur en landbouw verder van gedachten gewisseld over knelpunten, oplossingen, etc.

Op 28 mei 2024 keurde het bekkenbestuur het Wateruitvoeringsprogramma goed, en werd een overzicht gegeven van de stand van zaken en planning van de watergerelateerde projecten in het Netebekken. Ten slotte werden ook de conclusies van de ecohydrologische studie voor De Zegge – Olens Broek voorgesteld.

Benedenscheldebekken

Het bekkenbestuur vond plaats op 14 juni 2024. Eerste punt op de agenda waren de overstromingen rond de jaarwissel. Het Benedenscheldebekken werd toen immers getroffen door een stevige regenval op de reeds verzadigde bodems. Dankzij de alertheid van de waterbeheerders en de positieve impact van meerdere maatregelen uit de vorige stroomgebiedbeheerplannen in relatie tot waterberging bleef de materiële schade binnen het Benedenscheldebekken beperkt. Ook voor het Benedenscheldebekken volgde ik de potentiële problemen nabij op. De waterbeheerders gaven een overzicht van de gebeurtenissen en de lessons learned. Deze evaluatie werd overgemaakt aan de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

Daarnaast werd een overzicht gegeven van de waterkwaliteit in het Benedenscheldebekken.

In kader van het bekken specifieke deel van het wateruitvoeringsprogramma voor het Benedenscheldebekken werd door de verschillende waterbeheerders een toelichting gegeven van de lopende en geplande projecten. Ook de stand van zaken van de watergevoelige openruimtegebieden werd toegelicht. Het bekken specifieke deel van het wateruitvoeringsprogramma werd goedgekeurd.

Maasbekken

De Bestuursgroep Maasbekken Noord (als onderdeel van het Bekkenbestuur Maasbekken) vond in juni 2024 plaats. Tijdens dit overleg werd de stand van zaken van de acties uit het Antwerpse deel van het Maasbekken (stroomgebiedbeheerplan 2022-2027) besproken als input voor het jaarlijkse Wateruitvoeringsprogramma (2024). Daarnaast was er aandacht voor het nieuwe klimaatportaal van de VMM en de grensoverschrijdende samenwerking in functie van een klimaatrobuust en gezond watersysteem (JCAR-ATRACE en Bouvigne werkconferentie). Een belangrijk wederkerend dossier op de agenda was de afvalwatersituatie van de strafinstellingen in Hoogstraten en Merksplas. Medio 2024 werd door de gouverneur i.s.m. het bekkensecretariaat hieromtrent opnieuw initiatief genomen om de federale overheid en de bevoegde diensten hierin aan te manen.

3.3.4.5 WaterProof – Klimaatplassen

In eerdere jaarverslagen rapporteerden we al over het project Klimaatplassen dat werd toegevoegd aan het Actieplan Droogte en Wateroverlast 2019-2021 van de Vlaamse Regering. Het doel: de beschikbaarheid en gebruiksmogelijkheden van water in de zandontginningsplassen in de Kempen onderzoeken en de resultaten van het onderzoek maximaal delen en implementeren.

Het project werd geïntegreerd in het project “*Vlaanderen WaterProof*” (een initiatief van minister Zuhair Demir en VITO in kader van de Blue Deal, zie vlaanderenwaterproof.be). Samen met AG Bernard De Potter treed ik op als co-voorzitter van de demoruimte KlimaatPlassen.

In 2024 kwam het managementcomité 3 keer samen:

- 27/02/2024
- 13/05/2024
- 05/09/2024

Binnen het project werden de volgende stappen gezet:

- **Donk:** We installeerden in 2024 een regelbare stuw op de plas Donk. Na de installatie werden testen uitgevoerd waarbij het plaspeil succesvol werd verhoogd met 50 cm, wat resulteerde in een maximum buffervolume van 242.437 m³. Vanaf 2025 zal DIW het beheer van de stuw overnemen, met als doel de toevoer van de Witte Nete te reguleren. De focus ligt op het waarborgen van een ecologisch minimumdebiet voor de Witte Nete. Daarnaast wordt onderzocht of de waterbuffering in een latere fase kan dienen als substituuut voor grondwaterwinningen door landbouwers ten noorden van het Prinsenveld. VITO onderzoekt samen met Pidpa de haalbaarheid van een irrigatienetwerk om het gebufferde water naar landbouwpercelen te transporteren.
- **Rauw:** In 2024 installeerde Pidpa een pilootinstallatie voor waterzuivering om de waterkwaliteit in de plas van Rauw gedurende een heel jaar te monitoren. Het doel was om het huidige overloopdebiet, dat nu nog ongebruikt in het kanaal stroomt, te benutten voor de productie van drinkwater. De testresultaten bevestigden dat het water van voldoende kwaliteit was om, na aanvullende zuivering, geschikt te zijn voor drinkwaterproductie. Pidpa onderzoekt momenteel

of de businesscase voldoende rendabel is om een volwaardige drinkwaterproductie uit de plas op te starten.

- **Postels Vaartje:** Naast oppervlaktewaterbuffering op de plas van Donk, toonden hydrogeologische studies aan dat er potentieel is voor slimme waterbuffering in de ondergrond nabij het Postels Vaartje via een Managed Aquifer Recharge (MAR)-systeem. Concreet zou tijdens natte periodes water uit het Postels Vaartje worden afgeleid en in de ondergrond geïnfiltrerd. Dit verhoogt de grondwatervoorraad, draagt bij aan het herstel van het grondwatersysteem en voorkomt verdroging van landbouwgronden. Daarnaast biedt het systeem de mogelijkheid om water seizoensgebonden te bufferen. Momenteel werken VITO en Boeren natuur aan de eerste vergunningsaanvraag voor een MAR-systeem op een perceel van Franken Agro. Zodra de vergunning is verkregen, zal het effect van het MAR-systeem op de ondergrond en gewassen gedurende een langere periode worden getest. Indien succesvol, kan een vervolgtraject meerdere dergelijke systemen realiseren.

In het volgende jaarverslag zal ik uitgebreid rapporteren over de verdere vooruitgang binnen het project Klimaatplassen. Dit project, dat in 2020 werd opgestart met een looptijd van vijf jaar, nadert zijn afronding in het komende jaar. In deze laatste fase zullen we nog een aantal concrete realisaties uitvoeren. Daarnaast wordt er actief gekeken naar mogelijke vervolgtrajecten, zoals bijvoorbeeld Klimaatplassen 2.0.

Met de officiële druk op de knop werd de kantelbare stuw in gebruik genomen. © BERT DE DEKEN

Sibelco-groeve Donk is nu officieel een duurzame waterbron: “Klimaatplas is ook belangrijk voor de landbouw en de industrie”

DESSEL Aan de Sibelco-groeve Donk in Dessel is een unieke kantelstuw in gebruik genomen. Daardoor is de ontginningsgroeve officieel een duurzame waterbron, waar ook natuurliefhebbers van kunnen genieten dankzij een gloednieuw wandelpad met uitkijkheuvel.

Figuur 59: Openingsevent na installatie stuw op plas van Donk © GVA

Figuur 60: Speech tijdens event Klimaatplassen © VITO

3.3.5 Werkgroep Milieu en Gezondheid Hoboken

Aanleiding

In de wijk Moretusburg-Hertogvelden, gelegen ten noordoosten van de Umicore site in Hoboken, werden in de jaren '70 gezondheidsproblemen opgemerkt bij de bevolking. Sindsdien gebeurt een intensieve opvolging van de belasting van de omgeving en de blootstelling van de bevolking aan metalen. Het PIH voert in opdracht van het departement Zorg van de Vlaamse overheid het halfjaarlijks bloedonderzoek uit bij kinderen van 1-12 jaar. De VMM volgt de omgevingsblootstelling via meetposten in het onderzoeksgebied. Umicore voert eveneens milieumetingen uit en rapporteert over technische verbeteringen en andere acties. Het doel van al deze acties is het beschermen van de gezondheid van de omwonenden.

Werkgroepen in het verleden

In het verleden werden de resultaten van PIH, VMM en Umicore opgevolgd via drie verschillende werkgroepen, nl. de medische werkgroep (voorzitter: Dr. Vera Nelen, PIH); de technische werkgroep (voorzitter: mevr. Natacha Claeys, VMM) en de communicatie werkgroep (onder leiding van de stad Antwerpen). Tussen de drie werkgroepen was een grote overlap, zowel inhoudelijk als qua samenstelling. Er was dus al geruime tijd vraag naar een hervorming van de vergaderstructuur. Naar aanleiding van het pensioen van Dr. Vera Nelen in het voorjaar 2023 werd beslist om de drie werkgroepen samen te voegen.

Huidige werkgroep

Sinds juni 2023 is er één samengestelde werkgroep, nl. de Werkgroep Milieu & Gezondheid Hoboken. De taak van de werkgroep is om de resultaten van de verschillende onderzoeken samen te brengen, te interpreteren, de beleidsvertaling te doen en te communiceren naar professionals en burgers, met als centrale doel het verminderen van de omgevingsblootstelling aan metalen en beschermen van de gezondheid van de omwonenden.

Leden zijn vertegenwoordigers van de stad Antwerpen, Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH), Vlaamse overheidsdiensten (Departement Zorg, VMM, OVAM, AHH, Opgroeien), Umicore, scholen en centra voor leerlingenbegeleiding, huisartsen van Hoboken, district Hoboken, Gezondheidsmakers (vroegere Logo Antwerpen en Logo Waasland). De logistieke organisatie gebeurt door de stad Antwerpen. Het voorzitterschap wordt opgenomen door gouverneur Cathy Berx. De rol van de voorzitter is: begeleiden van de vergadering met uiteenlopende onderwerpen, en dit voor een groot aantal partners met diverse achtergrondkennis; bewaken van de neutraliteit tussen de verschillende stakeholders (wetenschappers, beleidsmakers, industrie); komen tot een duidelijke en gedragen besluitvorming; samenstellen van een evenwichtige en correcte tekst voor het persbericht. Door de ervaring en expertise van de gouverneur is zij de geschikte persoon om deze rol op een succesvolle manier te vervullen.

In het najaar van 2024 organiseerde het PIH opnieuw een halfjaarlijks bloedonderzoek bij kinderen van 1 tot 12 jaar die wonen in het onderzoeksgebied rond de site. Dit onderzoek wordt in opdracht van het Departement Zorg uitgevoerd. In totaal namen 258 kinderen deel op een totaal van 636 uit de zone. De gemiddelde loodwaarde in het bloed van deze kinderen bedroeg 2,34 microgram per deciliter ($\mu\text{g}/\text{dl}$). Daarmee zet de dalende trend zich voort: in het voorjaar van 2024 werd nog een gemiddelde van 2,70 $\mu\text{g}/\text{dl}$ gemeten, en in het najaar van 2023 – het eerste meetmoment na de uitbreiding van de onderzoeksperimeter – bedroeg de gemiddelde waarde 3,45 $\mu\text{g}/\text{dl}$.

Ook bij de controlegroep, bestaande uit 59 kinderen die op 2,5 kilometer van de site schoollopen maar buiten het onderzoeksgebied wonen, werd een daling vastgesteld: van 2,20 $\mu\text{g}/\text{dl}$ in het voorjaar naar 1,65 $\mu\text{g}/\text{dl}$ in het najaar van 2024. Toch blijven de waarden in het onderzoeksgebied merkbaar hoger dan die van de controlegroep. De hoogste loodwaarden worden zoals bij eerdere metingen gemeten bij peuters en kleuters, en bij kinderen die in de onmiddellijke nabijheid van de site wonen. Deze vaststellingen onderstrepen het belang van blijvende monitoring en gerichte maatregelen.

Parallel aan het bloedonderzoek volgt de Vlaamse Milieumaatschappij permanent de luchtkwaliteit op. De gemiddelde concentraties van lood, arseen en cadmium in fijn stof en neervallend stof lagen in 2024 globaal in lijn met de resultaten van 2023. Enkel aan de meetpost in de Curiestraat werd voor lood een tijdelijke piek vastgesteld, die in maart 2024 samenhang met wegenwerken in de buurt. De grenswaarden voor luchtkwaliteit werden niet overschreden.

De werkgroep blijft inzetten op de uitvoering van bronmaatregelen en risicobeperking, zowel op het niveau van de industrie als in de woonomgeving. Umicore investeert jaarlijks 25 miljoen euro in milieuverbeteringsprojecten, waaronder luchtzuivering in productiehallen, stofbeperkende maatregelen op het terrein en de aanleg van een groene bufferzone tussen site en woonwijk. De stad Antwerpen voerde bijkomende stofbeperkende verplichtingen in bij openbare werken. Ook wordt ondersteuning geboden aan gezinnen: zo kunnen woningen gratis worden onderzocht op loodbronnen zoals loden leidingen of loodhoudende verf, en biedt Umicore ontstopping aan bij renovaties.

De lokale preventiewerking informeert bewoners actief over het bloedonderzoek, blootstellingsrisico's en beschikbare ondersteuning. Begin 2025 wordt bovendien een informatiecampagne uitgerold naar alle inwoners van Hoboken, met concrete tips om blootstelling aan metalen te beperken. De resultaten van het aanvullend humane biomonitoringsonderzoek bij jongeren van 13 tot 17 jaar uit Hoboken, Hemiksem en Kruibeke werden in 2024 besproken binnen de werkgroep. De beleidsaanbevelingen die daaruit voortvloeien worden in juni 2025 gepubliceerd.

3.3.6 Opvang ontheemden Oekraïne

Door als schakel te fungeren tussen de Vlaamse Taskforce Oekraïne en de lokale besturen trachten we het opvangbeleid te ondersteunen. De opvang van Oekraïense ontheemden bleef een vast punt op de agenda bij werkbezoeken aan lokale besturen. Hier werd steeds gekeken naar het door Vlaanderen opgelegde richtcijfer, het aantal gecreëerde plaatsen en het aantal Oekraïense ontheemden die zijn ingeschreven in het rijksregister op het grondgebied. Voorts nam ik contact op met de burgemeesters van gemeenten die ver verwijderd bleven van het richtcijfer om hen aan te sporen om bijkomende (liefst publieke) opvangplaatsen te creëren.

3.3.6.1 Overleg Vlaamse taskforce Oekraïne

De Vlaamse Taskforce Oekraïne bleef ook in 2024 actief en relevant. Deze taskforce, opgericht in maart 2022, coördineert de opvang en dienstverlening aan tijdelijk ontheemden uit Oekraïne en bestaat uit vertegenwoordigers van alle relevante Vlaamse beleidsdomeinen.

Naarmate de instroom van Oekraïense ontheemden stabiliseerde, werd de frequentie van de overleggen aangepast. In 2024 vonden deze overleggen plaats op afroepbasis, bijvoorbeeld bij wijzigingen in de opvangstrategie. Tijdens deze bijeenkomsten was er ruimte om vragen of uitdagingen die lokale besturen signaleerden te bespreken en gezamenlijk naar oplossingen te zoeken. Gezien de onvoorspelbaarheid van de oorlog en de mogelijkheid van escalatie, hield de taskforce rekening met verschillende scenario's en de laatste inschattingen van de evaluatiecel (Celeval).

3.3.6.2 Samenwerking VLOT

Het Vlaamse Ondersteuningsteam (VLOT) bleef in 2024 een essentiële schakel in de huisvesting van Oekraïense ontheemden. Het team werkte nauw samen met de projectleider en ondersteunde lokale besturen bij het beheer van de Vlaamse Huisvestingstool, de organisatie van collectieve opvang en het behoud van bestaande huisvestingsstructuren.

Alle Antwerpse gemeenten werden toegewezen aan specifieke VLOT-medewerkers, zodat gemeentelijke coördinatoren wisten bij wie ze terechtkonden. Bij herhuisvestingsnoden kon VLOT worden ingeschakeld om, eventueel in samenwerking met ons, oplossingen te zoeken binnen of buiten de betrokken gemeente. Deze aanpak zorgde voor een meer gerichte en efficiënte ondersteuning, waardoor tijdelijke opvang sneller kon worden omgezet in duurzame woonoplossingen.

3.3.6.3 Nooddorpen

In 2024 werden de nooddorpen voor Oekraïense vluchtelingen in Antwerpen en Mechelen geleidelijk afgebouwd. Het nooddorp in Mechelen, bij De Nekker, sloot eind 2024. Het nooddorp op Linkeroever in Antwerpen sloot definitief op 24 januari 2025. Op dat moment verbleven daar nog 320 mensen, die intensieve begeleiding kregen bij hun overgang naar reguliere huisvesting. De focus verschoof in 2024 van tijdelijke opvang naar langdurige woonoplossingen en integratietrajecten, maar de nood aan betaalbare en duurzame huisvesting blijft een uitdaging.

3.3.7 Diverse

<i>Dossier</i>	Nieuw AZ Turnhout – Gasthuis in het Groen
<i>Initiatief</i>	Jo Leysen – Gedelegeerd bestuurder AZ Turnhout
<i>Actoren</i>	- AZ Turnhout - Osar Architecten - Witteveen+Bos - Landinzicht - Stad Turnhout - Provincie Antwerpen – Dienst Integraal Waterbeleid - Agentschap Natuur & Bos - Agentschap Landbouw & Zeevisserij - Agentschap Wegen en Verkeer - Departement Mobiliteit en Openbare Werken - Departement Omgeving
<i>Probleem</i>	AZ Turnhout werkt aan een ambitieus nieuwbouwproject op de campus Sint-Jozef, waarbij de ziekenhuiswerking van de campussen Sint-Jozef en Sint-Elisabeth zal worden samengebracht op één site. Het project voorziet in een moderne en duurzame ziekenhuisinfrastructuur met onder meer 800 bedden en 20 operatiezalen, ingebed in een groene omgeving. Op 13 november 2023 kende minister Crevits, namens de Vlaamse overheid, een strategisch forfait toe aan AZ Turnhout, waarmee het project formeel werd ondersteund als prioritair binnen het Vlaamse zorginfrastructuurbeleid. De volgende fase van het project – de opmaak van een definitief ontwerp, het aanvragen van vergunningen en de voorbereiding van aanbestedingsdossiers – vraagt om nauwe samenwerking tussen de initiatiefnemers, de stad Turnhout, de Vlaamse administratie en de diverse adviesinstanties. Gezien de schaal, complexiteit en maatschappelijke impact van het project werd aan mij als gouverneur gevraagd om een coördinerende rol op te nemen in het voortraject van de vergunningsaanvraag.
<i>Actie</i>	Om deze coördinatie gestructureerd en efficiënt vorm te geven, heb ik besloten een VIP-cel op te richten (in nauwe samenwerking met dhr. Bert Foucart van Departement Omgeving). Deze cel brengt de relevante Vlaamse en provinciale adviesinstanties samen in een regelmatig overleg, met als doel de afstemming tussen de betrokken administraties en het ontwerpteam van AZ Turnhout te versterken. De VIP-cel zal mogelijke knelpunten in een vroeg stadium detecteren, overleg faciliteren en helpen om het vergunningstraject zo vlot mogelijk te laten verlopen. Door deze proactieve aanpak willen we vermijden dat essentiële beslissingen of bezwaren pas laat in het proces opduiken, en zo bijdragen aan een realisatie in lijn met de vooropgestelde timing en kwaliteitseisen.
<i>Resultaat</i>	De VIP-cel kwam in juni 2024 voor het eerst samen. In de maanden die daarop volgden, vonden er bilaterale gesprekken plaats met onder andere het Agentschap voor Natuur en Bos, het Departement Omgeving, het Agentschap Landbouw en Zeevisserij en de Dienst Integraal Waterbeleid van de Provincie Antwerpen. Op basis van de opmerkingen uit deze gesprekken werden de projectplannen reeds grondig bijgesteld. Een volgende multilaterale samenkomst van de VIP-cel is gepland in 2025. Het vooropgestelde doel is om de vergunningsaanvraag begin 2026 in te dienen.

3.4 Transitietraject beheer onbevaarbare waterlopen

De Vlaams Regering besliste, in uitvoering van haar regeerakkoord 2019-2024, om naar Nederlands voorbeeld werk te maken van een drastische rationalisering van het beheer van de onbevaarbare waterlopen. Momenteel telt Vlaanderen 112 beheerders van onbevaarbare waterlopen, m.n. 50 gemeenten, 56 polderbesturen en wateringens, 5 provincies en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Die versnippering komt het noodzakelijke beleid niet ten goede.

Met de conceptnota 'Beheer onbevaarbare waterlopen' (VR 2023 0707 MED.0231/1QUATER) gaf de Vlaamse Regering aan hoe ze in uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord de huidige versnippering binnen het landschap van het beheer van onbevaarbare waterlopen zal wegwerken om zo tot een performanter waterbeleid te komen. Concreet stelde ze de oprichting van Waterschappen voor die, samen met een ondersteunende Waterschapsunie, zullen instaan voor het beheer van alle onbevaarbare waterlopen in Vlaanderen. Het gaat om de grootste hervorming in het waterbeheer sinds decennia. Omwille van de complexiteit van de transitie voorziet de conceptnota in een transitietraject zodat de hervorming ten laatste drie jaar na goedkeuring van de conceptnota kan uitgerold worden.

Discussiëren over de toekomstige organisatie van het beheer van onbevaarbare waterlopen, raakt aan het wezen van de betrokken besturen en entiteiten. Dat maakt de opdracht natuurlijk bijzonder complex en delicaat.

Op 22 december 2023 stelde de Vlaamse Regering mij samen met collega gouverneur Carina Van Cauter aan als transitie managers of externe begeleiders van dit transitietraject.

Om deze uitdaging aan te gaan, werkten we – samen met de waterbeheerders en het kabinet minister Zuhair Demir – in eerste instantie aan een concreet plan van aanpak. Uitgangspunt hierbij was dat we de huidige waterbeheerders een prominente rol wensen te geven in het uittekenen van hun eigen toekomst, dit uiteraard binnen de klijlijnen van wat hierover werd beslist. Het plan van aanpak tekent de contouren uit waarbinnen de transitie vorm krijgt en vormt de basis voor de werkzaamheden binnen de kerngroep.

Er werd gekozen voor een heldere, gelaagde overleg- en reflectiestructuur:

- Een slimme en slanke kerngroep, onder leiding van de transitie managers, met vertegenwoordigers van de waterbeheerders en experts op het vlak van integraal waterbeleid, bestuurskunde, omgeving en het Nederlands waterbeheer vormt de motor. De samenstelling van de kerngroep is toegevoegd als bijlage 2. De kerngroep bepaalt de stappen in het proces, stuurt de voorbereiding van de werkpakketten aan, zorgt voor afstemming tussen alle elementen, ...
- Een politiek overleg, met als voorzitter de minister bevoegd voor omgeving, zorgt voor de politieke aftoetsing.
- De MinaRaad en de CIW treden op als reflectiekamers en geven op vraag advies en input aan de transitie managers en de kerngroep.
- Een belangrijke constante door het transitietraject is ook de zorg voor een afgestemde en correcte communicatie naar alle direct betrokkenen en het ruimere waterlandschap.

Als eerste stap voerde we bilaterale gesprekken met de verschillende waterloopbeheerders. Deze eerste stap bracht ons bij een eerste maar heel belangrijke vaststelling: alle beheerders zijn overtuigd van de noodzaak tot hervorming.

In juni 2024 leverden we de bevoegde minister een procesnota op. Hiermee gaven we een stand van zaken van het transitietraject en legden we een aantal mogelijke scenario's voor, waarover een beleidskeuze gewenst is. We beschreven het plan van aanpak voor de transitie, formuleerden gedeelde uitgangspunten, een missie, een visie en kernwaarden en formuleerden beleidsvoorstellen in verschillende werkpakketten (taakstelling / governance / financiering / gebiedsgerichte (samen)werking / communicatie).

In de procesnota deden we concrete aanbevelingen die dienstig kunnen zijn voor de hervorming van het waterbeheer. Tegelijk wezen we er op dat er momenteel nog steeds vragen leven over hoe het nieuwe waterbeheer precies vorm moet krijgen.

Zo werden binnen het “werkpakket governance” mogelijke scenario's verkend voor het juridisch statuut van de toekomstige waterbeheerder, de positionering binnen het waterlandschap, de aansturing, regie en verantwoordelijkheden (politiek/beleidsmatig/op vlak van beheer). De procesnota ambieerde een basis te zijn voor toekomstige beleidskeuzes rond de waterschappen. De opdracht ligt momenteel stil in afwachting van eventuele instructies van de momenteel bevoegde minister.

Procesnota Transitie beheer onbevaarbare waterlopen – 28 juni 2024

PROCESNOTA TRANSITIE BEHEER ONBEVAARBARE WATERLOPEN

Figuur 61: Procesnota transitie beheer onbevaarbare waterlopen, juni 2024

3.5 Verkiezingen

Op 12 oktober 2024 vonden de verkiezingen plaats van de provincieraad, gemeenteraden en districtsraden. Met het oog op het goede verloop ervan, de behandeling van verzoeken tot inzage van de PV's van de stembureaus, de installatievergaderingen, ... de voorbereidingen om de eedafleggingen van de burgemeesters zo snel als mogelijk te kunnen organiseren, verrichtten de medewerkers van ABB een titatenwerk, waarvoor veel dank.

Her en der heeft het wat langer geduurd om een coalitiemeerderheid te vormen, en een enkele keer was enige bemiddeling dienstig. Maar al bij al zijn de verkiezingen, de vorming van nieuwe colleges en de benoeming van de nieuwe burgemeesters (in 2025) vlot verlopen.

3.6 Bestuurlijke handhaving

In de strijd tegen ondermijnende criminaliteit werd zowel op Federaal als op Vlaams niveau nieuwe regelgeving gepubliceerd.

Op 15 januari 2024 was dat de Wet betreffende de gemeentelijke bestuurlijke handhaving, de instelling van een gemeentelijk integriteitsonderzoek en houdende oprichting van een Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen.

Op 24 februari 2024 werd het Decreet houdende de bevordering van de integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur gepubliceerd.

Om binnen de provincie Antwerpen de violen gelijk te stemmen heeft de gouverneur samen met het ARIEC Antwerpen het provinciaal ondermijningsnetwerk opgestart in 2021. Het netwerk is samengesteld uit burgemeesters, SPOC's lokale besturen, korpschefs en SPOC's lokale politie, verbindingssambtenaar van de gouverneur, het parket, de dienst Intel van FGP, de DirCo en het ARIEC.

Doel van dit netwerk is o.a. het uittekenen van beleidslijnen, geven van advies bij verschillende casussen, enz. ter ondersteuning van de steden/gemeenten en politiezones.

Ook in 2024 is het netwerk actief geweest door o.a. te brainstormen over de toepassing van de nieuwe regelgeving. Op 17 september vond het laatste overleg in 2024 plaats. Hieronder vindt u de terugkoppeling van dit overleg.

Op 17 september vond het provinciaal ondermijningsnetwerk plaats. Dit overleg bestond uit een stand van zaken van de werkgroepen die lopende zijn. Hieronder vindt u een overzicht van deze werkgroepen:

BRAINSTORM WET

Werkzaamheden tijdens de zomer:

- Aanzet protocol lokaal bestuur - OM
- ARIEC's werkten aan model-documenten en flux voor integriteitsonderzoeken

BESTUURLIJK VERSLAG

Er werden reeds drie vergaderingen gehouden waar de noden van de besturen en PZ's werden besproken, praktijken werden overlegd en het bestaand regelgevend kader voor informatie-uitwisseling werd toegelicht.

Er werd een eerste richtgevend kader uitgewerkt dat verder verfijnd dient te worden.

CRIMINELE WELDOENERS EN BEELDVORMING ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

Met de goedkeuring van het netwerk werden de werkgroepen beeldvorming en criminele weldoeners samengevoegd.

We willen inzetten op:

- Sensibilisering
- Afbakening van terminologie
- Beeldvorming
- Partnerschappen – werkwijze integrale aanpak

Lopende zaken:

- Indicatoren beeldvorming
- Beslissingsstructuur bij dossiers ondermijnende criminaliteit (waar- onder criminele weldoeners)
- Lay-out rapport bevraging criminele weldoeners

KAPPERSZAKEN EN BARBERSHOPS

Deze werkgroep kwam een eerste keer samen op 10 september. De aanleiding van deze werkgroep waren de vragen - zowel via het SPOC-netwerk als per mail - naar de hoge aanwezigheid van kapperszaken en barbershops in het straatbeeld. Naar aanleiding van enkele multidisciplinaire controles wilden we deze sector verder bestuderen. We willen nagaan of dit een specifieke problematiek is in onze provincie en of dit gelinkt is aan ondermijnende criminaliteit.

Lopende zaken:

- Desk beeldvorming
- Bevraging partnerdiensten naar fenomeen
- Evt. andere partners betrekken

NACHTWINKELS & SCHIJDAGBLADHANDELAREN

Er wordt gewerkt aan een samenwerkings-overeenkomst tussen de stad Antwerpen en de Nationale Loterij om de voorwaarden waaraan een dagbladhandel moet voldoen te verfijnen en beter op te volgen.

Interesse in een werkgroep? Stuur een mailtje naar ARIEC Antwerpen via CSD.Ant.ARIEC@police.belgium.eu.

Figuur 62: Terugkoppeling overleg 17/09/2024

De gouverneur en het ARIEC organiseren jaarlijks ook de ondermijningsdag. Tijdens deze dag worden specialisten uitgenodigd die komen spreken over hun vakgebied. Ook workshops ontbreken niet. Hier wordt de theorie omgezet in de praktijk.

Voor 2024 was de ondermijningsdag gepland op 6 december 2024. Door omstandigheden is deze verplaatst naar 10 maart 2025. Hieronder vindt u het dagprogramma van de laatste editie.

DAGPROGRAMMA

Dagvoorzitter: Jean-Claude Gunst, gewezen DirCo Antwerpen

08u45 Onthaal	
09u15 Verwelkoming door dagvoorzitter	Jean-Claude Gunst, gewezen DirCo Antwerpen
09u20 Openingswoord	Cathy Berx, Provinciegouverneur Antwerpen
09u35 Visie Intel CSD Antwerpen	Freddy Rottiers, Directeur-Coordinator Provincie-Arro Antwerpen
09u55 Werkzaamheden werkgroepen provinciaal ondermijningsnetwerk	Clara Vanquedelberghe, Coördinator ARIEC Antwerpen
10u20 Directie Integriteitsbeoordeling voor Openbare Besturen (DIOB)	Aurélien Van Walle, DIOB
10u45 KOFFIEPAUZE	
11u15 Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD)	Bart Stalpaert, Directeur SIOD
11u45 Geïntegreerde aanpak probleemgebieden en Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ) als partner	Marianne Verdurme, Attaché Antwerpen, Intercepties en Opvolging BGV, DVZ
12u30 Afsluiting plenaire sessie door Procureur des Konings	Franky De Keyser, Procureur des Konings, parket Antwerpen
13u00 BROODJESLUNCH + NETWERKMOMENT	
14u15 Workshops (keuze uit 1 van de 3 workshops):	
1. Project Casper <i>Met behulp van dit project trachten we de lokale politiediensten en besturen te ondersteunen in de aanpak van spook- en postbusbedrijven binnen hun grondgebied.</i>	Nathalie Blommaerts, Informatiebeheerder ARIEC Antwerpen Berry Van Hombreeck, Hoofdinspecteur RechercheManagement FGP Antwerpen Tim De Vos, Adjunct-Korpschef PZ Schoten
2. Moraliteits- vs. integriteitsonderzoek <i>Een vergelijking tussen het moraliteits- en integriteitsonderzoek met bijzondere aandacht voor de procedure van het integriteitsonderzoek in de praktijk en de lokale risicoanalyse.</i>	Margot Vanderstockt, Jurist ARIEC Antwerpen Jacoba De Rick, Juridisch medewerker ARIEC Antwerpen Femke Versele, Diensthoofd AIK Antwerpen
3. Beeldvorming ondermijnende criminaliteit <i>In deze sessie gaan we in op de basisprincipes van beeldvorming, de uitdagingen met het opvolgen van ondermijnende criminaliteit en denken we samen na over een arrondissementale aanpak.</i>	Robin Maertens, Eerste Hoofdinspecteur, Informatiebeheerder ARIEC Antwerpen Tom Deckers, Eerste Hoofdinspecteur, Wijkteamchef Boechout PZ MINOS
16u00 Einde Ondermijningsdag	

Deze studiedag wordt mede mogelijk gemaakt door:

Figuur 63: Dagprogramma ondermijningsdag

3.7 Jacht

In juli 2014 besliste de Vlaamse Regering om de administratieve afhandeling van de jachtverloven en de jachtplannen van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur over te hevelen naar de Vlaamse Dienst van de gouverneur. Hieronder vindt u een gedetailleerde verslaggeving van de werkzaamheden in 2021. De werkzaamheden van de dienst Jacht zijn op hoofdlijnen onder te brengen in volgende categorieën:

- jachtverloven en -vergunningen
- jachtplannen

Jachtverloven en jachtvergunningen

Voorafgaand aan elk jachtseizoen versturen we een kennisgeving aan de jagers met daarin de richtlijnen voor de aanvraag van een nieuw jachtverlof of een nieuwe jachtvergunning. Op 30 januari 2024 werd de e-mail verstuurd.

In Antwerpen kan een jachtverlof of jachtvergunning op twee manieren worden aangevraagd, namelijk online via het e-loket van het Agentschap voor Natuur en Bos of aangetekend met de post. Aangezien alle post voor onze dienst wordt ingescand, is er sinds 1 januari 2024 voor de dienst jacht een postadres in Brussel. Dit postadres dient nu voor elke communicatie met onze dienst gebruikt te worden, als men iets verstuurd met de post.

Sinds het jachtseizoen 2020/2021 is een door een arts ingevuld attest van medische en psychische geschiktheid opgesteld door de Vlaamse Overheid vereist. Dat is vastgelegd in de federale Wapenwet. Dit attest mag niet ouder zijn dan vier jaar op de eerste dag van het jachtseizoen waarvoor de aanvraag bedoeld is. Het attest kan dus meerdere jachtseizoenen gebruikt worden.

Stand van zaken [06/01/2025](#) in de provincie Antwerpen:

Jaar (01/01 tem 31/12) Jachtseizoen (01/07 tem 30/06)	Jaar 2024 Jachtseizoen 2024/2025	Jaar 2023 Jachtseizoen 2023/2024	Jaar 2022 Jachtseizoen 2022/2023	Jaar 2021 Jachtseizoen 2021/2022	Jaar 2020 Jachtseizoen 2020-2021	Jaar 2019 Jachtseizoen 2019-2020
Jachtverloven – alle dagen	2386 Waarvan 13 nog jachtseizoen 2023/2024	2461 Waarvan 15 nog jachtseizoen 2022/2023	2519 Waarvan 23 nog jachtseizoen 2021/2022	2662 Waarvan 26 nog jachtseizoen 2020-2021	2586 Waarvan 11 nog jachtseizoen 2019-2020	2705 Waarvan 28 nog jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - zondag	56 Waarvan 6 nog jachtseizoen 2023/2024	54 Waarvan 9 nog jachtseizoen 2022/2023	32 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2021/2022	41 Waarvan 2 nog jachtseizoen 2020-2021	35 Waarvan 5 nog jachtseizoen 2019-2020	40 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - geweigerd	18 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2023/2024	16 Waarvan 2 nog jachtseizoen 2022/2023	11 Waarvan 1 nog jachtseizoen 2021/2022	17 Waarvan 3 nog jachtseizoen 2020-2021	17 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2019-2020	30 Waarvan 8 nog jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven - ingetrokken	26 Waarvan 15 nog jachtseizoen 2023/2024	7 Waarvan 4 nog jachtseizoen 2022/2023	8 Waarvan 5 nog jachtseizoen 2021/2022	3 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2020-2021	8 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2019-2020	2 Waarvan 0 nog jachtseizoen 2018-2019

Tabel 5: Overzicht jachtverloven per jaar

Korte toelichting met betrekking tot de ingetrokken jachtverloven:

- 13 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een PV van het Agentschap voor Natuur en Bos (1);
- 1 jachtverlof werd ingetrokken op basis van een verslag van LP ZARA;
- 4 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een intrekking/schorsingsbesluit afkomstig van de gouverneur van Antwerpen;
- 4 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een ongunstig advies van de procureur des Konings;
- 2 jachtverloven werden ingetrokken op basis van een PV van PZ Kempen N-O (2);
- 1 jachtverlof werd ingetrokken op basis van politionele informatie van PZ Neteland;
- 1 jachtverlof werd ingetrokken op basis van politionele informatie van PZ Voorkempen.

(1) De dienst jacht werkt samen met het Agentschap voor Natuur en Bos. Van zodra deze een PV opstelt met de vermelding van jachtinbreuken, komt dit bij onze dienst terecht en worden de nodige jachtverloven ingetrokken. In 2024 hebben wij van het Agentschap voor Natuur en Bos drie PV's mogen ontvangen die hebben geresulteerd tot de intrekking van 13 jachtverloven.

(2) De dienst jacht heeft in 2024 van PZ Kempen N-O een PV ontvangen waarin er verdachten waren voor inbreuken inzake de jacht. Dit heeft geleid tot de intrekking van 2 jachtverloven.

Dirk Draulans reageert op het proces verbaal dat is opgesteld. © rv / VTM

Zette steenrijke familie illegaal eenden uit om er later jacht op te maken? Agentschap opent onderzoek

Er loopt een onderzoek naar de mogelijke uitzetting van een grote populatie eenden in het natuurreservaat De Maat in Mol. Dat bevestigt het Agentschap Natuur en Bos. De uitzetting zou gebeurd zijn in opdracht van een van de rijkste families van Limburg, de familie Emsens, met de bedoeling om er later jacht op te maken. Agentschap Natuur en Bos moest alle diertjes vergassen.

Wout Bammens 03-08-24, 20:11 Laatste update: 03-08-24, 21:06

Figuur 64: Jachtinbreuken in de pers © HLN

Jachtplannen

De omzendbrief met de richtlijnen voor de voorstellen van jachtplannen was in 2024 grotendeels gelijk aan die van vorig jaar, in coördinatie tussen de provincies. Op 1 februari 2024 werd deze omzendbrief via e-mail verzonden, want zonder goedgekeurd jachtplan is jagen niet mogelijk.

Jaarlijks vóór 1 april moeten al de aanvragen ingediend zijn. Dan start de controle van de jachtplannen, d.w.z. enerzijds de controle van de ingediende contracten en daarnaast ook de aanpassingen vergelijken in het digitaal e-loket ten opzichte van het vorige goedgekeurde jachtplan, ter controle van zogenaamde overlappingen.

Er werden 3 nieuwe onafhankelijke jachtplannen aangevraagd (en goedgekeurd). Anderzijds werden 3 andere onafhankelijke jachtplannen geschrapt aangezien de betreffende jachtrechthouders geen aanvraag hadden ingediend. Het totaal aantal jachtplannen is dus gelijk gebleven op 84 stuks.

Onderstaande overlappingen werden vastgesteld voor de jachtplannen 2024-2025:

- ❖ 30 overlappingen tussen een wildbeheereenheid en een onafhankelijk jachtplan (959 percelen – 662,18 ha)
- ❖ 2 overlappingen tussen onafhankelijke jachtplannen (6 percelen – 1,80 ha)
- ❖ 0 overlappingen tussen wildbeheereenheden

Behalve deze 965 percelen (663,98 ha) die vanwege een overlap veranderden van jachtplan, werden er op 1 juli 2024 nog eens 617 percelen (409,87 ha) vrijwillig overgedragen tussen jachtrechthouders onderling.

In totaal werden er op 1 juli 2024 daarnaast 908 percelen (931,69 ha) goedgekeurd voor inkleuring die géén overlap teweegbrachten.

De jachtrechthouders voegden in hun aanvragen tot wijziging van het jachtplan cumulatief ook 927 percelen (278,97 ha) toe waarvan ze zelf vroegen om deze te laten schrappen. Dit kon zijn om een nakende overlap met een ander jachtplan te vermijden, maar was grotendeels vanwege de schrapping van woongebied of omwille van verloren jachtrechten. (Omdat woongebied bestaat uit kleine percelen, verklaart dit waarom de ± 900 uit te kleuren percelen een veel kleinere oppervlakte vertegenwoordigden dan de ± 900 in te kleuren percelen).

De inkleuringen waren op 1 juli 2024 bijgevolg goed voor een nettogroei van 652,72 hectare jachtgebied (ondanks een kleine daling van het totaal aantal ingekleurde percelen).

De jachtplannen werden in de laatste week van juni goedgekeurd en verzonden.

Resultaat goedgekeurde jachtplannen 2024-2025 provincie Antwerpen:

jachtseizoen 2024-2025			
	ONAFHANKELIJK	WBE	Totaal
gewijzigd	7	22	29
nieuw	3	0	3
ongewijzigd	35	20	55
geschrapt	-3	0	-3
Totaal	42	42	84

Tabel 6: Overzicht goedgekeurde jachtplannen 2024-2025

De goedgekeurde jachtplannen werden nadien gepubliceerd op www.geopunt.be, de website die door iedere burger geraadpleegd kan worden.

Uitkleuringen/klachten

Terwijl inkleuringen wettelijk gezien slechts één maal per jaar mogen plaatsvinden (op 1 juli), worden verwijderingen van percelen uit de jachtplannen het ganse jaar door verwerkt. Dit zijn de aanvragen tot verwijderen van eigendommen van particulieren, openbare besturen, natuurverenigingen en WBE's/onafhankelijke jachtrechthouders. De digitale toepassing via het e-loket jachtplannen wint aan populariteit, wat een goede zaak is. Op 18-10-2024 werd er in de media overigens opnieuw aandacht besteed aan het verwijderen van een eigendom uit een jachtplan, wat veel aanvragen teweegbracht.

Het beheer van de globale cijfers is in handen van collega Lennert Van Spaendonk van Vlaams-Brabant.

Uitkleuringen jachtseizoen 1/7/2023 - 30/6/2024				
Provincie	Type aanvrager	aantal dossiers	aantal percelen	aantal ha
ANT	Particulier	172	436	191,76
	WBE / JRH	7	4161	483,90
	Openbaar Bestuur	13	152	71,66
	Natuurvereniging	6	173	130,63
	TOTAAL	198	4922	877,95
LIM	Particulier	13	300	142,84
	WBE / JRH	0	0	0
	Openbaar Bestuur	3	10	15,63
	Natuurvereniging	0	0	0
	TOTAAL	16	310	158,47
VBR	Particulier	231	569	199,71
	WBE / JRH	2	2105	246,13
	Openbaar Bestuur	1	1	0,42
	Natuurvereniging	3	117	53,87
	Andere	2	75	30,45
	TOTAAL	239	2867	530,58
OVL	Particulier	952	309	322,48
	WBE / JRH	1005	28	804,05
	Openbaar Bestuur	418	10	525,91
	Natuurvereniging	191	9	50,64
	TOTAAL	356	2566	1703,09
WVL	Particulier	141	476	292,09
	WBE / JRH	2	45	41,94
	Openbaar Bestuur	1	21	10,39
	Natuurvereniging	3	51	22,67
	TOTAAL	147	593	367,09
TOTAAL	Particulier	868	2930	1148,88
	WBE / JRH	37	7119	1576,02
	Openbaar Bestuur	28	602	624,01
	Natuurvereniging	21	490	257,81
	Andere	2	75	30,45
	TOTAAL	956	11258	3637,17

Tabel 7: Overzicht uitkleuringen 2023-2024

Doorheen het ganse seizoen 2023-2024 werd er te Antwerpen dus 877,95 ha uitgekleurd. Rekening houdend met de inkleuringen ingegaan op 1 juli 2024, die netto goed waren voor 652,72 nieuwe hectares aan jachtgebied, is het totaal aantal hectare jachtgebied van 2 juli 2023 tot en met 1 juli 2024 dus gedaald met 225,23 ha.

De overgrote meerderheid van de in Antwerpen uitgekleurde percelen in 2023-2024 (en ruim de helft van de uitgekleurde oppervlakte) gebeurde op vraag van enkele wildbeheereenheden / jachtrechthouders. Zij lieten op eigen beweging woongebieden schrappen uit hun plannen; dit voornamelijk in de regio Geel–Olen en de regio Mechelen–Willebroek. Daarenboven zijn er ook nog de reeds vermelde schrappingen door jachtplanhouders die in de “aanvraag tot wijziging van een jachtplan” verwerkt zaten en dus ingingen op 1 juli 2024. De conclusie is dus dat het voorbije seizoen de jagers / jachtrechthouders bij verre de belangrijkste factor waren in de uitkleuringen; in grotere mate dan alle particuliere eigenaars, openbare besturen en natuurorganisaties samengeteld.

3.8 Machtiging gebruik explosieven

De gouverneur is bevoegd voor het geven van een (tijdelijke) machtiging voor het houden en het gebruik van springstoffen. In het verleden ontbrak (structureel) overleg met relevante actoren (hulpdiensten, beheerders van naburige infrastructuur, ...) wat kan leiden tot:

- gemiste kansen om relevante randvoorwaarden op te nemen in de machtiging van de gouverneur;
- een gebrek aan draagvlak voor de machtiging en/of ongenoegen over het gebrek aan betrokkenheid.

Omwille van die redenen werkten we een eigen werkwijze uit waarbij we streven naar maximale afstemming en draagvlak en waar nodig randvoorwaarden voor de uitvoering.

De ervaring die we de voorbije jaren opbouwden, leert immers dat minstens het opleggen van randvoorwaarden een noodzaak is. Randvoorwaarden kunnen zijn:

- afstemmend overleg met hulpdiensten;
- communicatie (op voorhand, onmiddellijk na de explosie, ...);
- afstemming met nabije infrastructuur (Infrabel, ...) en gevoelige locaties (RVT, ...);
- timing explosie;
- ...

Deze aanpak moet de verschillende betrokken overheden toelaten om de impact van de werkzaamheden te beoordelen en de nodige voorzorgsmaatregelen binnen hun bevoegdheden te nemen.

Dossiers behandeld in 2024:

- MLSPR-2023-0009 – nv Koole, springstoffen gebruikt voor het slopen van constructies op de voormalige site van Gunvor (raffinaderij)
- MLSPR-2024-0001 – bv Adex Groep, springstoffen gebruikt voor het kraken van 14 betonproppen tussen af te breken caissons op de site van Europaterminal
- MLSPR-2024-0002 – bv WEAREONE.World, vuurwerk festival Tomorrowland 2024;
- MLSPR-2024-0004 – bv explosive Shockwave Solutions, het reinigen van verbrandingsinstallaties met gebruik van dynamiet, binnen grondgebied provincie Antwerpen
- MLSPR-2024-0006 – bv HC Pyrotechnics divisie van Zebra Entertainment), eindejaarsvuurwerk stad Antwerpen

3.9 Werkbezoeken

Op relatief korte tijd alle gemeenten van de provincie Antwerpen bezoeken, dat was één van mijn ambities toen ik gouverneur werd. Zulke werkbezoeken zijn meer dan boeiend en leerrijk. De gemeenten stellen hun projecten en beleidsinitiatieven voor. Samen bekijken we of en hoe de provincie en/of ikzelf en de gemeenten kunnen samenwerken om die ambities effectief of sneller en beter waar te maken. Al naargelang het thema bereiden medewerkers van de federale, Vlaamse óf provinciale diensten de dossiers voor. Een toonbeeld van “koker-ontkennend” of -doorbrekend werken door afstemming en samenwerking. Altijd zijn deze bezoeken een (nieuwe) start of voortzetting van een intensieve, constructieve samenwerking met de steden en gemeenten. Een snellere manier om te ontdekken wat er in de gemeenten en bij de mensen leeft, is er allicht niet. Omwille van de verkiezingen lag het aantal werkbezoeken aan Antwerpse steden en gemeenten in 2024 lager dan in voorgaande jaren. Hieronder een overzicht:

- Baarle-Hertog (2 februari)
- Berlaar (9 februari)
- Balen (23 februari)
- Zandhoven (8 maart)
- Schelle (15 maart)
- Zoersel (29 maart)

De opbouw van de werkbezoeken is steeds dezelfde. In eerste instantie bezorgt de gemeente of stad agendapunten die het bestuur wenst te bespreken. Voor de vragen en problemen die Vlaamse c.q. federale aangelegen betreffen trachten mijn kabinet en ik al voor zoveel mogelijk antwoorden te zorgen op het overleg. Vervolgens bespreken we de agendapunten van de deputatie om af te ronden met de vaste agendapunten van mezelf. Hoewel elk werkbezoek verschillend is, leg ik steeds dezelfde accenten in mijn agendapunten. Deze omvatten o.a. ruimte voor water en ontharding, hernieuwbare energie, bestuurlijke handhaving, Oekraïense ontheemden, noodplanning en verkeersveiligheid.

3.10 Lezingen & debatten

3.10.1 Nationaal Deltacongres Nederland

Tijdens het Deltacongres in Almere gaf ik als gouverneur van de provincie Antwerpen een keynotepresentatie over waterbeheer in Vlaanderen. Net als Nederland worden we steeds vaker geconfronteerd met de dubbele uitdaging van wateroverlast en droogte. Die problematiek houdt zich niet aan grenzen: het is een gedeelde opgave die samenwerking vereist, over beleidsniveaus en landsgrenzen heen.

Vlaanderen krijgt steeds vaker te maken met intense hoosbuien, maar tegelijk kampen we met structurele droogte. Die droogte is mede het gevolg van een neerslagtekort én een dalende zomerafvoer in de Maas. Dat is bijzonder zorgwekkend, want zo'n veertig procent van de Vlaamse huishoudens is afhankelijk van Maaswater – niet alleen voor drinkwater, maar ook voor de scheepvaart en economische activiteiten. Nu al worden er geregeld tekorten vastgesteld.

Goed beleid begint voor mij met een helder beeld van de waterbalans, en dus met een objectivering van de situatie. Pas wanneer we de toestand accuraat in kaart brengen, kunnen we onderbouwde, evidence-based beslissingen nemen. Maar dat vergt ook een goed georganiseerde governance: tijdige waarschuwingen, een gedeeld en eenduidig beeld, en een overlegstructuur waarin alle relevante bestuurders samen keuzes afwegen. Voor dat overleg is er in Vlaanderen een draaiboek dat vastlegt wie wat doet en hoe beslissingen tot stand komen.

Een cruciale schakel in onze aanpak is de Droogtecommissie, waarin alle waterbeheerders, afvalwaterzuiveraars en drinkwaterbedrijven vertegenwoordigd zijn. Zij komen samen zodra er sprake is van dreigende of effectieve waterschaarste. Op dat moment wordt de balans opgemaakt tussen de beschikbare hoeveelheid water en de vraag. Alle betrokken sectoren – landbouw, industrie, natuur, huishoudens – brengen hun noden en risico's in kaart. Dat laat toe om de impact van tekorten en het effect van mogelijke maatregelen objectief te beoordelen. Zo kunnen bestuurders in overleg bepalen waar het beschikbare water prioritair naartoe moet.

Soms leidt dat tot moeilijke, maar noodzakelijke beslissingen. Zo hebben we in Vlaanderen onder andere hogere tarieven ingevoerd voor wie bovengemiddeld leidingwater verbruikt. Ook het opvangen van hemelwater is verplicht, net als de regulering van grondwateronttrekkingen, inclusief permanente verboden in en rond kwetsbare natuurgebieden. Dat zijn geen populaire maatregelen, maar wel noodzakelijke. Het komt uiteindelijk aan op durven kiezen.

Wat nodig is, is een omslag: van reactief naar proactief beleid. Dat betekent werk maken van geïntegreerde en toekomstgerichte doelstellingen, zoals het opmaken van waterbalansen per regio en per waterloop. Het betekent ook onze ruimtelijke inrichting afstemmen op de realiteit van het veranderend klimaat. Die evolutie vraagt samenwerking over bestuursniveaus én landsgrenzen heen. Ik hoop dan ook dat Vlaanderen en Nederland in de toekomst nog intensiever zullen samenwerken op het vlak van waterbeheer. Niet alleen omdat het voordelen oplevert, maar omdat het simpelweg noodzakelijk is. Want het is, zoals ik eerder zei, niet alleen een win-beleid, maar ook een must-beleid.

Figuur 65: Gouverneur Cathy Berx op Nationaal Deltacongres Nederland © Deltaprogramma

3.10.2 Panelgesprek Stakeholdersdebat ‘Bestuurskracht en territorialiteit’

Op 9 januari 2024 nam ik deel aan de debatdag over bestuurskracht en territorialiteit, georganiseerd door het Agentschap Binnenlands Bestuur. Samen met professor Joris Voets (UGent), Kris Snijkers (algemeen directeur VVSG) en Stijn Quaghebeur (schepen van Dilbeek en voorzitter van de vervoerregio Vlaamse Rand) bespraken we de toekomst van lokale besturen. We onderzochten of schaalvergroting, regiovorming of intergemeentelijke samenwerking de beste weg vooruit biedt om lokale besturen klaar te stomen voor de uitdagingen van de toekomst.

Vlaanderen.be

Tijdens mijn bijdrage benadrukte ik het belang van bestuurskracht om lokale besturen effectief te laten inspelen op complexe maatschappelijke vraagstukken. Ik wees op de noodzaak van een evenwichtige benadering, waarbij zowel de voordelen van schaalvergroting als het behoud van lokale eigenheid en nabijheid in acht worden genomen. Daarnaast onderstreepte ik het belang van samenwerking tussen verschillende bestuursniveaus en het delen van goede praktijken om de efficiëntie en effectiviteit van het lokale bestuur te verhogen.

Deze debatdag bood een waardevolle gelegenheid om inzichten te delen en samen na te denken over de toekomst van ons lokaal bestuur.

3.10.3 Bouvignelezing

Op vrijdag 21 juni vond op landgoed Bouvigne in Breda de Vlaams-Nederlandse Werkconferentie en de jaarlijkse Bouvigne Waterlezing plaats, een initiatief van de Bouvigne Water Academie. Bestuurders en waterprofessionals uit Vlaanderen en Nederland kwamen er samen om kennis uit te wisselen over de aanpak van klimaatextremen en de noodzaak van grensoverschrijdende samenwerking.

Onder leiding van dagvoorzitter Bernard De Potter (VMM) gaven o.a. prof. Patrick Willems (KU Leuven) en Kymo Slager (JCAR ATRACE) toelichting bij de lessen uit recente wateroverlast in grensregio's.

Deltacommissaris Co Verdaas bracht de centrale lezing, waarin hij pleitte voor meer samenwerking over beleidsdomeinen en bestuurslagen heen: “Zoek het goede gedoe op.”

Als gouverneur van de provincie Antwerpen ging ik in mijn bijdrage verder op die oproep in. Ik onderstreepte dat de uitdagingen waar Nederland en Vlaanderen voor staan inzake waterbeheer dezelfde zijn, net als de mogelijke oplossingen. Water kent geen grenzen, en dus kan alleen grensontkennende samenwerking duurzame oplossingen bieden. We moeten samen verantwoordelijkheid nemen: beleidsniveaus, burgers, bedrijven en natuurbeheerders. “We zitten in hetzelfde bad,” was dan ook mijn centrale boodschap.

De conferentie werd symbolisch afgesloten met de bouw van een brug over het water en de ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst voor waterkwaliteitsmetingen in het grensgebied. Een mooi voorbeeld van hoe samenwerking concreet vorm krijgt.

3.10.4 Eurochambres Congress 2024

Van 12 tot 14 juni mocht Antwerpen het Eurochambres Congres ontvangen – drie dagen lang gevuld met workshops, de uitwisseling van goede praktijken en waardevolle netwerkmomenten. Voka – Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland, een van de meest vooruitstrevende kamers binnen het Europese netwerk, trad op als gastheer. Samen met Eurochambres stelde de Kamer een bijzonder boeiend programma samen, met sprekers en sessies die inzoomen op de rol en dienstverlening van kamers van koophandel.

Op donderdag 13 juni had ik het genoeg om de internationale delegatieleden in het provinciehuis te verwelkomen voor de eerste congresdag. Ook Eurochambres-voorzitter Vladimír Dlouhý en Maroš Šefčovič, vicevoorzitter van de Europese Commissie, spraken de deelnemers toe. Het was een eer om Antwerpen en onze provincie in de kijker te zetten bij deze sterke vertegenwoordiging van het Europese economische netwerk.

3.10.5 Panelgesprek Europese Commissie “Onderzoeksperspectieven op de gezondheidssimpact van klimaatverandering”

Op 19 februari 2024 nam ik deel aan het voorbereidende panelgesprek *“Research Perspectives on the Health Impacts of Climate Change”* in het Charlemagnegebouw in Brussel, georganiseerd door de Europese Commissie. Deze bijeenkomst bracht onderzoekers, beleidsmakers en terreinexperten samen om inzichten uit te wisselen over de toenemende impact van klimaatverandering op gezondheid, met het oog op aanbevelingen voor toekomstig Europees onderzoek en beleid.

Tijdens het panelgesprek ging ik in gesprek met een internationaal gezelschap van experts: Emma Lawrance (Imperial College London – klimaatverandering en mentale gezondheid), Jai Das (Institute for Global Health and Development – klimaatverandering en impact op moeder- en kindgezondheid), Antonio Gasparrini (London School of Hygiene & Tropical Medicine – temperatuurgerelateerde mortaliteit en morbiditeit), onder leiding van moderator Miriam Stackpole (CICERO, Oslo).

In mijn bijdrage bracht ik de concrete ervaringen vanuit de provincie Antwerpen. Als gouverneur ben ik verantwoordelijk voor de coördinatie van noodplanning en crisisbeheer bij grootschalige incidenten, waaronder extreme weersomstandigheden die steeds vaker voorkomen, zoals overstromingen, droogte en hittegolven. Ik lichtte toe hoe we binnen de provincie inzetten op een geïntegreerde aanpak: we plannen – met specifieke nood- en droogtescenario’s, interventieplannen en prioriteitenkaders –, we monitoren waterkwaliteit, lucht en bodem, en we investeren in adaptatie via natuurgebaseerde oplossingen zoals het herstel van overstromingsgebieden, vergroening van de leefomgeving en klimaatvriendelijke infrastructuur.

Deze acties zijn rechtstreeks gelinkt aan het beschermen van de volksgezondheid. Overstromingen en wateroverlast kunnen leiden tot besmettingen via drink- of oppervlaktewater, of tot problemen met infrastructuur en mobiliteit die de toegang tot zorg bemoeilijken. Droogte en luchtvervuiling verergeren ademhalingsproblemen en verhogen de kwetsbaarheid van kwetsbare bevolkingsgroepen.

Door proactief en gebiedsgericht te werken, proberen we de gezondheidseffecten van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken én de veerkracht van onze inwoners te versterken. Onze lokale ervaring toont aan dat een geïntegreerd, anticipatief en participatief beleid essentieel is om gezondheidsschade te voorkomen én het vertrouwen in publieke systemen te behouden.

Figuur 66: Gouverneur Cathy Berx op panelgesprek EU COM

3.10.6 Lezing Pandemische Paraatheid

Van 26 tot 30 augustus organiseerden Universiteit Antwerpen en het Universitair Ziekenhuis Antwerpen een zomercursus over pandemische paraatheid. Tijdens deze week konden studenten uit heel Europa hun kennis voor het voorkomen en bestrijden van toekomstige pandemieën aanscherpen. Gerenommeerde experts gingen gedurende deze 4 dagen dieper in op verschillende aspecten van epidemieën: waar ze vandaan komen, hoe ze te organiseren, te modelleren, te beheren en te voorkomen.

Tijdens de cursusweek werden er thematische lezingen en interactieve hands-on sessies over verschillende aspecten van pandemische paraatheid georganiseerd, waaronder surveillance en epidemiologie, modellering, strategische paraatheidsplanning, effectief uitbraakbeheer, ethische kwesties, overtuigende risicocommunicatie en het versterken van het vertrouwen in vaccins.

Op maandag 26 augustus stond er een panelgesprek op het programma, waaraan ook ikzelf deelnam. Zaten verder mee aan tafel: Marion Koopmans (Erasmus Medical Center), Dirk Ramaekers (FOD Volksgezondheid); Patrick Smits (Departement Zorg), Lut Lynen (ITG Antwerp); Pham Quang Thai (NIHE, Vietnam) deel. De centrale vraag voor de sprekers was hoe goed België voorbereid is op een pandemie.

3.10.7 Panelgesprek Connect2Change van Bond Beter Leefmilieu

Op donderdag 7 november 2024 organiseerde Bond Beter Milieu een boeiende netwerkdag rond het thema 'Groene ambities, gouden kansen: economie en ecologie duurzaam verbinden'. De talrijke aanwezigen luisterden er naar inspirerende sprekers uit de natuur-, milieu- en klimaatbeweging, de economie en de politiek, en ze kregen er een duidelijke boodschap mee: we hebben heel wat in huis om de transformatie naar een duurzame, circulaire toekomst vorm te geven: de brains, de tools, de partners. Wat er alsnog ontbreekt om die transformatie te realiseren, werd samengevat in een slotverklaring, die aan het einde van de netwerkdag overhandigd werd aan Jo Brouns, Vlaams minister van Omgeving en Landbouw.

Op het programma stond er onder andere een sessie over hoe je draagvlak kan creëren voor grootschalige projecten in Vlaanderen. Hiervoor gingen Benjamin Clarysse (beleidscoördinator Bond Beter Leefmilieu), Annik Dirkx (adjunct-directeur omgeving en woordvoerder van Lantis en auteur van het boek *Buurman, wat doet u nu*), Annelies Anthierens van het ingenieurs- en architectenbureau Sweco en ikzelf met elkaar in gesprek. De sessie wordt gemodereerd door Jan Verheeke, secretaris van de Minaraad.

Figuur 67: Gouverneur Cathy Berx op panelgesprek Connect2Change

4. Openingsrede 2024

Ieder jaar spreek ik de provincieraadsleden toe bij de aanvang van de begrotingsbesprekingen. Meer info over de openingsredes vindt u op mijn website www.gouverneurantwerpen.be Met de openingsrede zoom ik steeds in op actuele en maatschappelijk relevante uitdagingen en opportuniteiten. Voorts vertaal ik de veelal Vlaamse beleidsdoelstellingen verder naar concrete maatregelen voor provincie Antwerpen en de lokale besturen die haalbaar en realiseerbaar zijn.

Openingsrede 2024: “Provincie Antwerpen in tijden van transitie. Over wat was, wat is, en (allicht) voor ons ligt”

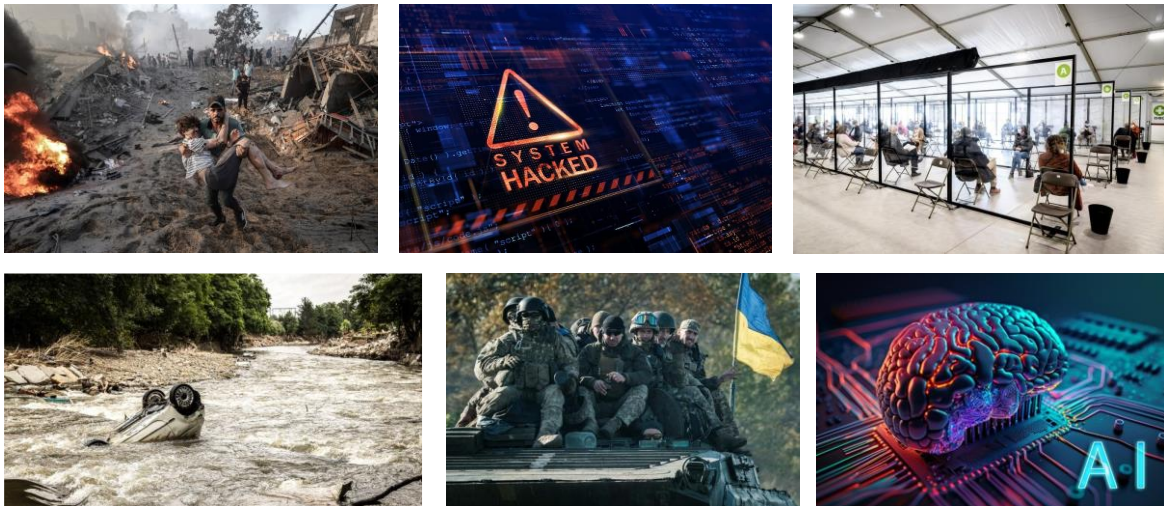
Tijdens deze rede blikte ik terug op de huidige legislatuur. Over verschillende beleidsdomeinen en thema's heen – zoals hernieuwbare energie, waterbeleid, mobiliteit en verkeersveiligheid – toetste ik de realiteit, verwezenlijkingen en uitdagingen van de afgelopen zes jaar aan de ambities en verwachtingen van toen. Daarnaast nodigde ik, met enkele vooruitblikken, uit tot reflectie en, meer nog, tot toekomstige actie.

Met deze rede wilde ik aantonen dat we al ver terug in de tijd moesten gaan om een periode te vinden waarin het dagelijkse leven zo sterk onder druk kwam te staan door uiteenlopende en ingrijpende gebeurtenissen die werkelijk iedereen raakten. Want wie hield er bij aanvang van deze legislatuur in 2018 rekening met een pandemie en de verstrekende gevolgen daarvan? Wie vermoedde toen dat Rusland Oekraïne zou binnenvallen, of dat het Midden-Oosten opnieuw door conflicten getekend zou worden?

Voor enkele urgente beleidsdomeinen probeerde ik antwoorden te geven op de volgende vragen: Wat waren de verwachtingen, doelstellingen en opdrachten? Wat was er daadwerkelijk gebeurd? Wat hadden we bereikt? En vooral: wat bleef er nog te doen? En dit alles tegen het licht van de uitdagingen en gebeurtenissen waarmee wij en de wereld geconfronteerd werden.

Een legislatuur als (g)een ander

Figuur 68: Eerste slide openingsrede 2024

5. Bijlagen

Bijlage 1: [Rapportage Bestuurlijk Toezicht \(ABB\)](#)

Bijlage 2: [Eindrapportage strategisch project Kleine Nete II](#)

Bijlage 3: [Jaarrapport 2023 – verkeersongevallen met dodelijke afloop in provincie Antwerpen](#)